

NGECHUCHUARÜ NGÚEXÜGÜ GA YAMUGÜXÜÄRÜ PURACÜCHIGA

Tupana inaxuneta rü tá ínangu i Naãe i Üünexü

¹⁻² Pa Mecü Pa Teóquirux, nüxíra chaxümatüxü ga poperawa cumaã nüxü chixu ga guxüma ga Ngechuchu üxü rü duüxügüxü namaã nangúexëxü ga noxritama inaxügüãgu ga norü puracü ñuxmata yema ngunexü ga Tupana daxüguxü ga naãnewa nagaxgu. Rü yexguma tauta daxüguxü ga naãnewa naxüxgu ga Ngechuchu rü nayadexechi ga norü ngúexügü ga yamugüchaüxü na Tupanaärü puracü naxügüxcèx. Rü Tupanaãe i Üünexüärü poramaã nanangúexëe ga yema duüxügü, rü namaã nüxü nixu ga tacü tá na naxüexü. ³ Rü yexguma marü yuwa ínadèxguwena ga nüma ga Ngechuchu rü 40 ga ngunexügu rü nügü nangoxëëxü naxcèx ga norü ngúexügü rü muxüma ga togü ga nüxü yaxögüxü na yemaãcü nüxü nacüèxgüxcèx na aixcüma wena namaxüxü. Rü namaã nüxü nixuchiga na ñuxãcü na yixixü i Tupana ãëxgacü íyixixüwa. ⁴ Rü yexguma yema ngúexügü ga yamugüxütanüwa nayexmagu ga Ngechuchu, rü namaã nüxü nixu ga tama nüxna na ngextá naxixüxcèx ga Yerucharëü. Rü ñanagürü nüxü: —Ípenanguxëëx i ngëma Tupanaãe i Üünexü ga Chaunatü pemaã ixunetaxü ga pemaã nüxü chixuchigaxü! ⁵ Aixcüma nixí ga Cuáü rü dexáwa duüxügüxü ínabaiüxëëxü, natürü i pema rü täütáma muxü i ngunexü nangupetü na Tupanaãe i Üünexü tá pexna ngxü —ñanagürü.

Daxüguxü ga naãnewa naxü ga Ngechuchu

⁶ Rû yexguma nangutaquéxegügu ga yema norü duïxügü, rû Ngechuchuna nacagü, rû ñanagürügü: —Pa Corix, ¿éxna ñoma tá nixi i ngunexü i marü ícunawoxü i nuã Yudügüchiüãnewa i torü uwanügüarü churaragü na wenaxärü tomatama namaã itacuáxüçèx i ñaã tochiüãne? —ñanagürügü. ⁷ Rû Ngechuchu nanangãxü, rû ñanagürü: —Pema rû taxucèxma nüxü pecuáxchaü i ñuxgu tá nixi i ngëma ngunexü, erü Chaunatüxicatama nüxü nangëxma i pora na nüxü naxunetaxü i ngëma ngunexü i choxna naxcèx peçaxü. ⁸ Natürü ngëxguma pexna nanguxgu i Tupanaãe i Üünexü, rû tá pexü naporaexëe. Rû tá ípechoxü na nüxü peyarüxugüexüçèx i chauchiga i Yerucharéüwa, rû guxüma i Yudéaanewa, rû Chamáriaanewa, rû ñuxmatáta guxü i naãnewa nangu —ñanagürü. ⁹ Rû yexguma yema ñaxguwena rû nüxü ínadaunüyane ga norü ngüexügü, rû Tupana rû daxüguxü ga naãnewa Ngechuchuxü naga. Rû wüxi ga caixanexügu nayaxücu, rû yemaäcü tama wenaxärü nüxü nadaugü. ¹⁰ Rû yexguma Ngechuchuxü ínadaunüyane ga daxüwa na naxüxü, rû ngürüãchi natanüwa nangox ga taxre ga yatü ga icómüchiruxü. ¹¹ Rû ñanagürügü nüxü: —Pa Yatügü i Gariréaanecüãx, ¿tüxcüü daxügu íperüdaunü? Erü daatama Ngechuchu ga petanüwa yexmacü rû ñuxma Tupana daxüwa nagacü, rû ngëma ñuxma nüxü na pedauxü na ñuxäcü daxüwa naxüxü, rû ngëmaäcü tátama nixi i wena núma naxüxü —ñanagürügü.

Yudachicüü nanayauxgü ga Matía

¹² Rû yema ngüexügü ga Ngechuchu imugüxü na Tupanaärü puracü naxügüxüçèx, rû nüxna ínixi ga guma

mèxpúne ga Oríbunecügu ãegane. Rû Yerucharéüçèx na-woegu. Rû guma ïanearü yaxü nüxna ga guma mèxpúne rû wüxi ga kilómetru nixĩ. ¹³ Rû yexguma Yerucharéüãrû ãñewa nangugügu, rû nagu nachocu ga guma ï ga nagu napegüne. Rû dauxna naxĩgü naxcèx ga yema ucapu ga taxü ga nagu napegüxü. Rû nümagü nixĩ ga Pedru, rû Cuáü, rû Chaütiágu, rû Aüdré, rû Piripi, rû Tumachi, rû Baturumé, rû Mateu, rû Chaütiágu ga Arupéu nane, rû Chimáü ga Iporaãècüücü, rû Yuda ga Chaütiágu naëneë. ¹⁴ Rû guxüma ga nümagü rû guxüguma nangutaquéxegüxü na wüxigu nayumüxëgüxüçèx namaã ga Ngechuchueñgü, rû ngĩmaã ga María ga Ngechuchu naë, rû ñuxre ga togü ga ngexügu. ¹⁵ Rû guxüma ga yema ngunexügügu rû nangutaquéxegüxü ga yema yaxögüxü. Rû 120 nixĩ. Rû wüxi ga ngunexügu ga Pedru rû inachi ga norü ngãxütanüwa, rû ñanagürü: ¹⁶ —Pa Chomücügüx, marü ningu ga yema Tupanaãë i Üünexü nuxcüma Dabíxü muxü na naxümatüãxüçèx nachiga ga Yuda ga namaãrû cuèxruü ixixü naxcèx ga yema duüxügü ga Ngechuchuxü iyauxgüxü. ¹⁷ —Rû tatanüxüchirèx nixĩ ga Yuda, rû nüma rû ta taxrüü ñaã Tupanaãrû puracüwa napuracü ga noxrix. ¹⁸ —Natürü nüma ga Yuda rû bexma Ngechuchuxü ínaxuaxü. Rû yemacèx ga ãëxgacügü rû nüxü nanaxütanü. Natürü yixcama ga Yuda rû naxcèx ínicuèx ga yema chixexü ga naxüxü, rû yemacèx nanataeguxëë ga yema dïeru. Rû yemawena rû nügü nawëxnaxã rû naïtanüwa nügü narütáe. Rû yexguma duüxügü nadaexügügu rû inanago, rû niwãixpütüwe rû ínayixü ga naünüta. Rû yema dïeru ga nataeguxëëxümaã ga ãëxgacügü rû naxcèx nataxe ga wüxi ga naãne. ¹⁹ —Rû nüxü nacuáchigagü ga guxüma ga

Yerucharéüçüãx, rü yemacèx Achédamagu nanaxüéga ga yema naãne. Rü ngëma nixĩ i “Nagüchitaũ” ñaxüchiga. ²⁰—Rü Wiyaegüarü poperawa yemachiga nanaxümatü ga Dabí, rü ñanagürü:

“Yixrüma rü ngema natá ya napata, rü taxúema nagu pe”, ñanagürü. Rü toxnamana i ngëma poperawa rü ñanagürü ta:

“Rü name nixĩ na togue naxüxü i ngëma norü puracü”, ñanagürü. ²¹⁻²²—Rü nuã tatanüwa nangëxmagü i ñuxre i yatügu ga guxüguma tüxü ümücügüxü ga yexguma tatanüwa nanuxmagu ga Cori ga Ngechuchu. Rü nümagü rü tawe narüxĩ ga noxritama Cuã Ngechuchuxü ìbaixëëgu rü ñuxmata yema ngunexü ga daxügüxü ga naãnewa naxüxgu. Rü name nixĩ i ngëmatanüwa na nayaxuxü i wüxi i Yudachicüüxü na tamücü yĩxüçèx rü tarüü nüxü yaxuxüçèx i ñuxäcü wena na namaxüxü ya Ngechuchu. ²³ Rü yemawena rü nüxü naxunetagü ga taxre ga yatügu. Rü wüxi nixĩ ga Yúche ga Yuchugu äegaxü ga Bachabámaã naxugüxü. Rü Matía nixĩ ga to. ²⁴⁻²⁵ Rü ñaäcü nayumüxëgü: —Pa Corix, cuma nüxü cucuèx i guxüma i duüxügüarü maxü. ¡Rü ñuxma rü toxü nawéx i ngëxürüüxü i cuxcèx mexü i ñaã taxrewa na cunamuxüçèx rü nüma na naxüãxüçèx i ñaã puracü ga Yuda ítáxü ga yexguma norü poxcuwa naxüxgu! —ñanagürügü. ²⁶ Rü wüxi ga díëru ga cuèxruü ngixü naãanagügü na yemawa nüxü nacuèxgüxüçèx ga ngëxürüüxü ga yema taxre tá na ixücuxü. Rü Matíagu nangu na yangucuchixüçèx. Rü yexgumatama rü yema 11 ga duüxügü ga Ngechuchu imugüxütanügu naxã ga Matía.

2

Ínangu ga Tupanaãe i Üünexü

¹ Rü nawa nangu ga yema Yudíugüarü peta ga Pētecóstege ãegaxũ. Rü yema ngunexũgu rü guxũma ga yema yaxögüxũ rü wüxi ga nachicawa nangutaquéxegü. ² Rü ngürüächi daxüwa ne naxü ga wüxi ga naga ñoma wüxi ya buanecü ya taxüchicü icuxcugurüũ, rü guxũne ga guma ĩ ga nawa nayexmagünegu nayaxüga. ³ Rü naxcèx nangox ga üxüema ga ñoma naconügüraũxũ. Rü yema üxüema rü nügüna nixĩgü, rü wüxichigü ga yema yaxögüxũna ninguchigü. ⁴ Rü guxũma ga yema yexmagüxũ rü Tupanaãxè ga Üünexũ nüxna nangu. Rü yema Naã i Üünexũ yadexagüxèxũãcüma inanaxügüe ga to ga nagawachigü na yadexagüxũ. ⁵ Rü yema ngunexügügu rü yema petacèx Yerucharéüwa nayexmagü ga muxũma ga toxnamana ne ĩxũ ga Yudíugü ga Tupanaga ĩnüèxũ ga guxũ ga togü ga nachiüãnewa ne ĩxũ. ⁶ Rü yexguma nüxũ naxĩnüègu ga ñuxãcü na yadexagüxũ ga yema yaxögüxũ, rü nangutaquéxegü ga muxũma ga yema duũxũgü ga toxnamana ne ĩxũ. Rü nabaixãchiãègü yerü yema yaxögüxũ rü wüxichigü ga yema togü ga duũxũgügawachigü nidexagü. ⁷ Rü yema na poraãcü nabaixãchiãègüxücèx, rü nügümaã rü ñanagürügü: — ¿Tama éxna Gariréaanecũãx yixĩgüxũ i guxũ i ñaã duũxũgü i tagawa idexagüxũ? ⁸ — ¿Rü ñuxãcü éxna i nüxũ ixĩnüèxũ i wüxichigü i yixema i taga i nawa iyaexüwa na yadexagüxũ? ⁹⁻¹¹ — Yixema tixĩgü i Pártiaanecũãx, rü Médiaanecũãx, rü Eraüãanecũãx, rü Mechopotámiãanecũãx, rü Yudéaanecũãx, rü Capadochíaanecũãx, rü Pötu-anecũãx, rü Áchiaarü naãnecũãx, rü Piríquiaanecũãx, rü Paũpíríiaanecũãx, rü Equituarü naãnecũãx, rü Díbiaarü naãnecũãx i Chirenecũãx. Rü tatanüwa nangèxma ta

i duũxũgü i Crétaanewa rü Arábiaarü naãnewa ne ìxũ. Rũ ñuxre i yixema rü Dumacũãx i Yudfugü tixigü. Rũ nuã tatanüwa nangëxma ta i Dumacũãx i tama Yudfugü ixigũxũ natürü tacümagu ìxũ. Rũ guxãma rü nüxũ taxĩnüë na wüxichigü i tagawachigü na yadexagũxũ i ñãã ngüexũgü. Rũ tagawa tamaã nüxũ nixugüe i ñuxãcü na namexëchixũ ya Tupana —ñanagürügü. ¹² Rũ guxũma poraãcü nabaixãchiãëgü, rü tama nüxũ nacuèxgü ga ñuxãcü na yĩxũ ga yema. Rũ nügüna nacagüe, rü ñanagürügü: — ¿Tacüchiga nixĩ i guxũma i ñãã? —ñanagürügü. ¹³ Natürü ga togü rü nüxũ nacugüecüraxũ, rü ñanagürügü: — Nangãxëmare rü ngëmacèx nixĩ i ngëmaãcü yadexagũxũ —ñanagürügü.

Pedruarü dexa

¹⁴ Rũ yexguma inachi ga Pedru namaã ga yema 11 ga namücügü, rü tagaãcüma ñanagürü: —Pa Yudfugü i nuxma Yerucharéügu naxĩãnexũ rü Pa Nuãcũãxgüx, ¡rü dücax, meã iperüxĩnüë i ñãã tá pemaã nüxũ chixuxũ!

¹⁵ —Rũ ñãã chomücügü rü tama nangãxë i pema nagu perüxĩnüëxürüũ, erü pèxmamatama nixĩ rü ngexwacèx 9 arü orawa nangu. ¹⁶ —Natürü ñãã ñuxma nüxũ pedauxũ nixĩ ga yema Tupanaärü orearü uruũ ga Yoé marü nüxũ ixuchigaxũ ga yexguma ñaxgux:

¹⁷ “Rũ ñanagürü ya Tupana: ‘Ngëma nawa iyacuáxũ i ngunexũgügu rü guxũ i duũxũgütanüwa tá chanamu i Chauãë i Üünexũ, rü penegü rü pexacügü rü tá chauchigagu nidexagü. Rũ choma rü tá chayangoxetüxëë i perü ngextüxüxũgü rü tá nüxũ nadaugü i ngëma tá nüxũ chawéxũ. Rũ perü yaguãxgümaã tá chidexa i nanegüwa. ¹⁸ Rũ chorü duũxũgütanüwa tá chanamu i Chauãë i Üünexũ

i ngêma ngunexũgügu, rü tá chauchigagu nidex-agü. ¹⁹ Rü naãnetüwewa tá ichanawéx i mexũgü i taguma nüxũ idauxũ. Rü ñoma i naãnewa tá ichanawéx i cuèxruũgü i nagü, rü üxüema, rü taemaxũ. ²⁰ Rü üèxcü rü tá nixõema rü tauemacü rü tá nagürüü naduema naxüpa na wenaxârü núma naxũxũ ya Cori. Rü ngêma ngunexũ i nagu núma naxũxũ, rü wüxi i ngunexũ i mexêchixũ tá nixĩ. ²¹ Rü guxãma ya yíxema Corina çaxe na tüxũ nangũxêxücèx, rü tá tamaxê' ”,

ñanagürü ga yema orewa. ²² Rü ñanagürü ga Pedru: —Pa Duũxũgü Pa Yudügu, jiperüxĩnüë i ñaã ore! Rü pema rü meãma nüxũ pecuèx rü Ngechuchu ga Nacharétucũãx rü guma nixĩ ga wüxi ga yatü ga Tupana pepéxewa nüxũ yaxucü na Nanexũchi yĩxũ. Rü yemacèx ga Tupana rü norü poramaã nüxũ nanaxüxêë ga muxüma ga mexũgü rü cuèxruũgü ga noxri taguma nüxũ idauxũ. ²³ —Rü Tupana pexna nanamu ga guma Ngechuchu na pecaducèx nayuxücèx yerü yemaãcü nanaxüxchaũ ga Tupana, rü yemaãcü nagu narüxĩnü ga noxri tauta naxüxgux ga naãne. Rü pema penamu ga yatügu ga tama yaxõgüxũ na yayauxgüãxücèx rü curuchawa na yapotagüãxücèx. Rü yemaãcü penayuxêë. ²⁴ —Rü woo nayuchirêx natürü tama yexma nayacuèx, yerü Tupana wena nanamaxêë rü ínanadaxêë. Rü yemaãcü ga yema yu rü taxuacüma marü nüxũ narüporamaêëcha. ²⁵ —Yerü ga ãëxgacü ga Dabí rü Ngechuchuchigagu nidexa, rü ñanagürü:

“Guxũguma nachauxũtagu ya Cori ya Tupana rü choxũ narüngüxêë na taxucèxma chaxoegaãëxücèx. ²⁶ Rü yemacèx marü chataãë rü taãëxũ ga oremaã chidexa. Rü choma nüxũ chacuèx na mexũ tá

choxũ üpetüxũ i ngëxguma chayuxgux. ²⁷ Erü cuma täütáma yuexũchicawa choxũ cutèx, rü täütáma cunaxwèxe na yayixixũ i chaxune i choma ya Cune ya Üünecü na chíxũ. ²⁸ Marü choxũ nüxũ cucuèxëë i ñuxäcü tá chanayaxu i maxũ i taguma gúxũ, rü tá poraäcü choxũ cutaäëxëë, erü chomaã tá icurüxãüx”, ñanagürü ga Dabí. ²⁹ Rü ñanagürü ga Pedru: —Pa Chaueneëgüx, rü aixcüma pemaã nüxũ chixu na nayuxũ ga nuxcümaücü ga tórü äëxgacü ga Dabí, rü marü inatèx, rü ñuxma rü ta tatanüwa nangëxma i naxmaxũ. ³⁰ —Natürü nüma ga Dabí rü wüxi ga Tupanaärü orearü uruũ nixĩ. Rü yemacèx nüxũ nacuèx rü wüxi ga nataa tá nixĩ i äëxgacü ya Cristuxũ ingucuchicü, yerü ga Tupana rü yemaäcü namaã inaxuneta. ³¹ —Rü yemacèx nuxcümaxũchima ga Dabí rü ñoma marü nüxũ nadauxuchixürüũ nüxũ nixu rü Cristu rü tá yuwa ínarüda rü täütáma naxmaxüwa nangëxmaëcha rü täütáma niyixi i naxüne. ³² —Rü ñuxma ya Tupana rü marü wena nanamaxëë ga guma Ngechuchu, rü guxãma ga toma rü nüxũ tadaugü na wena namaxüxũ, rü ngëmacèx pemaã nüxũ tixuchiga. ³³ —Rü Tupana rü daxüguxũ ga nañewa nanaga na norü tügünecüwawa yanatoxücèx. Rü Tanatü ya Tupana rü marü nüxna nanamu ga Naã i Üünexũ ga nuxcüma nüxũ yaxuxũ rü tá nuã na namuãxũ. Rü ñuxma ya yima Ngechuchu rü núma totanüwa nanamu i ngëma Naã i Üünexũ. Rü ngëma Naã nuã üxũ nixĩ i ñuxma nüxũ pedauxũ rü nüxũ pexĩnüëxũ. ³⁴⁻³⁵ —Rü taguma daxüwa naxü ga Dabí, natürü nümatama rü ñanagürü:

“Tupana rü chorü Cori ya Cristumaã nüxũ nixu rü ñanagürü: ‘¡Rü chorü tügünecüwawa rüto ñux-

matáta cuxméxwa chanangëxmagüxëë i curü uwanügü!’ ”

ñanagürü. ³⁶ Rû ñanagürü ga Pedru: —Name nixĩ i guxāma i pema i Yudíugü na nüxũ pecuëxgüxũ rü guma Ngechuchu ga curuchawa peyapotacü, rü Tupana rü marü perü Cori ya Cristuxũ nayaxĩxëë —ñanagürü ga Pedru. ³⁷ Rü yexguma yemaxũ naxĩnüëgu ga yema duïxũgü ga yéma yexmagüxũ, rü poraãcü nanaxixächiãëgü. Rü Pedruna nacagüe, rü yema togü ga Pedrumücügüna rü ta nacagüe, rü ñanagürügü: —¿Rü tacü tá taxüexũ i ñuxmax, Pa Toeneëgüx? —ñanagürügü. ³⁸ Rü Pedru nanangāxũ, rü ñanagürü: —¡Nüxũ perüxoe i pecüma i chixexũ rü Tupanacèx pedaugüe rü Ngechuchuégagu ípebaiũ na pexũ nüxũ nangechaïxüçèx i perü pecadugü ya Tupana! Rü Tupana tá pexna nanamu i Naãë i Üünexũ. ³⁹ —Rü ñaã Tupanaärü uneta, rü pexcèx nixĩ, rü pexacügücèx, rü guxũ i duïxũgü i yaxũwa ngëxmagüxüçèx nixĩ. Erü guxũ i duïxũgü i tórü Cori ya Tupana nügüxütawa naxcèx çaxüçèx nixĩ i ngëma uneta —ñanagürü ga Pedru. ⁴⁰ Rü yema oremaã rü muxũma ga to ga oremaã nayaxucüxëgü ga Pedru, rü ñanagürü: —¡Nüxna pixígachi i ngëma duïxũgü i chixexũ ügüxũ na pema rü ta tama chixexũ pexügüxüçèx! —ñanagürü. ⁴¹ Rü yema duïxũgü ga naga ñnüëxũ ga yema ore ga Pedru namaã nüxũ ixuxũ, rü ínabaiũ. Rü yema ngunexũgu rü poraãcü nayexera ga na yamuxũ ga yema yaxögüxũ. Rü 3,000 ga duïxũgü nixĩ ga Ngechuchuaxũ yaxögüxũ ga yexguma. ⁴² Rü yema yexwacèx yaxögüxũ rü guxũguma inarüxĩnüë ga yema ngüexũgü ga Ngechuchu imugüxũärü ngüxëëtae. Rü meã nügümaã nangaugü ga norü yemaxũgü. Rü guxũguma

nayumüxëgüxü rü chibücèx nangutaquéxegüxü.

Yema yaxögüxü rü aixcüma nügü nangechaxügü

⁴³ Rü yema ngüexügü ga Ngechuchu imugüxü rü nanaxügü ga muxüma ga mexügü ga Tupanaärü poramaã naxügüxü. Rü yexguma yemaxü nadaugügu ga togü ga duüxügü, rü poraãcü nabaixächiaëgü ga guxüma. ⁴⁴ Rü guxüma ga yema yaxögüxü, rü wüxigu narüxĩnüë. Rü meã nügümaã nangaugü ga norü yemaxügü. ⁴⁵ Rü namaã nataxegüxü ga norü naãnegü rü guxüma ga togü ga norü yemaxügü. Rü nügümaã ngixü nitoyegüxü ga yema dïeru yexgumarüü na ñuxre natümawèxexü ga norü õnatanü ga wüxichigü. ⁴⁶ Rü guxü ga ngunexügu tupauca ga taxünewa nangutaquéxegüxü, rü chibücèx nangutaquéxegüxü ga napatagüwa, rü taãëcüma nügümaã nachibüexü. ⁴⁷ Rü guxüguma Tupanaxü nicuèxüügüxü. Rü guxüma ga yema ñanecüãx rü nüxü nangechaügü ga yema yaxögüxü. Rü wüxichigü ga ngunexügu rü nimuëtanü ga duüxügü ga yaxögüxü, yerü nüma ga Cori ga Ngechuchu rü nüxü narüngüxëë na nayauxgüãxücèx ga norü maxü i taguma güxü.

3

Naxcèx nitaane ga wüxi ga yatü ga chixeparacü

¹ Rü wüxi ga ngunexügu ga Pedru rü Cuáü rü tomaëxpüxarü oragu ga yáuanecü rü tupauca ga taxünewa naxĩ, yerü yema nixĩ ga yumüxëärü ora. ² Rü yéma guma tupauca ga taxünewa nayexma ga wüxi ga yatü ga norü bucümatama chixeparacü. Rü guxü ga ngunexügu rü natanüxügü rü guma tupauca ga taxüneärü

ĩãx ga Mexẽchixũgu ãegaxũgu nayamugũxũ, na dẽerucèx ínacaüüxũcèx nüxna ga duũxũgũ ga guma tupauca ga taxũnegu chocuxũxũ. ³ Rũ yexguma Pedru rũ Cuáũxũ nadèuxgux ga tupauca ga taxũnegu na nachocuxũ, rũ guma chixeparacũ rũ nüxũ nawémèx rũ dẽerucèx nüxna naca. ⁴ Rũ Pedru rũ Cuáũ meãma nüxũ narũdaunũ, rũ Pedru rũ ñanagürũ nüxũ: —¡Toxũ nadawenü! — ñanagürũ. ⁵ Rũ nüma ga yatũ rũ nüxũ nadawenü, yerũ nüma nüxũ nacuèxgu rũ chi ÷acũ nüxna naxãgũ. ⁶ Natürũ ga Pedru rũ ñanagürũ nüxũ: —Choxũ nataxuma i dẽeru. Natürũ ngẽma choxũ ngẽxmaxũ tá cuxna chaxã. Rũ naegagu ya Ngechuchu ya Cristu ya Nacharètucũĩãx cuxũ chamu, rũ ÷inachi rũ ixũ! —ñanagürũ. ⁷ Rũ yema ñaxguwena ga Pedru, rũ norũ tũgünemèxègu nayayauxãchi, rũ inanachixẽẽ, rũ yexgumatama napora ga naméxtũxũgũwa rũ nacutũgũwa. ⁸ Rũ nayuxnagũ rũ inachi, rũ inanaxũgũ na iyaxũxũ. Rũ nümatama iyaxũãcũma Pedru rũ Cuáũwe tupauca ga taxũnegu naxücu. Rũ nanayuxnagũane rũ Tupanaxũ nicuèxũũ. ⁹ Rũ guxũma ga duũxũgũ nüxũ nadaugũ ga na íyaxũxũ, rũ Tupanaxũ na yacuèxũxũ. ¹⁰ Rũ porãcũ nabaixãchiãègũ ga duũxũgũ naxcèx ga yema nüxũ ngupetũxũ ga guma yatũ. Yerũ nüxũ nacuèxgũ ga na guma yĩxũ ga tupauca ga taxũneãrũ ĩãx ga Mexẽchixũgu ãegaxũwa rütooxũchirécũ rũ yéma dẽerucèx ícacũ.

Tupaucacũwawa yexmaxũ ga chopetũchica ga Charomõiarũ Üpetũchicagu ãégaxũwa nidexa ga Pedru

¹¹ Rũ guma chixeparachirécũ ga marũ naxcèx yataanecũ, rũ tama Pedru rũ Cuáũna nixũgachichaũ. Rũ guma tupauca ga taxũnecũwawa nayexma ga wüxi

ga chopetüchica ga “Charomóũärü Üpetüchicagu” äegaxũ. Rü yema chopetüchicawa rü Pedru rü Cuáücèx naxïtaquéxe ga guxũma ga duũxũgü yerü poraãcü nabaixächiaëgü. ¹² Rü yexguma Pedru nüxũ dèuxgu ga yema duũxũgü ga yéma naxcèx ïtaquégègüxũ, rü ñanagürü nüxũ: —Pa Chautanüxũgü i Yudúgüx, ¿Tüxcüũ pebaixächie namaã i ngêma ñãã yatümaã ngupetüxũ? ¿Rü tüxcüũ toxũ perüdaunü ñoma torü poramaã rü torü mexũmaã tanamexèxũrüü? ¹³ —Nuxcümaũgücü ga tórü oxigü ga Abráũ rü Ichaá rü Acobu rü togü ga tórü oxigü rü nüxũ nayaxõgü ga Tupana. Rü yimatama Tupana nixĩ ya ñuxma Ngechuchuxũ taxèècü, na guxũärü yexera yĩxũcèx. Rü gumatama Ngechuchu ya Tupanaärü ngũxèèruũ ixïcü nixĩ ga pema ãèxgacü ga Piratuxũtawa penagagücü. Rü yexguma nüxũ yangéxchaũgu ga Piratu, rü pema rü tama penaxwèxegü ga na yangéaxũ. ¹⁴ —Pema rü tama penaxwèxe ga na ínguxuchixũ ga guma üünecü ga aixcüma mecü ga Ngechuchu, natürü naxcèx ípeca na pexcèx ínguxuchixèèxũcèx ga wüxi ga máètaxũ. ¹⁵ —Rü yemaãcü pematama peyamèxgü ga guma Ngechuchu ya tüxũ maxèxèècü. Natürü ga Tupana rü wena nanamaxèè. Rü toma nixĩ ga nüxũ tadaugüxũ ga wena na namaxũxũ. ¹⁶ —Rü ñãã yatü ga chixeparachiréxũ i pema nüxũ pedauxũ rü nüxũ pecuáxũ rü marü naxcèx nitaane erü Ngechuchuaxũ nayaxõ. Rü ngêma Ngechuchuaxũ na yaxõõxũcèx nixĩ i naxcèx yataanexũ ngêma ñuxma guxãma i pema nüxũ pedauxũrüü. ¹⁷ —Rü dücax i ñuxma Pa Chaueneëgüx, rü yexguma pema rü wüxigu perü ãèxgacügümaã peyamèxgügu ga Ngechuchu, rü tama nüxũ pecuèxgü

ga ƭacü na pexüexũ. ¹⁸ —Natürü ga Tupana rü yemaãcü nayanguxêê ga yema uneta ga nuxcüma nümatama nüxũ yaxuxũ nawa ga guxũma ga norü orearü uruüügü. Yerü yema norü ore ga ümatüxüwa rü ñanagürü:

“Cristu rü tá ngúxũ ninge”,
ñanagürü. ¹⁹⁻²⁰ —Rü ngëmacèx, Pa Chaueneëgüx, rü name nixĩ i nüxũ perüxoe i pecüma i chixexũ, rü Tupanacèx pedaugü, rü nüxũ peyaxögü na nüma pexũ ínapiãxücèx i perü pepadugü. Rü ngëxguma i nüma rü tá pexũ nataãëgüxêê, rü tá núma nanamu ya Ngechuchu ga noxritama naãne ixügügu pexcèx nüxũ naxunetacü na perü ãëxgacü ya Cristu na yĩixücèx. ²¹ —Natürü i ñuxma rü Tupana nanaxwèxe i daxüguxũ i naãnegu na naxáxũ ya Ngechuchu ñuxmatáta nüma ya Tupana wena namexêëãgu i guxũma i ñoma i naãnewa ngëxmaxũ. Yerü yemaãcü nixĩ ga nüxũ yaxuxũ ga Tupana nawa ga nuxcümaüügüxũ ga norü orearü uruüügü ga ixüünexũ. ²² —Rü Moïché rü tórü oxigümaã nüxũ nixu rü ñanagürü:

“Rü perü Cori ya Tupana rü petanüwa tá nüxũ naxuneta i wüxi i norü orearü uruü i chauxrüü ixixũ. Rü name nixĩ na naga pexĩnüëxũ i guxũma i ngëma pemaã nüxũ yaxuxũ. ²³ Rü texé ya tatanüwa tama naga ñnuxë i ngëma orearü uruü, rü tá tüxũ ñnatëxüchi i tatanüwa”,

ñanagürü ga Moïché. ²⁴ —Rü Chamue rü guxũma ga togü ga Tupanaärü orearü uruüügü ga naweama ügüxũ rü ta nüxũ nixugüe ga ƭacü tá na üpetüxũ i ñomaücüü. ²⁵ —Rü nuxcümaxũchima ga Tupana rü tórü oxĩ ga Abráümaã nüxũ nixu rü ñanagürü:

“Rü wüxi i cutaa tá nixĩ i nüxũ rüngüxêëxũ i guxũma i duüxüügü i ñoma i naãnecüãx”,

ñanagürü. Rü yemaãcü ta Tupana inaxuneta nawa ga nuxcümaũgüxũ ga norü orearü uruũgü. Rü pemaã nüxũ chixu i ñuxma, rü pexcèx nixĩ ga yema unetagü ga nuxcümaũgüxũ ga orearü uruũgüwa tórü oxigümaã nüxũ yaxuxũ ga Tupana. ²⁶ —Rü pemaã nüxũ chixu Pa Chautanüxũgü i Yudügüx, rü yexguma Tupana wena namaxẽẽgu ga Nane ga Ngechuchu rü petanüwaxira nanamu na pexũ nangũxẽẽxücèx, erü nanaxwèxe i wüxi-chigü i pema na nüxũ perüxoexũ i pecümagü i chixexũ —ñanagürü ga Pedru.

4

*Ãëxgacügüp*éxewa nayexmagü ga Pedru rü Cuáũ

¹ Rü yexguma duũxũgümaã íyadexagügu ga Pedru rü Cuáũ, rü yexgumayane yéma nangugü ga guma tupauca ga taxũneärü purichíaarü ãëxgacü, rü paigü, rü Chaduchéugü. ² Rü Pedru rü Cuáũmaã nanuẽ ga paigü yerü duũxũgüxũ nangúexẽẽ ga na marü wena namaxũxũ ga Ngechuchu, rü naxrüũ tá ta wena namaxẽẽxũ i guxũma i duũxũgü i marü yuexũ. ³ Rü ínanayauxũ, rü poxcupataũgu nanawocu ñuxmata moxũãcü, yerü marü nayáuane. ⁴ Natürü muxũma ga yema duũxũgü ga nüxũ ñnüẽxũ ga yema Tupanaärü ore rü nayaxögü. Rü 5000 wa nangu ga yatüxũxica ixugügu. ⁵ Rü moxũãcü Yerucharéũwa nangutaquéxegü ga Yudügüarü ãëxgacügü namaã ga naerugü, rü ngúxẽẽruũgü ga ore ga mugüwa nguxẽẽtaegüxũ. ⁶ Rü yéma nayexma ta ga Aná ga paigüeru ixĩcü, rü Caipá, rü Cuáũ, rü Areyáũdru, rü guxũma ga yema togü ga paigü ga paigüerutanüxũ

ixĩgũxũ. ⁷ Rũ nanamu na naxũtawã nagagũãxũcèx ga Pedru rũ Cuáũ. Rũ yexma norũ ngãxũtanũgu nanachigũxẽẽ rũ nũxna nacagũ, rũ ñanagũrũgũ: —¿Texé pexũ tamu, rũ texé pexna tanaxã i porã na penamexẽẽxũcèx i ñãã yatũ? —ñanagũrũgũ. ⁸⁻⁹ Rũ Pedruwa nayexma ga Tupanaãẽ ga Üünexũ rũ nanaporaxẽẽ. Rũ yemacèx ga Pedru rũ nanangãxũ, rũ ñanagũrũ: —Pa Ìãneãrũ Æxgacũgũx, rũ Pa Yudũgũarũ Æxgacũgũerugũx, rũ ñuxma toxna naxcèx peca naxcèx ga norũ mexẽẽ i ñãã chixeparachiréxũ erũ nũxũ pecuáxchaũ ga ñuxãcũ na namexũ. ¹⁰ —Rũ ñuxma tá pemaã nũxũ tixu na nũxũ pecuáxũcèx i guxãma i pema rũ nũxũ nacuèxgũxũcèx i guxũma i tatanũxũgũ i Yudũgu. Rũ ñãã yatũ i ñuxma pepéxewa ngèxmaxũ rũ Ngechuchu ya Cristu ya Nacharétucũãx nixĩ ga namexẽẽcũ. Rũ guma nixĩ ga pema curuchawa peyapotacũ rũ peyuxẽẽcũ. Natũrũ ga Tupana rũ wena nanamaxẽẽ. ¹¹ —Rũ gumatama Ngechuchu nixĩ ga pema nũxũ pexoecũ. Natũrũ ga Tupana rũ nayamucuchi na guxũarũ ãægacũ yixĩxũcèx. ¹² —Rũ yima Ngechuchucicatama nixĩ ya tórũ maxẽẽẽruũ, erũ yixicatama nixĩ ga Tupana nũxũ unetacũ i ñoma i naanewa na tũxũ namaxẽẽẽxũcèx —ñanagũrũ ga Pedru. ¹³ Rũ yexguma yema ãẽxgacũgũ nũxũ daugũgu ga ñuxãcũ tama muũẽãcũma na yadexagũxũ ga Pedru rũ Cuáũ, rũ nabaixãchiãẽgũ, yerũ nũxũ nicuèxãchitanũ ga tama meã poperaxũ na yacuáxũ rũ puracũtanũxũmare yixĩgũxũ. Rũ aixcũma nũxũ nicuèxãchitanũ ga Ngechuchuarũ ngũexũgũ na yixĩgũxũ. ¹⁴ Rũ ñuxũchi nũxũ nadaugũ ta ga guma yatũ ga rũmecũ ga Pedru rũ Cuáũxũtagu na nachixũ. Rũ yemacèx ga yema ãẽxgacũgũ rũ taxuacũma ñuxũ ñanagũrũgũéga nachiga ga yema ngu-petũxũ. ¹⁵ Rũ yexguma ga yema ãẽxgacũgũ rũ Ínanamuxũ

ga yema ínangutaquéxegüxüwa, rü nüxıcatama nügümaã nidexagü. ¹⁶ Rü ñanagürügü: —¿Tacı tá namaã ixüexü i ñaã yatügü? Erü guxüma i Yerucharéüçüãx i duüxügü rü nüxü nacuèxgü i ngẽma mexü i taxü i naxügüxü, rü taxuacüma itayacux. ¹⁷ —Natürü ngẽma na tama yexeraãcü duüxügütanüwa nanguchigaxüçèx i ngẽma ngupetüxü, ¡rü ngıxã tanamuüëxë na ñuxmawena rü taxúemaãma ngẽma Ngechuchuchigagu yadexagüxüçèx! —ñanagürügü. ¹⁸ Rü wenaxärü Pedru rü Cuáüçèx nacagü, rü nüxna naxãga na tama Ngechuchuchigamaã yadexagüxüçèx, rü bai i texéxü na nangüexëxüçèx i nachiga. ¹⁹ Natürü ga Pedru rü Cuáü rü nanangãxügü, rü ñanagürügü: —¡Nagu perüxınüë i pematama! ¿Rü namexü i Tupanapéxewa na pega taxınüëxü rü éxna Tupanaga taxınüëxü? ²⁰ —Erü toma rü taxuacüma nüxü tarüxoe na nüxü tixuxü ga yema nüxü tadaugüxü rü nüxü taxınüëxü —ñanagürügü. ²¹ Rü yexguma ga yema aëx-gacügü rü nayaxãxünegü rü yemaãcü ínayamugü, yerü nataxuma ga țacüçèx na napoxcueãxü rü duüxügüxü namuüë, yerü guxüma ga duüxügü rü Tupanaxü nicuèxüügü naxçèx ga yema nüxü ngupetüxü ga guma yatü ga chixeparawa rümeçü. ²² Rü guma yatü ga yemaãcü Tupanaärü poramaã naxçèx itaanecü, rü 40 arü yexera nixı ga norü taunecü.

Yema yaxögüxü rü Tupanaarü ngüxëçèx ínacagü

²³ Rü yexguma marü ínamuxüãxgu, rü Pedru rü Cuáü rü namücügü íyexmagüxüwa naxı. Rü namaã nüxü nixugüë ga guxüma ga yema ore ga Yudíugüarü aëx-gacügü rü paigüarü aëxgacügü namaã nüxü ixuxü. ²⁴ Rü yexguma Pedru rü Cuáüxü naxınüëgu ga namücügü, rü guxüma wüxigu nayumüxëgü rü Tupanamaã nidexagü rü

ñanagürügü: —Pa Corix, cuma cunaxü ga daxüguxü ga naäne rü ñoma ga naäne, rü taxü i taxtü, rü guxüma i tacü i nawa ngëxmaxü. ²⁵ —Rü cumatama nixi ga nuxcüma Cuãe i Ünexüxü cumuxü na curü ngüxëëruü ga Dabíwa yanadexaxüçèx rü ñaxüçèx:

“¿Tüxcüü ínipurae i ñoma i nañecüãx i duüxügü i tama yaxögüxü? ¿Rü tüxcüü ngëma natüçèxmamare ixigüxügu narüxĩnüe i guxü i nachiüãnegüãx? ²⁶ — Nümagü i nachiüãnegüarü ãëxgacügü rü Tupana-mã nanuë, rü nügümaã nangutaquëxegü na wüx-igu nügümaã nagu naxĩnüëxüçèx na ñuxäcü tá nüxü na nayexeragüxüçèx ya Cori ya Tupana rü Nane ya nüxü naxunetacü ya Cristu”,

ñanagürü. ²⁷ —Rü aixcüma nixi ga ñoma ga ñanewa ga ãëxgacügü ga Erode rü Piratu ga nangutaquëxegüxü namaã ga to ga nachiüãnegüçüãx rü totanüxü ga Yudígu, na chixexü naxügüxüçèx namaã ya curü ngüxëëruü ya üüncü ya Ngechuchu ya Cristuxü nüxü cuxunetacü. ²⁸ —Rü yemaäcü ga nümagü rü nayanguxëë ga guxüma ga yema cuma nuxcü mama nagu curüxĩnüxü rü nüxü cuxunetaxü rü tá na yanguxü. ²⁹ —¿Rü dücax, Pa Corix, cuma nüxü cucuèx na ñuxäcü toxü naxäxünegüxü! Toma nixi i curü ngüxëëruügü rü tanaxwèxe na toxü cuporaexëëxü na tama tamuüëäcüma nüxü tixuxüçèx i curü ore. ³⁰ —¿Rü curü poramaã nameëxëë i duüxügü i idaaweexü! ¿Rü duüxügüxü nawéx i cuèxruügü i curü poramaã cuxüxü i naegagu ya curü ngüxëëruü ya üüncü ya Ngechuchu! —ñanagürügü. ³¹ Rü yexguma yumüxëwa nüxü nachauegu, rü guma ípata ga nawa nangutaquëxegüne rü naxĩãxächi. Rü Tupanaãe i Ünexü rü nüxna nangu ga guxüma. Rü

tama namuñẽãcũma nüxũ nixugüe ga Tupanaãrũ ore.

Yema yaxõgũxũãrũ yemaxũgũ rü guxũãrũ nixĩ

³² Rũ namu ga yema yaxõgũxũ. Rũ guxũma rü wüxigu narüxĩnũẽ. Rũ taxuũma nagu narüxĩnũ ga noxrüxicatama na yĩxũ ga norü yemaxũgũ, natürü guxũma ga namücügũmaã nangau. ³³ Rũ yema ngúexũgũ ga Ngechuchu imugũxũ na Tupa-naãrũ puracü naxügũxũcèx, rü Tupanaãrũ poramaã nüxũ nixugüe ga ñuxãcü wena na namaxũxũ ga Cori ga Ngechuchu. Rũ Tupana rü poraãcü nüxũ narüngũxẽẽ ga guxũma ga yema yaxõgũxũ. ³⁴⁻³⁵ Rũ natanüwa rü nataxuma ga wüxi ga nüxũ nataxuxũ, yerü guxũma ga yema nüxũ yexmaxũ ga naãnegü rü éxna ĩpatagü, rü namaã nataxegü. Rũ yema dïeru ga ngĩxũ nayauxgücü rü yéma ngĩxũ nangegü, rü yema ngúexũgũ ga Ngechuchu imugũxũna ngĩxũ nayaxãgü. Rũ ñuxũchi nügü ngĩxũ ninuũxũ ga ñuxrechigü nüxũ nataxuxũ ga wüxichigü. ³⁶ Rũ nayexma ga wüxi ga yatü ga Lebítanüxũ ga Chiprecũãx ga Yúchegu ãegacü. Rũ yema ngúexũgũ ga Ngechuchu imugũxũ na Tupanaãrũ puracü naxügũxũcèx rü Bernabémaã nanaxugü. Rũ ngẽma naega, rü: “Taãẽxẽẽruũ”, ñaxũchiga nixĩ. ³⁷ Rũ nüma ga Bernabé rü nüxũ nayexma ga wüxi ga naãne, rü namaã nataxe. Rũ yema ngúexũgũ ga Ngechuchu imugũxũxõtawa ngĩxũ nana ga yema dïeru.

5

Ananíã rü Chacuíraarü pecaduchiga

¹ Rũ nayexma ga wüxi ga yatü ga Ananíãgu ãegaxũ rü Chacuíra ga namèx. Rũ nümagü rü namaã nataxegü ga wüxi ga norü naãne. ² Natürü nüma ga Ananía rü

namèxmaã wüxigu nagu narüxĩnüe na nügüxǘ ngĩxne nayauxgüxǘ ga ñuxre ga yema naãnetanü. Rü ñuxüchi yema ngüexügü ga Ngechuchu imugüxüxütawa ngĩxü nangegü ga yema nüxǘ íyaxücü. ³ Rü yexguma ga Pedru rü ñanagürü nüxǘ: —Pa Ananíãx, ¿tüxcüü ngoxo i Chatanága cuxĩnü rü Tupanaãe i Üünexümaã quidora, rü cugüxǘ ngĩxne cuyaxu i ñuxre i ngẽma curü naãnetanü? ⁴—¿Éxna yexguma tauta namaã cutaxegu, rü tama éxna cuxrü yĩixǘ ga yema naãne? ¿Rü yexguma namaã cutaxegu, tama éxna cuxrü yĩixǘ ga yema dĩeru na ngĩxǘ cugüxëéxüçèx i ngẽma cuma cunaxwèxexüãcüma? ¿Tüxcüü i cunaxüxǘ i ñaã? Tama yatügümaãxĩca quidora, natürü Tupanamaã rü ta nixĩ i quidoraxǘ —ñanagürü ga Pedru. ⁵ Rü yexguma yema orexǘ naxĩnügu ga Ananíã, rü yuxüma inayangu. Rü poraãcüxüchima namuüë ga guxüma ga yema duüxügü ga yexguma yemaxǘ nacuáchigagügu. ⁶ Rü ñuxre ga yema yexmagüxǘ ga ngextüxüxügü rü nanayauxgü ga naxüne, rü nananuquegü, rü inayatèxgü. ⁷ Rü tomaèxpüx ga ora ngupetüxgu rü íngu ga namèx. Rü yexma ixücu natürü tama nüxǘ icuèx ga tacü na ngupetüxǘ. ⁸ Rü Pedru ngĩxna naca, rü ñanagürü: —¿Yema natanü ga ipexunetaxügu yĩixǘ ga namaã petaxegüxǘ ga perü naãne? —ñanagürü. Rü ngĩma rü: —Ngǘ, ngëxgumaèxpüxgu nixĩ —ngĩgürügü. ⁹ Rü Pedru rü ñanagürü ngĩxǘ: —¿Tüxcüü pegümaã ngẽmaãcü wüxigu perüxĩnüë na namaã pidoraexüçèx i Tupanaãe i Üünexǘ? ¿Düçèx, ngẽma cutexǘ iyatèxgüxǘ rü marü ínangugü, rü ñuxma rü cuxǘ rü tá ta ngema nangegü! —ñanagürü. ¹⁰ Rü yexgumatama yüxcüma Pedrupéxegu iyangu. Rü yexguma nachocüxgu ga yema ngextüxüxügü, rü yüxcüma ngĩxǘ inayangaugü. Rü

ngĩxũ nayauxgũ, rü ngĩtexũtagutama ngĩxũ nayatèxgũ.
 11 Rũ yexguma nüxũ nacuèxgũgu ga yema ngupetũxũ, rũ
 guxũma ga yema yaxõgũxũ rũ yema togũ ga duũxũgũ rũ
 ta poraãcũxũchima namuũẽ.

Tupanaãrũ poramaã nanaxũgũ ga muxũma ga mexũgũ

12 Rũ yema ngúexũgũ ga Ngechuchu imugũxũ, rũ
 duũxũgũpéxewa nanaxũgũ ga muxũma ga mexũgũ ga
 Tupanaãrũ poramaã naxũgũxũ. Rũ inanawéxgũ ga
 muxũma ga cuèxruũgũ. Rũ guxũma ga yema yaxõgũxũ
 rũ guxũguma naxĩtaquégèxgũxũ nagu ga yema tupauca
 ga taxũnewa yexmaxũ ga chopetũchica ga Charomóũãrũ
 Üpetũchicagu ãgaxũ. 13 Rũ yema togũ ga duũxũgũ
 ga tama yaxõgũxũ rũ namuũẽ na yema yaxõgũxũ-
 tanũgu naxãgũxũ, natürũ poraãcũ yema yaxõgũxũxũ
 nangechaũgũ. 14 Rũ nimuêtanũãma ga yema yaxõgũxũ
 yerũ muxũma ga duũxũgũ ga yatũxũgũ rũ ngexũgũ
 rũ Coriaxũ nayaxõgũetanũ. 15 Rũ nũma ga duũxũgũ
 rũ ãtamũgũgu nayamugũxũ ga idaaweexũ naxchápenũũ-
 maã rũ norũ caruũgũmaã na yexguma Pedru yéma
 üpetũxgu, rũ naxchipetamare nüxũ na nachixũcèx. 16 Rũ
 yexgumarũũ ta rũ yéma naxĩtaquégèxgũxũ ga muxũma
 ga duũxũgũ ga Yerucharéũãrũ ngaicamana imugũne ga
 ãanewa ne ãxũ. Rũ yéma naxcèx nanagagũxũ ga yema
 idaaweexũ rũ yema ngoxoãxgũxũ. Rũ guxũma naxcèx
 nitaanegũ.

Pedru rũ Cuãũwe ningèxũtanũ ga paigũ

17 Rũ yexguma ga guma paigũeru rũ guxũma ga yema
 natanũxũgũ ga Chaduchégũ rũ poraãcũ nixãũxãchigũ
 naxcèx ga yema mexũgũ ga naxũgũxũ ga yema

ngúexügü ga Ngechuchu imugüxü. ¹⁸ Rü yemacèx norü purichíagüxü namu na ínayauxüãxücèx ga yema ngúexügü. Rü ãñeärü poxcupataügu nanapoxcue. ¹⁹ Natürü Coriarü orearü ngerüü ga daxücüãx naxcèx nayawãxna ga yema poxcupataüärü ãxgü ga chütacü. Rü ínanamuxü, rü ñnanagürü nüxü: ²⁰ —¡Ngema tupauca ya taxünewa pexí, rü guxü i duüxügümaã nüxü pixu na ñuxácü Tupana inaxãxü i ngexwacaxüxü i maxü! —ñnanagürü. ²¹ Rü yexguma ga yema ngúexügü ga Ngechuchu imugüxü rü naga naxínüë ga yema ore. Rü moxüácü ga pèxmamaxüchi rü tupauca ga taxünewa naxí, rü duüxügüxü nangúexëë. Rü yoxni ga guma paigüeru rü natanüxügü, rü nanangutaquéxexëë ga guxüma ga yema togü ga ãëxgacügü ga ãëxgacügütücümüwa ügüxü. Rü poxcupataüwa nanamugü ga purichíagü na yagagüãxücèx ga yema ngúexügü ga Ngechuchu imugüxü. ²²⁻²³ Rü yexguma poxcupataüwa nangugügu ga yema purichíagü, rü taxuxüxüma inayangaugü. Rü nayawoegu, rü nüxü nayarüxugüe, rü ñnanagürügü: — Yima poxcupataü rü narüwãxta, rü meãma nataichiréx, rü purichíagü nüxna nadaugü i naãxwa. Natürü ngëxguma tayawãxnagu, rü taxuxüxüma itayangaugü i aixepewa —ñnanagürügü. ²⁴ Rü yexguma yema orexü naxínüëgu ga yema paigüeru rü yema togü ga paigü ga ãëxgacügü ixígüxü rü yema tupauca ga taxüñeärü purichíagüärü ãëxgacü rü guxüma nabaixãchiãëgü yerü tama nüxü nacuèxgü ga ngextá tá na nanguxü ga guxüma ga yema rü ñuxácü tá na iyanaxoxëëgüãxü. ²⁵ Rü yexguma yemagu ínaxínüëyane rü yéma nangu ga wüxi ga yatü, rü namaã nüxü nixu, rü ñnanagürü: —Ngëma yatügü i pepoxcuechiréxü, rü tupauca ya taxünewa nangëxmagü,

rü ínanangúexêê i duïxüğü —ñanagürü. ²⁶ Rü yéma naxí ga tupauca ga taxüñearü purichíagüarü ãëxgacü wüxigu namaã ga norü purichíagü na yagagüãxücèx. Natürü namuüê na duïxüğü nutamaã yamuxütanüxü, rü yemacèx meãmare yema ngúexüğüxü nigagü. ²⁷ Rü yexguma namaã ínangugügu, rü yema ãëxgacügüpéxewa nanagagü. Rü yema paigüeru rü namaã nidexa rü ñanagürü nüxü: ²⁸ —Marü poraãcü pexna tanachuxu na tama ngêma Ngechuchuégamaã penangúexêêxücèx. Natürü i pema rü guxüñe ya Yerucharéüwa penangúexêê i duïxüğü, rü ñuxüchi toxna penaxuxchaü ga na togagu nayuxü ga yema Ngechuchu —ñanagürü. ²⁹ Rü Pedru rü namücügümaã nanangãxüğü, rü ñanagürüğü: —Narümemaê nixí na Tupanaga taxínüëxü rü tama i yatügüga. ³⁰ —Guma Tupana ga nuxcümaügüxü ga tórü oxigü nüxü yaxögücü, rü guma nixí ga wena namaxêêcü ga Ngechuchu ga pema peyamácü ga yexguma curuchawa peyapotagügu. ³¹ —Natürü Tupana rü nanataxêêãma, rü nügüarü tügüñecüwawa nanatoxêê. Rü tórü cuèxruü rü maxêxêêruü nayangucuchixêê na tatanüxüğü i Yudíugüxü nangüxêêxücèx na nüxü naxoexücèx i norü chixexüğü, rü Tupana nüxü nüxü nangechaüxücèx i norü pecadugü. ³² —Rü toma nüxü tacuèx na aixcüma yíixü i guxüma i ngêma pemaã nüxü tixuxü erü tomatama nüxü tadaugü. Rü ngëxgumarüü ta i Tupanaãê i Üñexü i Tupana tüxna äxü ya yíxema naga ínüëxê, rü nüxü nacuèx na aixcüma yíixü —ñanagürüğü. ³³ Rü yexguma yemaxü naxínüëgu ga yema ãëxgacüğü, rü poraãcüxüchima nanuê, rü nanadaixchaü. ³⁴ Natürü yema ãëxgacügütanüwa nayexma ga wüxi ga

Parichéu ga Gamarié ga naega. Rü nüma rü meäma nanangúexëë ga Tupanaärü mugü. Rü guxüma ga duüxügü rü nüxü nangechaüğü. Rü nüma ga Gamarié inachi rü nanamu na paxaächi ínamuxüãxücèx ga yema ngúexügü ga Ngechuchu imugüxü. ³⁵ Rü ñuxüchi namücügü ga äëxgacügümaã nüxü nixu rü ñanagürü: —Pa Chautanüxüx, ¡pexuãëgü na tacü tá namaã pexüexü i ñaã yatügü! ³⁶ —Rü nüxna pecuèxächie ga üpa ga ñuxäcü äëxgacüxü nügü ningucuchixëëchaü ga Teudá. Rü nügütama nixu na wüxi ga tacü na yïxü. Rü maneca 400 naguxü ga yatügü nawe narüxí. Natürü churragü nayamèxgü, rü nayu. Rü guxüma ga yema nawe rüxixü rü nangïächi, rü yexma nayarüxo ga guxüma. ³⁷ —Rü yixcúra ínangu ga to ga yexguma tachiüãneärü äëxgacü duüxügüxü ixugügu, rü yema nixí ga Yuda ga Gariréaanecüãx ga äëxgacüxü nügü ingucuchixëëchaüxü. Rü nayaxucuxëgü ga duüxügü rü nawe narüxí ga ñuxre. Natürü yemaxü rü ta nimèxgü rü nayu. Rü guxüma ga yema nawe rüxixü rü nangïächi. ³⁸ —Rü ngëmacèx i ñuxma rü pexü chaxucuxë na peyangéxgüxü i ñaã yatügü, rü tama penapoxcuexü. Erü ngëxguma nagagutama yixígu i ngëma nüma naxügüxü, rü tá inayarüxo. ³⁹ —Natürü ngëxguma Tupanaärü yixígu i ñaã naxügüxü, rü taxuacüma ipeyanaxoxëë. ¡Rü pexuãëgü na tama ngürüächi Tupanamaã yïxü i penuëxü! —ñanagürü. Rü guxüma ga yema äëxgacügü rü naga naxínüë ga yema norü ucuxë. ⁴⁰ Rü ñuxüchi nanachocuxëë ga yema ngúexügü ga Ngechuchu imugüxü. Rü nayaçuaixgü. Rü nüxna naxäga na tama Ngechuchuchiga yadexagüxücèx. Rü yemawena rü nayangéxgü. ⁴¹ Rü yema äëxgacügüna

ínixĩ ga yema ngúexũgü. Rü nataãëgü yerü woetama Tupana nanaxwëxe ga yemaãcü Ngechuchucèx ngúxũ na yangegüxũ. ⁴² Rü guxũ ga ngunexũgu tupauca ga taxũnewa rü ĩpatagüwa, rü nanangúexëãma, rü nüxũ nixugüetanü ga ore ga mexũ ga Ngechuchu ya Cristuchiga.

6

Yema ngúexũgü ga Ngechuchu imugüxũ rü nüxũ naxuneta ga 7 ga yatügü na nüxũ nangũxëëgüxücèx ga Tupanaärü puracüwa

¹ Rü yexgumaãcüü rü yexeraãcü nimuchigü ga yema duĩxũgü ga yaxögüxũ. Rü natanüwa nayexmagü ga Yudíugüchiréx ga Griéguanewa ne ĩxũ rü Griégugawa idexagüxũ. Rü nayexma ta ga yaxögüxũ ga Yudíugü ga Yerucharéüçũãx ga woetama nagawa idexagüxũ. Rü yema yaxögüxũ ga Griégugawa idexagüxũ rü nidexagüecha nachigagu ga yema yaxögüxũ ga Yerucharéüçũãxgü ixĩgüxũ, rü ñanagürügü: —Totanüwa yutegüxe rü tama meã òna tüxna naxägüxũ i ngëxguma òna inaxägüũxgu i wüxichigü i ngunexũgu —ñanagürügü. ² Rü yexguma ga yema 12 ga ngúexũgü ga Ngechuchu imugüxũ rü guxũma ga yema yaxögüxũxũ nangutaquéxexëëgü, rü ñanagürügü nüxũ: —Tama name na ítanangéxũ i Tupanaärü orearü uchiga i tomax na ònamaã itacuáxücèx. ³ —Rü ngëmacèx, Pa Tomücügüx, rü ¡Naxcèx pedëux i petanüwa ya 7 ya yatügü ya guxãma nüxũ ngechaücü, rü meã naãëxũ cuácü, rü aixcüma Tupanaãë i Üünexũ nawa ngëxmacü! Rü toma tá nüxna tanaxã i ngëma puracü na nümagü ònamaã inacuèxgüxücèx. ⁴ —Rü ngëxguma i toma rü yumüxëwa rü Tupanaärü orearü

uchigawaxicatama tá tapuracüe —ñanagürügü. ⁵ Rû yexguma ga guxũma ga yema duũxũgü rû: —Ngũ — ñanagürügü naxcèx ga yema ore. Rû nüxũ naxunetagü ga Etébaũ ga meã yaxõcü rû aixcüma Tupanaãe i Üünexũ nawa yexmacü, rû Piripi, rû Pócoro, rû Nicanúru, rû Timú rû Paruménu, rû Nicuráchi ga Aũtioquiacũãx ga tauta Ngechuchuaxũ yaxõõgu Yudfugücüma yaxucü. ⁶ Rû yema ngúexũgü ga Ngechuchu imugũxũxütawa nana-gagü. Rû nûmagü naxméxmaã nüxũ yangõgüãcüma nax-cèx nayumüxëgü. ⁷ Rû yema Tupanaãrû ore rû yexeraãcü nixüchigü. Rû poraãcü nimuëtanü ga yema yaxõgüxũ ga Yerucharéüwa. Rû woo muxüchixũma ga Yudfugüarü paigü rû ta Ngechuchuaxũ nayaxõgü.

Etébaũxũ niyauxgü

⁸ Rû Etébaũ nixĩ ga wüxi ga yatü ga Tupana poraãcü nüxũ rüngũxëécü rû naporaxëécü na duũxũgütanüwa naxüãxücèx ga mexũgü ga taxũgü rû cuëxruũgü ga Tupanaãrû poramaã naxüxũ. ⁹ Rû nayexma ga wüxi ga ngutaquëxepataũ ga Yudfugüarü ga Ínguxũxũãrû Ngutaquëxepataũgu ãegane. Rû gumawa nangutaquëxegü ga duũxũgü ga üpaacü corigüméxëwa yexmagüxũ. Rû ñuxre ga guma ngutaquëxepataũcũãx rû wüxigu namaã ga ñuxre ga Chireneãnecũãx, rû Aleyãdríaanecũãx, rû Chiríchiaanecũãx, rû Áchiaarü naãnecũãx, rû inanaxügüe ga Etébaũmaã na iyaporagatanücüüxũ. ¹⁰ Natürü taxuacüma Etébaũxũ narüyexeragü, yerü nüma ga Etébaũ rû nidexa namaã ga yema cuëx ga Tupanaãe i Üünexũ nüxna ãxũ. ¹¹ Rû yexguma ga yema duũxũgü rû togüaxũ nanaxütanügü

na Etébaũchiga doraxũ yaxugũxcèx. Rũ ñanagürügü ga yema idoraegũxũ: —Toma nüxũ taxĩnüègu, rü Moĩchéchiga rü Tupanachigamaã chixexũ ga ore nixugü ga Etébaũ —ñanagürügü. ¹² Rũ yemaãcü nananuẽxè ga duũxügü rü Yudíugüaru ãëxgacügüerugü rü ngúexèẽruügü ga ore ga mugüwa nguxèẽtaegũxũ. Rũ yemacèx Etébaũcèx nibuxmü, rü nayayauxgü, rü ãëxgacügüerugü íngutaquéxegũxũwa nanagagü. ¹³ Rũ naxcèx nadaugü ta ga yatügü ga doraxũ ixugüemarexũ rü yema rü ñanagürügü: —Ñã yatü rü guxũguma chixexũmaã nidexa i nachigagu ya daa tupauca ya taxũne, rü nachigagu i Tupanaãrũ mugü. ¹⁴ —Rũ toma rü nüxũ taxĩnüè rü:

“Yima Ngechuchu ya Nacharétucũãx rü tá nanangutaĩxèẽ ya daa tupauca, rü tá inayanaxoxèẽ i nacümagü ga Moĩché tũxũ ngúexèẽxũ”, —ñanagürügü. ¹⁵ Rũ yexguma Etébaũxũ nadaunügu ga guxũma ga yema ãëxgacügü ga yéma rütogũxũ, rü nüxũ nadaugü ga nachametü rü wüxi ga daxũ-cũãx ga orearü ngeruũchametürüũ na yĩxũ.

7

Etébaũãrũ ore

¹ Rũ nüma ga paigüeru, rü Etébaũna naca rü ñanagürü: —¿Aixcüma yĩxũ i ñãã ore i nüxũ yaxugüexũ? — ñanagürü. ² Rũ Etébaũ nanangãxũ, rü ñanagürü: — Pa Chautanũxũ Pa ãëxgacügüx, ¡Choxũ íperüxĩnüè! Guma Tupana ya mexèchicü, rü nuxcümaũcü ga tórü oxĩ ga Abráũcèx nangox ga yexguma Mechopotámiããrũ naãnegu naxãchiũgu ga yexguma tauta Aráũãrũ naãnewa

naxûxgu na yexma yaxãchiũxücèx. ³ —Rü Tupana rü ñanagürü nüxũ:

“¡Nüxna ixũ i cuchiũãne rü cutanüxũ, rü ngẽma choma tá
cuxũ nüxũ chadauxẽẽxũ i naãnewa naxũ!”

ñanagürü. ⁴ —Rü yexguma ínaxûxü ga Abráũ nawa
ga yema Cadéucũãxãrũ naãne ga ngextá noxri
ínaxãchiũxüwa, rü Aráũãrũ naãnegu nayaxãchiũ. Rü
yexguma nanatü yuxguwena, rü ñoma ga naãne i
ñuxma nagu pexãchiũxüwa naxũ, yerü yemaãcü Tupana
núma nanaga. ⁵ —Natürü yexguma rü ta taxuũma ga
noxrüxüchi ga naãne nüxna naxã ga Tupana i ñoma i
naãnewa, rü bai ga íraxũ ga noxrüxüchi ga naãne. Natürü
Abráũmaã inaxuneta ga yixcama tá nüxna na naxããxũ
ga ñoma i naãne na noxrüxüchi yĩxücèx, rü yixcama
marü nayuxguwena rü nanegüarü na yĩxücèx. Rü
yemaãcü Abráũmaã inaxuneta ga woo na nangexacüxũ
ga yexguma. ⁶ —Rü ñanagürü Abráũxũ ga Tupana:

“Rü yixcama i cutaagü rü tá to i nachiũãne i tama noxrü
ixĩxüwa nangëxmagü. Rü ngẽma nachiũãnecũãx i
duũxũgü rü norü duũxũgüxũ tá nayaxĩgüxẽẽ. Rü
400 ya taunecü rü ngẽma duũxũgü rü tá chixri
namaã nachopetü i cutaagü. ⁷ Natürü choma
tá chanapoxcue i ngẽma nachiũãnecũãx i norü
duũxũgüxũ yaxĩgüxẽẽxũ. Rü ngẽmawena i cu-
taagü rü tá ínachoxũ nawa i ngẽma naãne, rü nuã
ñaã i naãnewa tá choxũ nicuèxüũgü”,

ñanagürü ga Tupana. ⁸ —Rü yexguma Tupana rü Abráũ rü
nügümaã nanamexẽẽ, rü ñanagürü ga Tupana:

“Choma rü tá cuzũ charüngüxẽẽ ega cuma rü guxũma
i cutanüxũgü ípewiũchèxmüpéxechiraũgu. Rü
ngẽma tá nixĩ i cuèxruũ i yigümaã imexẽẽxũ”,

ñanagürü ga Tupana. Rü nabu ga wüxi ga nane ga Abráü, rü Ichaágu nanaxüéga. Rü yexguma 8 ga norü ngunexüwa nanguxgu ga Ichaá, rü nümatama ga Abráü rü ínanawiechèxmüpéxechiraü. Rü yexguma marü nayèxgu ga Ichaá rü nabu ga nane ga Acobu, rü nümatama ga Ichaá rü ínanawiechèxmüpéxechiraü. Rü yixcama marü nayèxgu ga Acobu rü nüxü nayexma ga 12 ga nanegü. Rü nümatama ga Acobu rü ínanawiechèxmüpéxechiraü ga guxüma ga yema 12 ga nanegü. Rü yema 12 ga nanegü nixí ga yema 12 ga nuxcümaügxü ga tórü oxigü. ⁹⁻¹⁰—Rü yema 12 ga Acobu nanegü ga tórü oxigü ixígxüñtanüwa rü wüxi rü Yúche nixí ga naega. Natürü naëneëgü ga guma Yúche rü nixãüxãchie, rü yemacèx Equituarü naãnewa íxü ga taxetanüxüxü Yúchemaã nataxegü na Equituarü naãnewa nagagüãxücèx. Natürü Tupana rü Yúchemaã nayexma, rü nüxü narüngüxëë na tama pecadu naxüxücèx ga yexguma guxchaxüwa nayexmagu. Rü nüxna nanaxã ga cuèx, rü Yúchexü narüngüxëë ga meã na nayauxãxücèx ga Equituanearü ãëxgacü ga Faraú. Rü yemacèx ga Faraú rü ãëxgacüxü nayangucuchixëë. Rü nüma ga Yúche nixí ga ãëxgacü ga Faraúpatawa rü guxüma ga yema nachüãnewa. Rü Faraúxícatama nixí ga Yúchearü yexera na ãëxgacü yíxü ga yema naãnewa. ¹¹—Rü yexgumaücüü nayexma ga taiya ga guxü ga Equituarü naãnewa rü Canaãärü naãnewa. Rü poraãcü taiya nüxü nangux ga duüxügü. Rü yemacèx ga yema nuxcümaügxü ga tórü oxigü rü düxwa taxuacüma nüxü inayangaugü ga nabü ga Canaãärü naãnewa. ¹²—Natürü yexguma nüxü nacuáchigaxgu ga Acobu ga na nayemaxü ga nabü ga Equituanewa, rü yéma nanamugü ga

nanegü ga guma tórü oxigü ixigücü. Rü yema nixĩ ga nawa inaxügüxũ ga noxrima nabücèx Equituanewa na naxĩxũ. ¹³ —Rü yixcama marü naguxgu ga yema nabü rü wenaxãrü Equituanewa naxĩ nawa ga nabü. Rü yexguma wenaxãrü yéma naxĩxgu ga naêneëgü, rü nügü nixu ga Yúche namaã. Rü yexguma nüxũ nacuèx ga Faraú ga ngextácũãx na yĩxũ ga Yúche. ¹⁴ —Rü yixcamaxũra ga Yúche rü tümacèx nangema ga nanatü rü guxũma ga natanüxũ. Rü maneca 75wa nangu ga yema duũxũgü ga Yúchetanüxũ. ¹⁵ —Rü yemaãcü Equituanewa naxũ ga Acobu na yexma yaxãchiũxũcèx. Rü yexma nayu ga nümax. Rü yexma nayue ta ga nanegü ga tórü oxigü. ¹⁶ —Rü yexguma nayuxgu ga Acobu, rü Chiquéüwa nanangegü ga naxũne na yexma yatèxgüãxũcèx nagu ga yema naxmaxũ ga Abráü dīerumaã naxcèx taxexũ ga Amú nanegüxütawa ga Chiquéüwa. ¹⁷ —Rü düxwa nawa nangu na Equituanewa ínanguxũxũcèx ga tatanüxũ ga yexgumarüũ ga Tupana Abráümaã ixu-netaxũ. Rü yexguma rü marü poraãcü nimu ga tatanüxũ ga Equituanewa. ¹⁸ —Rü yexguma ningucuchi ga to ga Equituaneãrü ãëxgacü ga tama Yúchechigaxũ cuáxũ. ¹⁹ —Rü yema ãëxgacü rü tatanüxũxũ nawomüxëë rü chixri tümamaã naxüpetü ga guxema nuxcümaũgüxe ga tórü oxigü. Rü tüxũ namu na yexwaca buexe ga tümaxãcügüxũ ítawogüxũ na tayuexũcèx. ²⁰ —Rü yexgumaũcüü nabu ga Moíché, rü Tupanaãxũ nangúchaũ. Rü tomaëxpüx ga tauemacü nüxna tadaugü ga tümapatawa ga naë rü nanatü. ²¹ —Rü yexguma düxwa ítanatèxgügu, rü Faraúxãcü inayaxu, rü ngĩnexũ inayaxëë. ²² —Rü yemaãcü Moíchéxũ nangüxëëgü ga guxũma ga Equituanecũãxãrü cuèx. Rü nüma ga Moíché rü wüxi ga ãëxgacü ga poracü nixĩ, rü norü dex-

awa rü ta napora. ²³—Rü yexguma 40 ga norü tauneciwa nanguxgu ga Moïché rü nagu narüxĩnũ ga natanüxũgü ga Yudíugütanügu na naxũãneãxũ. ²⁴—Rü nüxũ nadau ga wüxi ga Equituanecũãx ga wüxi ga Yudíuxũ na naçuaxixũ. Rü yemacèx ga Moïché rü yema Yudíuétüwa ínayuxu, rü yema Equituanecũãxũ nimèx rü nanayuxêê. ²⁵—Rü nüma ga Moïché nagu rüxĩnügu rü chi natanüxũgü ga Yudíugü rü chi nüxũ nacuèxgü na Tupana yéma namuxũ na ínanguxũxêãxücèx. Natürü tama nüxũ nacuèxgüéga ga yema natanüxũgü. ²⁶—Rü moxũãcü ga Moïché rü nüxũ nadau ga to ga taxre ga Yudíugü ga nügü yexma dèixũ, rü nüxna nachogüchaũ. Rü ñanagürü nüxũ:

“Pema rü pegütanüxũgü pixĩgü. ¿Rü tüxcüũ pegü pedai i pemax?” ñanagürü. ²⁷—Rü yexguma ga yema namücüxũ icuaxixũ rü Moïchéxũ natèxneta, rü ñanagürü nüxũ:

“¿Texé cuxũ tamu na toeru quiixücèx rü tomaã icu-
cuáxücèx? ²⁸—¿Éxna choxũ quimáxchaũ ta, ga ñne
quimáxũ ga Equituanecũãxrüũ?” ñanagürü. ²⁹—Rü
yexguma yemaxũ naxĩnügu ga Moïché, rü niña ga yema
nañewa. Rü Madiáũñewa naxũ. Rü yema nachiũãne ga
tama noxrü ixĩxũgu nayaxãchiũ. Rü yexma naxãmèx rü
nabu ga taxre ga nanegü. ³⁰—Rü 40 ga taunecüguwena
ga dauxchitawa ga Chinaí ga mèxpúneãrũ ngaicamana, rü
wüxi ga naixètacü ga yéma iyauraxũwa Moïchécèx nan-
gox ga wüxi ga Tupanaãrũ orearü ngeruũ ga daxücũãx.
³¹—Rü nabaixãchiãe ga Moïché ga yexguma nüxũ
nadèuxgu. Rü naxcèx nixũ rü nüxna nangaicama na meã
nüxũ nadauxücèx. Rü yexguma Moïchémaã nidexa ga
Cori ga Tupana, rü ñanagürü nüxũ:

³²“Choma nixĩ i curü oxigüarü Tupana chiixũ rü Abráũ rü

Ichaá rü Acobuarü Tupana chiixũ”, ñanagürü. Rü yexguma ga Moïché rü inanaxügü ga norü muũmaã na yaduruxũ. Rü namuũ ga yexma na nadawenüxũ. ³³—Rü yexguma ga Cori ga Tupana rü ñanagürü nüxũ:

“¡Inacuaixũ i curü chapatu erü ñaã naãne i nagu cuchixũ rü naxüüne, erü chanuxma! ³⁴ Choma rü ngóxüwama nüxũ chadau i ñuxäcü poraäcü ngúxũ na yangegüxũ i chorü duixũgü i Equituanewa. Rü nüxũ chaxĩnü i na naxauxexũ. Rü ngëmacèx núma chaxũ na íchananguxüxëxüçèx. ¡Nuã naxũ na Equituanewa cuxũ chamuxüçèx!”, ñanagürü. ³⁵—Rü woo ga noxri ga nümagü ga natanüxügü rü guma Moïchéxũ naxoe ga yexguma ñagügu:

“¿Rü texé cuxũ tamu na toeru quiixüçèx rü tomaã icucuáxüçèx?” ñagügu, natürü ga Tupana rü yéma nanamuãma na yema duixügüxũ ínanguxüxëxüçèx rü norü äëxgacü na yíixüçèx. Rü yemaäcü Moïchéxũ namu ga Tupana ga yexguma naxütawa namuãxgu ga yema norü orearü ngeruũ ga yema naixëtaxacü ga iyauraxüwa naxcèx ngóxũ. ³⁶—Rü Moïché nixĩ ga Equituarü naãnewa ínagaxüxũ ga nuxcümaũgüxũ ga tórü oxigü. Rü Equituanewa, rü Dauchiüxũ ga Taxtüwa, rü dauxchitawa ga ngextá taxúema íxãpataxüwa inanawéx ga cuèxruũgü, rü nanaxü ga mexũ ga taxügü ga Tupanaärü poramaã naxüxũ. Rü yemaäcü 40 ga taunecü nüxũ na rü-ngüxëë ga yema duixügü. ³⁷—Rü nümatama ga Moïché nixĩ ga tatanüxügü ga Yudíugümaã ñaxũ:

“Tupana rü yixcüra tá pexcèx nüxũ naxuneta i petaniüwa i wüxi i norü orearü uruũ ga yexgumarüũ ga choxũ

na naxunetaxürüü”,
 ñanagürü. ³⁸ —Rü nümatama ga Moïché nixĩ ga nux-
 cümaũgüxũ ga tórü oxigümaã nangutaquéxexũ ga yema
 naãne ga ngextá taxúema ixãpataxüwa. Rü tórü oxigümaã
 nayexma ga Chinaí ga mèxpúnewa ga yexguma namaã
 yadeaxgu ga Tupanaãrü orearü ngeruũ ga daxücũãx.
 Rü nümatama ga Moïché nixĩ ga nayauxãxũ ga Tu-
 panaãrü ore i maxëxëeruũ na nüxĩ tüxna naxããxücèx.
³⁹ —Natürü ga tórü oxigü rü tama naga naxĩnüëchaũ
 ga guma Moïché. Rü ínanatèxüchigüama, rü Equi-
 tuaneguama narüxĩnüãëgü. ⁴⁰ —Rü tórü oxigü rü
 Moïchéeneë ga Aráũxũ ñanagürügü: “¡Rü toxçèx naxü i
 tupanachicünèxãgü na nawe tarüxixücèx! Erü tama nüxũ
 tacuèxgü i tacü nüxũ na üpetüxũ i ngëma Moïché ga Equi-
 tuanewa tüxũ yagagüxũ”, ñanagürügü. ⁴¹ —Rü yexguma
 nanaxügü ga wüxi ga wocaxacüchicünèxã norü tupanaxũ.
 Rü ñuxüchi naxçèx nanadai ga ñuxre ga carnerügü na
 yemamaã nüxũ yacuèxüũgüxücèx. Rü wüxi ga peta nax-
 çèx naxügü ga yema wocaxacüchicünèxã ga nümatama
 naxügüxũ. ⁴² —Rü yemacèx ga Tupana rü nüxna nixü-
 gachi ga yema duũxũgü. Rü ínanawogü na woramacuri
 rü üèxcü rü tauemacümaã natupanaãxëããxücèx. Yerü
 yemaãcü Tupanaãrü orearü uruũgüarü poperagu naxü-
 matü, rü ñanagürü:

“Pema, Pa Yudíugüx, ¿Chauxçèx yĩxũ ga penadèixũ ga
 carnerügü ga yexguma 40 ga taunecü dauxchitawa
 ga ngextá taxúema íxãpataxüwa peyexmagügu?
⁴³ Tama aixcüma chauxçèx nixĩ yerü ga pema rü
 ngextá ípexixüwa rü ípenangeexũ ga napata ga
 perü tupananeta ga Moro rü ípenangeexũ ga perü
 tupananeta ga Refããrü woramacurichicünèxã. Rü

yemaãcü pegümaã ípenangeexũ ga yema tupanetachicünèxãgü ga pematama pexügüxũ na nüxũ picuèxüũgüxücèx. Rü ngêmacèx i ñuxma rü perü naãnewa tá pexũ íchawoxũ rü yaxüwa i Babiró-niããrü yexerawa tá pexũ chamugü”, ñanagürü ga Tupana ga yema orewa. ⁴⁴ —Rü yema naãne ga ngextá taxúema íxãpataxüwa rü tórü oxigü nüxũ nayexma ga wüxi ga ípata ga naxchirunaxcèx ga nagu namaã nanguxüãgüne ga Tupanaãrü mugü ga nutagu ümatüxũ. Rü guma ípata ga naxchirunaxcèx nixĩ ga nüxũ nawéãcüma Tupana Moíchéxũ naxüxëxene. ⁴⁵ —Rü yexguma nayuxguwena ga Moíché, rü Yochué ningu-cuchi ga ãëxgacü na yĩxũ. Rü tórü oxigü rü nuã tórü naãnewa nanangegü ga guma ípata ga naxchirunaxcèx ga yexguma Yochuémaã napugüãgu ga ñaã naãne nüxna ga yema duüxüãgü ga Tupana íwoxüxũ napéxewa ga tórü oxigü. Rü núma nayexma ga guma ípata rü ñuxmata Dabí ingucuchigu ga ãëxgacü na yĩxũ. ⁴⁶ —Rü guma ãëxgacü ga Dabí rü Tupana rü poraãcü namaã nataãë, rü nüxũ narüngüxëë. Rü núma ga Dabí rü Tupanana naxcèx naca na naxüãxücèx ga wüxi ga tupauca ga taxüne ga nawa Tupanaxũ na yacuèxüũgüxücèx ga tatanüxüãgü ga Acobutaagü. ⁴⁷ —Natürü Dabí nane ga Charumóü nixĩ ga naxücü ga guma tupauca ga Tupanacèx ixixüne. ⁴⁸ —Natürü ya Tupana ya tacüxüchima rü tama duüxüãgü üxüne ya tupaucagümaã naxãpata. Rü yemacèx ga Tupana rü nuxcümaücü ga norü orearü uruüwa rü ñanagürü:

⁴⁹⁻⁵⁰ “Choma nixĩ ya ãëxgacü ya tacüxüchima, rü daxügüxũ i naãne nixĩ i chorü toxmaxwèxeruũ ixixũ rü ñoma i naãne nixĩ i chorü chicutürüũ ixixũ. ¿Rü ñuxücürüwa i nagu perüxinüëxü

tá na penaxüxü ya wüxi ya tupauca ya chaugu mexüne?”
 ñanagürü ga Cori ya Tupana. Rü ñanagürü ta ga Tupana:
 “¿Tama éxna choma yíixü ichanaxüxü ga guxüma i tacü
 i ngëxmaxü? ¿Rü ñuxácü chi penaxüxü i wüxi i
 nachica i nagu charüngüxü?”

ñanagürü ga norü orewa. ⁵¹ Rü ñanagürü ga Etébaü: —
 Dücèx Pa Äëxgacügüx, pema rü guxüguma nüxü pexoe i
 Tupanaärü ore, rü tama iperüxñüëchaü. Rü peãëwa rü
 tama peyaxögüchaü. Rü pema rü guxüguma Tupanaãë
 i Üünexümaã penuëëcha. Yema nuxcümaügüxü ga perü
 oxigürüütama pixígü i pemax. ⁵² —Rü perü oxigü rü
 chixeácüma namaã nachopetü ga guxüma ga Tupanaärü
 orearü uruügü. Rü nanadai ga yema orearü uruügü
 ga nüxü ixuchigagüxü ga na núma naxüxü tá ga guma
 mecü ya Ngechuchu. Rü yexguma ínanguxgu ga guma
 Ngechuchu rü pema Piratuna penamu rü penayuxëë.
⁵³ —Rü woo pema rü Tupanaärü orearü ngeruügü ga
 daxücüãxütawa penayaxu ga Tupanaärü ore, natürü tama
 naga pexñüë —ñanagürü ga Etébaü.

Nayu ga Etébaü

⁵⁴ Rü yexguma nüxü naxññüëgu ga yema ore, rü
 nanuëxüchiama ga yema duüxügü. Rü norü numaã
 Etébaücèx nixüxchapütägü. ⁵⁵ Natürü ga Etébaü rü
 aixcüma Tupanaãë i Üünexü nawa nayexma. Rü daxü
 nadawenü, rü nüxü nadau na ñuxácü namexëchixü ga
 Tupana. Rü nüxü nadau ga Ngechuchu ga Tupanaärü
 tügüneguama chicü. ⁵⁶ Rü yexguma rü ñanagürü: —Nüxü
 chadau i na yangoxnaãchixü i naãnetüwe, rü nüxü chadau
 ya Cristu ya Tupana Nane ya duüxüxü ixücü ya Tupanaärü

tügüneguama chicü —ñanagürü ga Etébaũ. ⁵⁷ Natürü nümagü rü nügü narütütamachixëgü, rü tagaãcü aixta naxüeãcüma nüxna nayuxgü. ⁵⁸ Rü ínanagaxüchigü ga ñanewa, rü nutagümaã ínanamuxüchigü. Rü yéma nayexma ga wüxi ga ngextüxüxü ga Chaurugu ãegaxü. Rü yemaxü nanawotanü ga norü gáuxüchirugü ga ínacux-uchigüxü ga yema duüxügü ga Etébaũxü imèxgüxü. ⁵⁹ Rü yexguma nutamaã ínamuxüchigüãguyane, rü nayumüxë ga Etébaũ rü ñanagürü: —Pa Cori Pa Ngechuchux, ¡Nayaxu i chauãè! —ñanagürü. ⁶⁰ Rü yemawena rü inacaxápüxü, rü tagaãcü aixta naxü, rü ñanagürü: —Pa Cori Pa Tupanax, ¡Tãxú i ñã pecaducèx cunapoxcuexü i ñã duüxügü! —ñanagürü. Rü yexguma yema ñaxguwena rü nayu.

8

Chauru rü guxema yaxögüxewe ningëchigü na tüxü napoxcuexüçèx

¹ Rü Chauru rü norü me nixí ga Etébaũxü na yamèxgüxü. Rü yematama ngunexügu rü norü uwanügü rü inanaxügüe ga na poraãcü nawe yangëxütanüxü ga yema yaxögüxü ga Yerucharéüwa yexmagüxü. Rü düxwa ga guxüma rü Yudéaanegu rü Chamáriaanegu nügü nawoone. Rü yema ngúexügü ga Ngechuchu imugüxüxícatama ínayaxügü ga Yerucharéüwa. ² Rü ñuxre ga yatügü ga meãma Tupanaãxü yaxögüxü rü nanayauxgü ga Etébaũxüne, rü inanatèxgü rü poraãcü naxcèx naxauxe. ³ R yexguma ga Chauru rü chixri tümamaã naxüpetü ga guxema yaxögüxe. Rü tümapatagu nixücuchigü na tüxü ínayauxüxüçèx. Rü yéma tüxü

ínatúxũ ga yatügü rü ngexegü, rü ñuxũchi poxcupataũgu tũxũ nawocu.

Chamáriawa nüxũ nixuchiga ga Tupanaãrũ ore i mexũ

⁴ Rũ yema yaxõgũxũ ga Chauruchaxwa ibuxmũxũ ga Yerucharẽũwa, rũ guxũwama ga ngextá ínaxĩxũwa rũ nüxũ nixuchigagü ga ñuxãcü Ngechuchu tũxũ na maxẽxẽxũ. ⁵ Rũ Piripi nixĩ ga wũxi ga yema orexũ ixuchigacü. Rũ nũma rũ ããne ga Chamáriawa naxũ, rũ yéma inanaxügü ga Cristuchigaxũ na yaxuxũ. ⁶ Rũ yema duũxũgü ga Chamáriacũãx, rũ Piripicèx nangutaquẽxegü. Rũ guxũma meãma inarũxĩnũẽ ga yema ore ga namaã nüxũ yaxuxũ, yerü nüxũ nadaugü ga yema mexũgü ga taxũgü ga Tupanaãrũ poramaã naxũxũ ga Piripi. ⁷ Rũ muxẽma ga duũxẽgü ga ngoxogü tũmawa yexmaxẽ rũ tũmacèx nitaanegü. Rũ yema ngoxogü rũ tagaãcü aita naxũeãcüma tũmawa ínachoxũ. Rũ yexgumarũũ ta rũ muxẽma ga nawãixãchigũxe rũ chixeparagũxe rũ tũmacèx nitaanegü. ⁸ Rũ yemacèx poraãcü nataãẽgü ga guxũma ga duũxũgü ga guma ããne ga Chamáriawa. ⁹ Natürũ guma ããnewa nayexma ga wũxi ga yatü ga Chimáũgu ãegaxũ ga ñuxre ga taunecü norü yuũmaã duũxũgũxũ womũxẽxũ ga guma ããnewa. Rũ nügü nixu ga na wũxi ga tacũxũ cuáxũ na yĩxũ. ¹⁰ Rũ guxũma meãma nüxũ inarũxĩnũẽ woo ga buxũgü rũ yaxũgü. Rũ ñanagürügü: —Ñãã yatü rũ aixcüma nüxũ nangẽxma i Tupanaãrũ pora i taxũ —ñanagürügü. ¹¹ Rũ naga naxĩnũẽ ga duũxũgü, yerü mucüma ga taunecü rũ norü yuũmaã nanawomũxẽẽ. ¹² Rũ Piripi rũ yema duũxũgũmaã nüxũ nixu ga ore ga mexũ ga Ngechuchu ya Cristuchiga, rũ ñuxãcü na ãẽxgacü yĩxũ ya Tupana.

Rü yexguma yema ore yaxõgügu ga duïxügü, rü Piripi ínanabaiüxëë ga yatüxü rü ngexügü. ¹³ Rü nümatama ga Chimáü rü ta nayaxõ, rü ínabaie. Rü inanaxügü ga Piripixü na naxümücüxü. Rü yexguma nüxü nadèuxgu ga yema cuèxruügü rü mexügü ga taxü ga Tupanaärü poramaã naxüxü ga Piripi, rü poraãcü nabaixächiaë ga Chimáü. ¹⁴ Rü yema Ngechucharü ngüexügü ga Yerucharéüwa yexmagüxü rü nüxü naxínüëchiga ga meã na nayauxgüãxü ga Tupanaärü ore ga Chamári-awa. Rü yemacèx yéma nanamugü ga Pedru rü Cuáü. ¹⁵ Rü yexguma Chamáriawa nangugügu ga Pedru rü Cuáü, rü naxcèx nayumüxëgü ga yema yexwaca yaxõgüxü ga duïxügü, na nayauxgüãxücèx ga Tupanaãë i Üünexü. ¹⁶ Yerü yexguma noxri yaxõgüãgu ga yema duïxügü rü Piripi marü ínanabaiüxëëmare naegagu ga Cori ga Ngechuchu, natürü taxuxünata nangu ga Tupanaãë i Üünexü. ¹⁷ Rü yemacèx ga Pedru rü Cuáü naxméxmaã nüxü ningõgügü ga yema yaxõgüxü, rü yexguma nanayauxgü ga Tupanaãë i Üünexü. ¹⁸⁻¹⁹ Rü nüxü nadau ga Chimáü ga na duïxügüna nanguxü ga Tupanaãë i Üünexü ga yexguma Pedru rü Cuáü naxméxmaã yema duïxügüxü yangõgügügu. Rü yemacèx díëru Pedru rü Cuáüna ngüxü naxãxchaü ga Chimáü rü ñanagürü nüxü: —¡Choxna rü ta penaxã i ngëma pora, na yíxema tüxü chingõgüxe rü ta tüxna nanguxücèx i Tupanaãë i Üünexü! —ñanagürü. ²⁰ Rü yexguma ga Pedru rü ñanagürü nüxü: —¡Cuxrüütama iyanataxux i curü díëru, erü ngümaã naxcèx cutaxechaü i Naãë i Üünexü i Tupana tüxna mumarexü! ²¹ Cuma rü taxucürüwama cunayaxu i ngëma pora, erü curü maxü rü tama name i

Tupanapéxewa. ²² ¡Nüxũ rüxo i ngẽma curü chixexũ, rü Tupanana naxcèx naca na cuxũ nüxũ nangechaũxücèx! Rü bexmana tá cuxũ nüxũ nangechaũ i ngẽma chixexũ i cuãewa nagu curüxĩnüxũ. ²³ Erü nüxũ chacuèx rü poraãcü cunuãewèxe, rü ngẽma curü chixexũ rü cumaã inacuèx rü ñoma cupoxcuxũrüü cuxũ nixĩxẽẽ —ñanagürü. ²⁴ Rü Chimáũ nanangãxũ, rü ñanagürü: —¡Pema Tupanana chauxcèx peça na tama choxũ nangupetüxücèx i ngẽma nüxũ pixuxũ! —ñanagürü. ²⁵ Rü Pedru rü Cuáũ rü yema Chamáriaanecũãx ga duũxũgümaã nüxũ nixugüe ga Cori ga Ngechuchuchiga, rü namaã nüxũ nixugüe ga Tupanaãrü ore. Rü yemawena rü Yerucharéücèx nawoegu. Rü namawa rü muxũne ga Chamáriaanewa yexmane ga ñanexãcügüwa rü nüxũ nixuetanü ga Tupanaãrü ore i mexũ.

Piripi rü namagu nüxũ nangau ga wüxi ga ãëxgacü ga Etiópiaanecũãx

²⁶ Rü yemawena, rü Tupanaãrü orearü ngeruũ ga daxücũãx rü Piripimaã nüxũ nixu, rü ñanagürü: —¡Rü paxa inaxüãchi rü ñane ya Gachawaama naxü nawa i ngẽma nama i Yerucharéüwa ne daxũ rü Gachawa iyarügoxũ! —ñanagürü. Rü ngẽma nixĩ i nama i dauxchitawa i ngextá taxúema íxãpataxüwa dapetüxũ. ²⁷ Rü inaxüãchi ga Piripi rü yema namawa naxü. Rü yexma nügü nangau namaã ga wüxi ga yatü ga Etiópiaanenanguxũ ga guxcüma ga yema ãëxgacüarü dñeru. Rü ñneãcü Yerucharéüwa naxü na Tupanaxũ yanacuèxüũxücèx. ²⁸ Rü nachüãñecèx nataegu, rü norü autu ga cowaru itúchigünewa narüto. Rü nawa ningúchigü ga yema ore ga Tupanaãrü orearü uruũ ga Ichaxía ümatüxũ. ²⁹ Rü Tupanaãẽ i Üünexũ rü

Piripixũ ñanagürü: —¡Paxa naxcèx ixũ i ngẽma autu! —ñanagürü. ³⁰ Rũ paxa yema autucèx niña ga Piripi. Rũ yexguma naxũtawa nanguxgu rũ nüxũ naxĩnũ ga na Tupanaãrũ orearũ uruũ ga Ichaxía ümatũxũ ga orewa nangúxũ ga yema ãẽxgacü. Rũ yexguma ga Piripi rũ nüxna naca rũ ñanagürü nüxũ: —¿Nüxũ cucuáxũ i tacüchiga na yĩxũ i ngẽma nawa cungúxũ? —ñanagürü. ³¹ Rũ nüma ga ãẽxgacü ga Etiópiaanecũãx rũ nanangãxũ, rũ ñanagürü: —¿Nuxücürüwa i nüxũ chachuáxũ ega taxúema chomaã inanguxũxẽegux? —ñanagürü. Rũ Piripicèx naca na naxĩnagüxücèx, rũ naxũtawa na naxũcèx. ³² Rũ yema nawa yangúchigüxũ ga Tupanaãrũ ore ga ümatũxũ, rũ ñanagürü:

“Rũ ñoma wüxi i carneru i norü mèxwa nagagüxürũãcü nayagagü. Rũ wüxi i carneruxacü i ngẽma yay-oxtèxagüxũpéxewa tama aita üxürũ nachianemare, rũ taxu ñanagürü. ³³ Rũ yexguma duũxũgü poraãcü chixri namaã chopetügu rũ taxúema naetüwa tachogü. ¿Rũ texé tá meã nachiga tidexa ga yema duũxũgü ga yemaãcü poraãcüxüchima chixexũ ügüxũ? Yerü nayamèxgü na nataxuxücèx i norü maxũ i ñoma i naãnewa”,

ñanagürü ga yema ore ga nawa nangúxũ. ³⁴ Rũ Piripina naca ga yema ãẽxgacü ga Etiópiaanecũãx, rũ ñanagürü: —¡Chomaã nüxũ ixu! ¿Rũ texéchigagu nixĩ ga yadexaxũ ga yema Tupanaãrũ orearũ uruũ? ¿Nügüchigagutama rũ éxna toguechigagu? —ñanagürü. ³⁵ Rũ yexguma nanangãxũ ga Piripi. Rũ yematama ore ga ümatũxũmaã inanaxügu na namaã nüxũ yaxuxũ ga ore i mexũ ga Ngechuchuchiga. ³⁶ Rũ yixcamaxũra ga yexguma in-

axĩyane, rü dexá íyexmaxũwa nangugü. Rü ñanagürü ga yema ãẽxgacü: —Nuã nangẽxma i dexá. ¿Rü tama éxna inamexũ na nuã choxũ ícubaixẽẽxũ? —ñanagürü. ³⁷ Rü ñanagürü ga Piripi: —Ngẽxguma aixcuma meãma cuyaxõxgux, rü marü name i na cuxũ íchabaixẽẽxũ — ñanagürü. Rü nanangãxũ ga yema ãẽxgacü, rü ñanagürü: —Ngẽmãácü chayaxõ na Ngechuchu ya Cristu yĩxũ ya Tupana Nane —ñanagürü. ³⁸ Rü yexguma ínayachaxãchixẽẽ ga norü autu, rü wüxigu dexáchiüwa nachoũ. Rü Piripi ínabaxixẽẽ ga yema ãẽxgacü. ³⁹ Rü yexguma dexáwa ínachoõchigu, rü Tupanaãẽ i Üünexũ rü Piripixũ niga. Rü yema ãẽxgacü rü marü tama wena Piripixũ nadau. Natürü taãẽácü namagu nixũ. ⁴⁰ Natürü Achotowa nayangox ga Piripi. Rü yema ñãnewa inaxũãchi, rü nüxũ nixuchigü ga ore i mexũ ga guxũma ga ñãnewa ñuxmata Checharéaarü naãnewa nangu.

9

Ngechuchuaxũ ñayaxõ ga Chauru

¹⁻² Rü yoxni ga Chauru rü daimaã nayaxãxũnechigüama ga yema duĩxũgü ga Cori ga Ngechuchuaxũ yaxõgüxũ. Rü yemacèx paigüeruxütawa naxũ, rü naxcèx nüxna naca ga popera ga nüxna ãgaxũ na Yudúgüarü ngutaquéxepataũgü ga Damacuwa yexmagünegu yaxücuchigüxũcèx rü yexma tümacèx nadauxũcèx ga guxema yaxõgüxe ga yatüxe rü ngexegü na Yerucharéüwa tüxũ nagagüxũcèx rü yexma tüxũ yapoxcuexũcèx. ³ Natürü yexguma marü Damacuxũ yangaicagu, rü ngürüãchi meãma nüxũ nabáxi ga wüxi ga omü ga poraxũ ga daxüwa ibáxixũ. ⁴ Rü ñaxtúanegu nayangu ga Chauru, rü nüxũ naxĩnü ga wüxi ga naga ga nüxna

çagüxü ga ñaxü: —Pa Chauru Pa Chaurux, çtüxcüü i chowe quingëchigüxü? —ñaxü. ⁵ Rü Chauru nanangäxü, rü ñanagürü: —çRü texé quixī, Pa Corix? —ñanagürü. Rü nüma ga Cori rü nanangäxü rü ñanagürü: —Choma nixī i Ngechuchu, rü chorü duüxügü nixī i ngëma nawe quingëchigüxü. ⁶ Rü inachi, rü ngëma Damacuarü ñänewa naxü! Rü ngëma rü wüxi ya yatü tá cumaã nüxü nixu na çacü tá cuxüxü —ñanagürü. ⁷ Rü yema yatügü ga Chauruxü íxümücügüxü, rü inayanguãëgü, yerü nüxü naxñüë ga yema ore natürü taxúexüma nadaugü. ⁸ Rü ñuxüchi inachi ga Chauru ga ñaxtüanewa ga íyanguxüwa, rü nidauchixetü, natürü taxuüma nadau yerü nixoxetü. Rü yemacèx ga namücügü, rü nachacüügu nayayauxächi, rü yemaãcü Damacuwa nanagagü. ⁹ Rü tomaëxpüx ga ngunexügu, rü nangexetü, rü tama nachibü, rü tama naxaxe. ¹⁰ Rü Damacuwa nayexma ga wüxi ga yatü ga Ngechuchuaxü yaxöxü ga Ananíã ga naega. Rü Cori ya Ngechuchu naxcèx nangox, rü ñanagürü nüxü: —Pa Ananíãx —ñanagürü. Rü nüma ga Ananíã nanangäxü, rü ñanagürü: —çÇacü? Pa Corix —ñanagürü. ¹¹⁻¹² Rü nüma ga Cori nanangäxü, rü ñanagürü: —çDücèx, ngëma ítamü i Meã i Wéxügu äegaxüwa naxü! çRü ngëma Yudapatawa naxcèx ínaca i wüxi i yatü i Tarsucüãx i Chaurugu äegaxü! Rü nüma rü ngëma ínayumüxë rü nangoxetü rü marü cuxü nadau, Pa Ananíãx, na ngëxma cuxücuxü rü naxëtügu quingögüxü na wena yadauchixücèx —ñanagürü ga Cori ga Tupana. ¹³ Rü yexguma yemaxü naxñügu ga Ananíã, rü ñanagürü: —Pa Corix, muxüma i duüxügü chomaã nüxü nixu i ngëma yatüchiga na ñuxre i chixexü naxüxü namaã i

curü duïxügü i Yerucharéüwa. ¹⁴ Rü ñuxma rü paigüarü ãëxgacügüarü mumaã núma naxü na ínayauxüãxücèx i guxüma i duïxügü i cuégagu yumüxëgüxü —ñanagürü. ¹⁵ Natürü nüma ga Cori rü ñanagürü nüxü: —¡Ngema naxü! Erü choma chanayaxu i ngëma yatü na choxü yaxuchigaxücèx namaã i togü i nachiüãnecüãxgü i duïxügü rü norü ãëxgacügü, rü ngema Iraécüãxgü. ¹⁶ Rü choma tá nüxü nüxü chadauxëë i ñuxre i ngúxü i tá yangexü i chauxcèx —ñanagürü ga Cori. ¹⁷ Rü guma ipata ga Chauru nawa yexmanewa naxü ga Ananfá. Rü nagu naxücu, rü nüxü ningögü, rü ñanagürü nüxü: —Pa Chaueneë Pa Chaurux, nüma ya Cori ya Ngechuchu ga guma namawa cuxcèx ngócü ga yexguma núma cuxüxgu, rü núma choxü namu na wenaxärü quidauchixücèx, rü cuxna nanguxücèx i Naã i Üünexü —ñanagürü. ¹⁸ Rü yexgumatama rü ñoma tacüchicutéxerüü naxëtüwa ínayí, rü yexguma wenaxärü meã nidauchixetü. Rü yexguma inachi ga Chauru, rü Ananfá inanabaixëë. ¹⁹ Rü yemawena nachibü, rü wenaxärü napora. Rü ñuxre ga ngunexügu yexma Damacugu narüxãüx namaã ga yema yaxögüxü ga yexma áchiügüxü.

Chauru rü Damacüwa nüxü nixu ga Ngechuchuchiga

²⁰ Rü yexguma inanaxügü ga Chauru ga ngutaquéxepataügüwa nüxü na yaxuchigaxü na Ngechuchu yïxü ya Tupana Nane. ²¹ Rü guxüma ga yema nüxü ñnüxü rü poraãcü nabaixãchiãëgü, rü ñanagürügü: —¿Tama éxna ñaã yatü yïxü ga Yerucharéüwa íyayauxügüxü ga guxüma ga duïxügü ga Ngechuchuaxü yaxögüxü? ¿Rü tama éxna ñaãtama yïxü ga yema núma üxü na ínayauxüãxücèx rü ñuxüchi paigüarü

ãëxgacüxütawa nagagüãxücèx i duüxügü i yaxögüxü? — ñanagürügü. ²² Natürü ga Chauru rü guxü ga ngunexügu yexeraäcü tama namuüäcüma nüxü nixuchigaama ga ore ga Ngechuchuchiga. Rü inayanangeëxgüxëë ga Yudíugü ga Damacuwa yexmagüxü, yerü meãma nanangoxëë na Cristu yíixü ga Ngechuchu.

Chauru rü Yudíugü- chaxwa niña

²³ Rü marü muxüma ga ngunexügü ngupetüguwena rü yema Yudíugü rü wüxigu nügümaã nagu narüxñnüë na Chauruxü yamèxgüxücèx. ²⁴ Natürü nüma ga Chauru rü nüxü nacuáchiga ga na yamèxgüchaüãxü. Rü yema Yudíugü rü ngunecü rü chütacü rü guma ñãneärü poxeguxüärü ñãxgügu Chauruxü nanëïxgüxü na yamèxgüãxücèx. ²⁵ Natürü ga Chauruarü ngúexügü rü chütacü rü wüxi ga pexchi ga tacügu guma ñãneärü poxeguxütapüxétüwa ínanachüxüetaügüama, rü yemaäcü niña ga Chauru.

Yerucharéüwa nayexma ga Chauru

²⁶ Rü yexguma Yerucharéüwa nanguxgu ga Chauru, rü yema yaxögüxümaã nangutaquéxechaü. Natürü yema yaxögüxü rü nüxü namuüë, yerü nüma nüxü nacüxgügu rü tama aixcüma Ngechuchuaxü nayaxö. ²⁷ Natürü Bernabé rü yema ngúexügü ga Ngechuchu imugüxütanüwa nanagaama. Rü yema ngúexügümaã nüxü nixu ga ñuxäcü Cori ya Ngechuchuxü na nadauxü ga Chauru ga namawa, rü ñuxäcü Cori namaã na idexaxü. Rü nüxü nixu ta ga ñuxäcü Damacuwa rü tama namuüäcüma nüxü na yaxuxü ga Ngechuchuchiga. ²⁸ Rü yemaäcü ga Chauru rü Yerucharéügu narüxãüx. Rü yema ngúexügü ga Tupana imugüxütanügu naxã. Rü tama namuüäcüma Cori

ya Ngechuchuchigaxũ nixuchigü. ²⁹ Rü yema Yudfugü ga Griégugawa idexagüxũmaã nidexaxũ ga Chauru, rü Ngechuchuchigagu nügümaã nayaporagaexũ. Natürü ga nümagü rü naxcèx nadaugüama ga ñuxäcü tá na yamèxgüaxũ. ³⁰ Rü yexguma nüxũ yacuèxächitanügu ga yema togü ga yaxögüxũ, rü Checharéawa Chauruxũ nagagü. Rü yexguma yéma nangugügu rü wüxi ga wapurugu nayamuëgü rü Tarsuwa naxũ. ³¹ Rü yexguma rü meãma nüxũ naxüpetü ga yema yaxögüxũ ga guxüma ga Yudéaanewa, rü Gariréaanewa rü Chamári-aanewa. Rü yexeraäcü meã nayaxögüetanü rü aixcüma Tupana naxwèxexũäcüma meã namaxë. Rü Tupanaã i Üünexũärü ngüxëemaã nimuëtanüãma ga yema yaxögüxũ.

Eneã rü narüme

³² Rü yexguma Pedru yema yaxögüxũtanügu ixũägüchigüxgu, rü yema Didágu ächiügüxũ ga yaxögüxũtanüwa rü ta nangu. ³³ Rü yexma nüxũ nayangau ga wüxi ga yatü ga Eneã ga naega ga 8 ga taunecü norü pechicagu cacü, yerü nanawãixächi. ³⁴ Rü Pedru ñanagürü nüxü: —Pa Eneãx, Ngechuchu ya Cristu cuxũ narümexëë. ¡Inachi rü namexëë i cuxchapenüxũ! —ñanagürü. Rü yexgumatama inachi. ³⁵ Rü guxüma ga yema Didácũãxgü rü Charunacũãxgü rü nüxũ nadaugü ga na inachixũ ga guma yatü, rü nüxũ narüxoe ga nacümagü ga chixexũ, rü Cori ya Ngechuchuwe narüxĩ.

Wena imaxũ ga Dorca

³⁶ Rü yexgumaücüü ga ñãne ga Yopewa rü iyexma ga wüxi ga Tupanaãxũ yaxõxcü ga ngecü ga Tabita ga ngëga. Rü ngëma naega i Griégugawa rü Dorca ñaxüchiga

nixĩ. Rũ ngĩma rũ wũxi ga mecũ iyixĩ ga ngĩrũ üwa, rũ guxũguma nũxũ irũngũxẽẽ ga yema duũxũgũ ga ƚacũ nũxũ taxuxũ. ³⁷ Rũ yexgumaũciũü iyadaawe ga Dorca, rũ iyu, rũ ngĩmücũgũ nanamexẽẽ ga ngĩxĩne. Rũ ĩpataarũ daxũchiũwa yexmaxũ ga ucapugu nanaxũgũ ga ngĩxĩne. ³⁸ Rũ Yopearũ ngaicamana nayexma ga guma ĩane ga Didá ga Pedru nawa yexmane. Rũ yema yaxõgũxũ ga Yopecũãx rũ nũxũ nacuèxgũ ga Didáwa na nayexmaxũ ga Pedru. Rũ naxcèx yema nanamugũ ga taxre ga yatũ ñaxũmaã: — ĩRũ paxa toxcèx nuã naxũ! —ñaxũmaã. ³⁹ Rũ yexguma ga Pedru rũ nawe narũxũ. Rũ yexguma ĩnanguxgu, rũ yema ucapu ga yema yueta nawa yexmaxũwa nanagagũ. Rũ guxũma ga yutegũxũ rũ Pedruxũ ĩnachomaẽguãchi, rũ naxauxe, rũ nũxũ nayawégũ ga yema naxchirugũ ga Tabita nũxũ ĩxũxũxũ ga yexguma namaũxgu. ⁴⁰ Rũ Pedru rũ dũxétũwa nanamugũ ga guxũma. Rũ inacaxápũxũ, rũ nayumũxẽ. Rũ ñũxũchi ngĩxcèx nadauegu ga yema yuxcũ, rũ ñanagürũ: —Pa Tabitax, ĩrũda! —ñanagürũ. Rũ yexguma rũ iyadauchixetũ, rũ Pedruxũ idau, rũ ĩrũto. ⁴¹ Rũ yexguma ngĩxméxgu nayayauxãchi, rũ ngĩxũ inachixẽẽ. Rũ ñũxũchi naxcèx naca ga yema yaxõgũxũ rũ yema yutegũxũ, rũ maxũxcũ nũxũ ngĩxũ nawéx. ⁴² Rũ guxũma ga yema duũxũgũ ga Yopewa yexmagũxũ rũ nũxũ nacuáchigagũ ga yema. Rũ Cori ga Ngechuchuaxũ nayaxõgũ ga muxũma. ⁴³ Rũ muxũma ga ngunexũ Yopegu narũxãũx ga Pedru napatagu ga Chimáũ ga naxchèxmüärũ paxẽẽwa puracũxũ.

10

Pedru rũ Cornériuchiga

¹ Rū ñāne ga Checharéawa nayexma ga wüxi ga yatü ga Cornériugu äegacü. Rū 100 ga Itáriaanecüāx ga churagararü capitáü nixĩ. ² Rū nüma nixĩ ga wüxi ga yatü ga meāma Tupanaāxü yaxōcü. Rū wüxigu namèxmaā rü naxäcügümaā Tupanaxü nangechaügü. Rū mucüma ga norü diērumaā nüxü narüngüxēē ga duüxügü ga Yudfugü ga tacü nüxü taxuxü. Rū guxüguma nayumüxē rü Tupanamaā nidexa. ³ Rū wüxi ga ngunexü ga yexguma tomaēxpüxarü orawa nanguxchaügu ga yáuanecü, rü nangoxetü. Rū meāma nüxü nadau ga wüxi ga Tupanaärü orearü ngeruü ga daxücüāx ga yema ucapu ga nawa nayexmaxügu ücuxü. Rū ñanagürü nüxü: —Pa Cornériux —ñanagürü. ⁴ Natürü nüma ga Cornériu rü meāma nüxü nadawenü, rü poraäcü namuüācüma nüxna naca, rü ñanagürü: —¡Tacü cunaxwèxe, Pa Corix? —ñanagürü. Rū nanangāxü ga yema orearü ngeruü ga daxücüāx, rü ñanagürü: —Curü yumüxēgü rü Tupana marü cuxü nüxü naxĩnü, rü cumaā nataāē na ñuxäcü nüxü curüngüxēēxü i duüxügü i tacü nüxü taxuxü. ⁵ —¡Rü chanaxwèxe i Yopewa cunamugü i ñuxre i yatügü na naxcèx yacagüxücèx i wüxi i yatü i Chimáü i Pedrugu äegaxü! ⁶ —Rü to i Chimáü i naxchèxmüärü paxēēwa puracüxüpatawa nangēxma rü ngēxma nape. Rū yima napata rü taxtü i taxücutüwa nangēxma —ñanagürü. ⁷ Rū yexguma nüxna iyanatauxgu ga yema orearü ngeruü ga namaā yéma idexaxü, rü Cornériu rü naxcèx naca ga taxre ga norü puracütanüxü rü wüxi ga churara ga meā naga ñnüxü ga meā Tupanaāxü yaxōxü. ⁸ Rū namaā nüxü nixu ga guxüma ga yema nüxü nadauxü, rü ñüxüchi Yopewa nanamugü. ⁹ Rū moxüācü ga yexguma namagu naxiyane

rü marü Yopexũ yangaicagügu ga yema duĩxũgü ga Cornériu yéma mugũxũ, rü Pedru rü daxũ naxĩ ga ĩpataétüwa na yéma nayumüxëxücèx. Rü tocuchiarü oragu nixĩ ga yexguma. ¹⁰ Rü nataiya, rü nüxũ nachixéga ga na nachibüxũ. Rü yexguma norü òna ínaxügüyane, rü nangoxetü ga Pedru. ¹¹ Rü nüxũ nadau ga na yangoxnaxũ ga naãnetüwe, rü yéma ínaráxĩ ga wüxi ga naxchiru ga ñoma wüxi ga taxũ ga naxchápenüürüü ixixũ. Rü norü ägümücüpéxewa naxätüxü rü yemaäcü ínaráchüxüe ñuxmata ñaxtüanewa nangu. ¹² Rü yemagu ínaráchüxüewetaxũ ga nagúxüraũxũ ga naëxũgü, rü äxtapegü, rü werigü. Rü yema naxchápenüüwa nayexma ta ga tacü ga tama nangõxgüxũ ga Yudfugü. ¹³ Rü Pedru nüxũ naxĩnú ga Tupanaga ga nüxũ ñaxũ: —Pa Pedrux ĩnachi, rü ta imèx, rü nangõx! —ñaxũ. ¹⁴ Rü Pedru nanangãxũ rü ñanagürü: —Taxucürüwa nixĩ, Pa Corix, erü taguma chanangõx i tacü i toxçèx äũächixũ —ñanagürü. ¹⁵ Rü yexguma ga yema Tupanaga, rü wenaxãrü ñanagürü: —Ngéma choma chamexëxũ rü tama name i äũächi nüxũ cuwogü —ñanagürü. ¹⁶ Rü tomaëxpüxcüna yemaäcü nangupetü. Rü yexguma wenaxãrü daxũ naçhüxnagü ga yema naxchápenüü namaã ga guxüma ga nawa yexmagüxũ. ¹⁷ Rü poraäcü nagu narüxĩnú ga Pedru ga tacüchiga na yĩixũ ga yema nüxũ nadauxũ ga yexguma nangoxetügu. Rü yemagu ínaxĩnüyane, rü guma ĩpataèxwa nangugü ga yema yatügü ga Cornériu yéma mugũxũ ga naxçèx í-caetanüxũ ga Chimãupata. ¹⁸ Rü yéma naxçèx ínacagü rü aixcüma yexma nape ga wüxi ga yatü ga Chimãu ga Pedrugu äegaxũ. ¹⁹ Rü Pedru nagu írüxĩnüyane ga yema nüxũ nadauxũ ga yexguma nangoxetügu, rü Tupanaãe i Üünexũ rü ñanagürü nüxũ: —Ngëägü nixĩ i tomaëxpüx

i yatügu i cuxcèx daugüxũ. ²⁰ —¡Inachi, rü íruxĩ, rü tama cuxoegaãëácüma nawe rüxũ! Erü choma nixĩ i núma chanamugüxũ —ñanagürü. ²¹ Rü yexguma naxcèx ínarüxĩ ga Pedru, rü ñanagürü nüxũ ga yema yatügu: —Choma nixĩ i chauxcèx pedaugüxũ. ¿Rü ñacuwa nuã pexĩ? —ñanagürü. ²² Rü nümagü nanangãxügü, rü ñanagürügü: —Capitáũ ya Cornériuxütawa ne taxĩ rü nüma nixĩ i nuã toxũ namugüxũ. Rü wüxi ya yatü ya mecü nixĩ, rü Tupanaxũ nangechaũ. Rü guxũma i Yudüfugü nüxũ nangechaũ i nümax. Rü wüxi ga Tupanaãrü orearü ngerüũ ga daxücũãx nanamu na cuxcèx toxũ yacaxëëxücèx ga Cornériu rü napatawa cuxüxücèx rü nüxũ na naxĩnüxücèx i curü ore —ñanagürügü. ²³ Rü yexguma nanachocuxëë ga Pedru, rü yexma nanapegüxëë ga yema chütaxügu. Rü moxũácü inaxĩachi rü nawe narüxü ga Pedru. Rü ínayaxümücügü ga ñuxre ga Yopecũãx ga yaxögüxũ. ²⁴ Rü moxũácü Checharéawa nangugü ga ngextá Cornériu ínanguxëëxüwa namaã ga guxũma ga natanüxügü rü namücügü ga nüxũ nangechaũgüxũ ga nüxna naxuxũ. ²⁵ Rü yexguma Cornériupatawa nanguxgu ga Pedru, rü ñaxtüwa naxcèx naxü ga Cornériu, rü Pedrupéxegu nayacaxápüxü, rü nüxũ nicuèxüũ. ²⁶ Natürü ga Pedru rü inanachixëë rü ñanagürü: —¡Inachi! Rü choma rü ta cuxrüũ duïxümare chixĩ rü tama Tupana chixĩ —ñanagürü. ²⁷ Rü nügümaã yadexagüácüma wüxigu nichocu. Rü Pedru yéma namaã inayarüxü ga muxũma ga duïxügü ga yexma ngutaquéxegüxũ. ²⁸ Rü yexguma ga Pedru rü ñanagürü nüxũ ga yema duïxügü ga yexma ngutaquéxegüxũ: —Pema nüxũ pecuèx i toma i Yudüfugücèx rü nangëxma i torü mugü i toxna

nachuxuxũ na pemaã tangutaquéxegüxũ, rü pepatagu na tachocuxũ. Natürü Tupana choxũ nangoxetüxëẽ rü choxũ nüxũ nadauxëẽ na tama namexũ na ngëmaãcü nagu na charüxĩnüxũ pemaã. ²⁹ Rü ngëmacèx tama chaxoöcüma núma chaxũ i ngëxguma chauxcèx pengemagu. Rü ñuxma rü chanaxwèxe i chomaã nüxũ pixu na ñacüçèx chauxcèx pengemaxũ —ñanagürü. ³⁰ Rü Cornériu nanangãxũ, rü ñanagürü: —Marü ägümücü i ngunexũ nangupetü ga ñúxgumaãcü ga tomaëxpüxarü oragu ga yáuanecü, rü nuã chopatawa chayumüxë erü guxüguma ngëmaãcü chanaxü. Rü yexguma chayumüxëgu rü changoxetü, rü chauxcèx nangox ga wüxi ga yatü ga iyaurachirucüüxũ. ³¹ —Rü ñanagürü choxũ:

“Pa Cornériux, Tupana marü nüxũ naxĩnü i curü yumüxë rü cumaã nataãe na ñuxãcü nüxũ curüngüxëxũ i duüxũgü i ñacü nüxũ taxuxũ. ³² —Rü Yopewa namugü i ñuxre i yatügü na naxcèx yacagüxücèx i Chimáũ i Pedrugu äegaxũ! Rü to i Chimáũ i naxchèxmüärü paxëewa puracüxüpatagu pexũ. Rü yima napata rü taxtü i taxücutüwa nangëxma”, ñanagürü choxũ. ³³ Rü yemacèx rü yexgumatama paxa cuxcèx yéma chanamugü, rü cuma rü mexũ toxcèx cuxü erü núma cuxü. Rü ñuxma i guxãma i toma rü Tupanapéxewa tangëxmagü. Rü nüxũ taxĩnüëchaũ i gux-ũma i ngëma ore i Cori namaã núma cuxũ muxũ na tomaã nüxũ quixuxücèx —ñanagürü ga Cornériu.

Pedru rü Cornériupatawa nüxũ nixu ga Ngechuchuchiga

³⁴ Rü yexguma inanaxügü ga Pedru ga na yadexaxũ, rü ñanagürü: —Ñuxma waxi nixĩ i nüxũ chacuáxũ na Tupanacèx nawüxiguxũ i guxũma i duüxũgü erü nüma

rü aixcüma guxãxũma nangechaũ. ³⁵ —Rü nüma rü wüxichigü i nachiũãnewa nanade i ngẽma duũxũgü i nüxũ ngechaũgüxũ rü mexũ ügüxũ. ³⁶ —Rü nüma ga Tupana rü Yudíugütanüwaxíra nanamu ga norü ore rü marü nüxũ nixu na tüxũ nüxũ nangechaũxũ i tórü pecadugü i ngëxguma Cristu ya guxããrũ Cori ixícüaxũ yaxögügu. ³⁷ —Pema rü meãma nüxũ pecuèx na tacü ngupetüxũ ga guxũwama ga Yudíugüarü naãnewa. Rü noxri ga Cuãũ rü nüxũ nixu na Tupana naxwëxexũ na ínabaiũxũ ga duũxũgü. Rü yemawena ga Ngechuchu rü Gariréaanewa inanaxügü ga duũxũgümaã nüxũ na yaxuxũ ga ore i mexũ. ³⁸ —Rü pema nüxũ pecuèx ga ñuxãcü Tupana na naporaxëëxũ ga Ngechuchu ya Nacharétucũãx yerü nüxna nanaxã ga Naãë i Üünexũ. Rü nüma ga Ngechuchu rü mexũ naxü ga yema íyaxügüxũwa, rü nanameëxëë ga guxũma ga yema duũxũgü ga ngoxoãxgüxũ. Rü yemaãcü nanaxü yerü Tupana nüxũ narüngũxëë. ³⁹ —Rü toma nixĩ ga nüxũ tadaugüxũ rü nüxũ tixuchigaxũ i guxũma ga naxüxũ ga Ngechuchu ga Yudéaanewa rü Yerucharéũãrũ ñãnewa. Rü yemawena rü nayamèxgü rü curuchawa nayapotagü. ⁴⁰ —Natürü ga Tupana rü tomaëxpüx ga ngunexũ ngupetügu rü wena nanamaxëë rü toxçèx nanangoxëë. ⁴¹ —Natürü tama guxũ ga duũxũgücèx nangox. Rü toxçèxicatama nangox ga toma ga üpamama Tupana toxũ dexe na nüxũ tixuxücèx i Ngechuchuchiga. Rü yexguma marü yuwa ínadxguwena rü namaã tachibüe rü namaã taxaxegü. ⁴² —Rü nümatama ga Ngechuchu toxũ nimugü na duũxũgümaã nüxũ tixuxücèx na Tupana marü ãëxgacüxũ yangucuchixëëxũ na guxũ i duũxũgüarü ngugüruũ na yĩxücèx. Rü nüma ya Ngechuchu nixĩ i tórü

maxüxü nangugüxü, rü nüma tá nixi i guxü i duüxügü i maxëxü rü yuexüxü yacagüxü naxcèx i norü maxüchiga. ⁴³ —Rü üpamamatama guxüma ga Tupanaärü orearü uruügü rü Ngechuchuchiga nidexagü, rü ñanagürügü:

“Rü nüma tá nüxü nüxü nangechaü i norü pecadugü i guxüma i duüxügü i nüxü yaxögüxü”, ñanagürügü.

Tupanaãe i Üünexü rü yema duüxügü ga tama Yudüfügü ixügüxütanüwa nangu

⁴⁴ Rü yexguma íyadexayane ga Pedru, rü Tupanaãe i Üünexü nüxna nangu ga guxüma ga yema yéma irüxínüëxü ga yema ore. ⁴⁵ Rü yema yaxögüxü ga Yudüfügü ga Pedrumaã yéma íxü, rü poraäcü nabaixächiãegü yerü Tupanaãe i Üünexü rü nüxna rü ta nangu ga yema duüxügü ga tama Yudüfügü ixügüxü. ⁴⁶ Rü nüxü naxínüë ga to ga nagawachigü na yadexagüxü, rü Tupanaxü na yacuèxüügüxü. ⁴⁷ Rü yexguma ga Pedru rü ñanagürü: —¿Éxna nangëxmaxü i texé na nüxna nachuxuxü i na ínabaiüxü i ñaã duüxügü i marü taxrüü Tupanaãe i Üünexü nüxna ngxü? —ñanagürü. ⁴⁸ Rü nanamu na Ngechuchu ya Cristuégagu na ínabaiüxü ga yema duüxügü ga yexwaca yaxögüxü. Rü yexguma Pedruxü nacèèxügü na yexma naxáüxücèx ga ñuxre ga ngunexü.

11

Pedru rü Yerucharéüwa yexmagüxü ga yaxögüxümaã nüxü nixu ga tacü na ngupetüxü ga Checharéawa

¹ Rü yema ngüexügü ga Ngechuchu imugüxü rü yema yaxögüxü ga Yudéagugüxü, rü nüxü nacuáchigagü na

yema tama Yudúgü ixígüxũ rü ta nayauxgüãxũ ga Tupanaãrũ ore. ² Natürü yexguma Yerucharéüwa nanguxgu ga Pedru, rü ñuxre ga Yudúgü ga yaxögüxũ rü Pedruxũ nixugüe. ³ Rü ñanagürügü: —¡Rü tüxcüũ natanüwa cuxũ i ngẽma tama Yudúgü ixígüxũ, rü namaã cuchibü? —ñanagürügü. ⁴ Rü Pedru meãma namaã nüxũ nixu ga guxũma ga tacü na ngupetüxũ, rü ñanagürü nüxũ: ⁵ —Choma rü Yopearü ñanewa chayexma, rü yexguma íchayumüxëyane, rü changoxetü. Rü nüxũ chadau ga wüxi ga naxchápenüũrüũ ixíxũ ga norü ägümücüpéxewa ätütüxüxũ ga írúçhüxüexũ ñuxmata chauxütawa ngxü. ⁶ —Rü meãma nüxũ chadawenü na nüxũ chadauxücèx na tacü yexmaxũ ga aixepewa. Rü nüxũ chadau ga naxü-nagü ga ixägümücüparaxũ rü naëxügü ga idüraexũ, rü äxtapegü rü werigü. Rü yema naxchápenüũwa nayexma ta ga tacü ga tama ingóxũ, erü taxcèx i yixema i Yudúgü rü naxãüachi. ⁷ —Rü nüxũ chaxĩnü ta ga Tupanaga ga choxũ ñaxũ:

“¡Inachi! Pa Pedrux. ¡Rü ta imèx, rü nangõx!” ñaxũ.
⁸ —Natürü choma chanangãxũ, rü ñacharügü:

“Taxucürüwa nixĩ, Pa Corix, erü taguma chanangõx i tacü i toxcèx ãüächixũ”, ñacharügü. ⁹ —Rü yexguma wenaxãrũ ñanagürü choxũ ga yema Tupanaga ga daxüwa inaxüxũ:

“Ngẽma choma i Tupana chamexëëxũ, rü tama name i ãüächixü nüxũ cuwogü”, ñanagürü. ¹⁰ —Rü tomaëxpüxcüna yemaãcü nangupetü, rü yexguma wenaxãrũ daxü naçhüxnagü ga yema naxchápenüũ namaã ga guxũma ga nawa yexmagüxũ. ¹¹ —Rü yexgumatama guma ï ga nawa chayexmanewa nangugü ga tomaëxpüx ga yatügü ga Checharéawa ne mugüxũ ga chauxcèx daugüxũ. ¹² —Rü

Tupanaãe i Üünexü choxü namu na nawe charüxüxcèx woo tama Yudíugü na yixígüxü ga yema duüxügü. Rü chomaã ta yéma naxí ga ñaã 6 ga yaxögüxü. Rü napatawa tangügü ga guma yatü ga Cornériu, rü yexma tachocu. ¹³ —Rü tomaã nüxü nixu ga ñuxácü na napatawa nüxü nadauxü ga Tupanaärü orearü ngerüü ga daxücüax ga yexma chixü ga ñaxü nüxü:

“¡Yopewa namugü i yatügü na naxcèx yacagüxcèx i Chimáü i Pedrugu äegaxü! ¹⁴ —Rü nüma tá cumaã nüxü nixu na ñuxácü tá cuma rü guxü i cupatagügüxümaã penayaxuxü i perü maxü i taguma gúxü”, ñanagürü nüxü. ¹⁵ —Rü yexguma ichanaxügüga na chidexaxü, rü nüxna nangu ga Tupanaãe i Üünexü, yexgumarüü ga noxri tüxna nanguxgurüü. ¹⁶ —Rü yexguma ga choma rü nüxna chacuèxächi ga Cori ya Ngechucharü ore ga yexguma ñaxgu:

“Rü aixcüma nixí ga Cuáü ga dexáwamare ínabaiüxëëxü, natürü i pema rü Tupanaãe i Üünexü tá pexna nangu”, ñaxgu. ¹⁷ —Rü pema nüxü pecuèx na ñuxácü Tupana tüxna nanguxëëxü ga Naãe i Üünexü i yixema na Cori ya Ngechuchu ya Cristuaxü yaxögüxü. Rü ñuxma na taxrüü Tupana yema duüxügüna nanguxëëxü ga Naãe i Üünexü, ¿rü ñuxücürüwa i choma i nüxü chaxoxü na naga chaxñüxü ya Tupana? —ñanagürü ga Pedru. ¹⁸ Rü yexguma yema orexü naxñüëgu ga yema yaxögüxü ga Yerucharéücüax, rü nachianegümare. Rü Tupanaxü nicuèxüügü. Rü ñanagürügü: —Rü ngëmawa nüxü tacuèx na Tupana tüxü dexü ya yíxema woo tama Yudíugü ixígüxe. Rü ngëxguma nüxü tarüxoegu i tümaärü chixexü rü Tupanacèx tadaugügu, rü nüma

tüxna nanaxã i maxũ i taguma gúxũ —ñanagürügü.

Yaxögüxũ ga Aũtioquíawa yexmagüxũchiga

¹⁹ Rũ yexguma Etébaũxũ yamèxgüguwena, rũ norũ uwanügü poraãcü nawe ningèxũtanũ ga yema yaxögüxũ. Rũ yemacèx nügü nawoone. Rũ Peníchiawa, rũ Chiprewa rũ Aũtioquíawa nabuxmũ. Rũ yéma nüxũ nixugüe ga ore ga mexũ ga Ngechuchuchiga. Natürũ Yudíugümaãxĩ-catama nüxũ nixugüe ga yema ore rũ tama ga togümaã. ²⁰ Natürũ yéma Aũtioquíawa nangugü ta ga ñuxre ga togü ga yaxögüxũ ga Chíperecüãx, rũ Chirenecüãx. Rũ nümagü rũ yema tama Yudíugü ixígüxũmaã rũ ta nüxũ nixugüe ga ore i mexũ i Cori ya Ngechuchuchiga. ²¹ Rũ Tupana nüxũ narüngüxèẽ, rũ nanaporaexèẽ. Rũ yemacèx muxũma ga yema duũxügü rũ nüxũ narüxoe ga nuxcümaũxũ ga nacümagü, rũ Cori ya Ngechuchuaxũ nayaxögü. ²² Rũ yexguma yemaxũ nacuáchigagügu ga yema yaxögüxũ ga Yerucharéũwa yexmagüxũ, rũ Aũtioquíawa nanamugü ga Bernabé. ²³ Rũ yexguma yéma nanguxgu ga Bernabé, rũ nüxũ nadau ga ñuxãcü Tupana nüxũ na rüngüxèẽxũ ga yema yaxögüxũ ga Aũtioquíacũãx, rũ poraãcü namaã nataãẽ. Rũ nayaxucüxègü ga guxũma na meãma Cori ya Ngechuchuwe naxĩãmaxücèx, rũ taguma nüxũ naxoexücèx. ²⁴ Yerũ nüma ga Bernabé rũ wüxi ga yatü ga mecü nixĩ. Rũ aixcüma Tupanaãẽ i Üünexũ rũ nawa nayexma, rũ napora ga norũ õwa. Rũ yemacèx muxüchixũma ga duũxügü rũ Cori ya Ngechuchucèx naxĩ rũ nüxũ nayaxögü. ²⁵ Rũ yemawena ga Bernabé rũ Tarsuwa naxũ na Chaurucèx yadauxücèx. ²⁶ Rũ yexguma nüxũ iyangauxgu, rũ Aũtioquíawa nanaga. Rũ wüxi ga taunecü wüxiwa yéma nayexmagü namaã ga

yema yaxögüxü. Rü nanangúexêê ga muxüchixüma ga duüxügü. Rü Aütioquíawa nixí ga inaxügüxü ga duüxügü na Cristutanüxümaã na naxugüãxü ga yema yaxögüxü. ²⁷ Rü yexgumaücüü Yerucharéüwa ne naxí ga ñuxre ga Tupanaärü orearü uruügü rü Aütioquíawa naxí. ²⁸ Rü natanüwa nayexma ga wüxi ga orearü uruü ga Agabu ga naega. Rü nanangutaquéxexêê ga yema yaxögüxü ga Aütioquíawa yexmagüxü. Rü yema ngutaquéxewa rü inachi ga Agabu rü Tupanaã i Ünexü nanamu ga na yadexaxü, rü ñanagürü: —Wüxi i taiya i taxü tá ínangu i guxü i ñaã nachüñãnewa —ñanagürü. Rü aixcüma ínangu ga yema taiya ga yexguma Cáudiu ãëxgacü ixixgu. ²⁹ Rü yexguma ga yema yaxögüxü ga Aütioquíawa yexmagüxü, rü marü wüxigu nagu narüxînüê na yéma ngixü namugüxücèx ga dïeru na nüxü nangüxêëgüxücèx ga yema yaxögüxü ga Yudéaanegu áchiügüxü. Rü wüxichigü ngixü inaxã ga dïeru yexgumarüü ga ñuxre ga nüxü yexmacü. ³⁰ Rü yemaãcü nanaxügü, rü Bernabé rü Chaurumaã yéma ngixü namugü ga yema dïeru naxcèx ga yema yaxögüxüärü ãëxgacügü ga Yudéaanewa yexmagüxü.

12

Ãëxgacü ga Erode rü Chaütiáguxü nimèx rü Pedruxü napoxcu

¹ Rü yexgumaücüü inanaxügü ga ãëxgacü ga Erode ga na ínayauxüãxü ga ñuxre ga yaxögüxü ga Yerucharéücüãx na napoxcuexücèx. ² Rü norü churaragüxü namu na taramaã Chaütiágu ga Cuáüñeñxü yamègüxücèx. ³ Rü yexguma nüxü nadëuxgu ga Erode ga norü me na yíixü ga Yudíugü ga yema na naxüxü, rü norü churaragüxü namu na Pedruxü rü ta

yayauxgüxücèx. Rû yema nangupetü ga Yudfugüarü peta ga Üpetüchigagu ga yexguma pãu ga ngearü puxëëruüáxü nangõxgügu. ⁴ Rû yexguma Pedruxü yayauxgügu, rû poxcupataügu nayatèxcuchi. Rû ñuxüchi ga Erode rû nanamu ga ägümücütücumü ga norü churaragü na nüxna nadaugüxücèx. Rû wüxitücumüwachigü rû nayexma ga ägümücü ga churaragü. Rû yemaäcü nanaxü ga Erode, yerü nagu narüxînü ga yema petawena guxü ga duüxügüpéxewa na nagaãxücèx na yamèxgüãxücèx. ⁵ Rû yemaäcü ga Pedru rû poxcupataüwa nayexma rû churaragü rû meãma nüxna nadaugü. Natürü ga yema yaxõgüxü ga Yerucharéücüãx rû poraäcü nayumüxëgü, rû Tupanana naxcèx nacagü.

Tupana rû Pedruxü ínanguxuchixëë ga poxcupataüwa

⁶ Rû yematama ga chütaxügu naxüpa ga yema ngunexü ga Erode duüxügüpéxewa nagaxchaüxü, rû taxre ga churaragüarü ngãxüwa nape ga Pedru. Rû taxre ga cadenamaã ninèixgüchacüü. Rû togü ga churaragü ga dauütaexü nüxna nadaugü ga poxcupataüãrü ñãx. ⁷ Rû ngürüãchi yema poxcupataüwa nangox ga wüxi ga orearü ngeruü ga daxücüãx ga Coriarü. Rû poraäcü nangóone ga guma poxcupataüwa. Rû yema orearü ngeruü Pedruxü nacuxagü, rû nanabaixächixëë. Rû ñanagürü: —¡Paxama írúda! —ñanagürü. Rû yexgumatama íniwëgü ga guma cadena ga Pedru namaã inèixgüchacüü. ⁸ Rû Pedruxü ñanagürü ga yema orearü ngeruü: —¡Rû icüxcuchichiru rû nacuaixcu i curü chapatu! —ñanagürü. Rû yemaäcü nanaxü ga Pedru. Rû ñanagürü ta: —¡Rû icüxcuchi i curü gáauxüchiru, rû chowe rüxü! —ñanagürü. ⁹ Rû

nawe narüxü ga Pedru. Rü tama nüxü nacuèx ga aixcüma na yïixü ga yema orearü ngeruü namaã üxü. Rü naxcèx rü nangoxetümare. ¹⁰ Rü nüxü nachopetü ga nüxïraüxü ga dauxütaexü, rü ñuxüchi ga yema to ga dauxütaexü. Rü yexguma nawa nangugügu ga yema îax ga áchumenèxãnaxcèx ga ítamüwaama üxü, rü nüèchama niwãxna. Rü ínachoxü. Rü yexguma marü wüxi ga ítamü inaxïxgu, rü nüxna inayarütaxu ga yema orearü ngeruü. ¹¹ Rü yexguma nüxü nicuèxãchi ga Pedru, rü nügümaã ñanagürü: —Ñuxma waxi i nüxü chachuáxü na aixcüma Cori ya Tupana núma namuxü i norü orearü ngeruü na Erodeméxëwa choxü napuxü, rü nawa choxü ínanguxuchixëëxü i guxüma i ngëma chomaã naxügüchaüxü i ngëma Yudügu i tama yaxögüxü —ñanagürü. ¹² Rü yexguma yemaxü yacuèxãchigu ga Pedru, rü ngïpatawa naxü ga wüxi ga ngecü ga Mariagu äegacü. Rü ngïma iyixï ga Cuáü Marcu naë. Rü yéma nangutaquéxegü ga muxüma ga duüxügü ga yéma yumüxëgüxü. ¹³ Rü îaxtüarü poxeguxüärü îaxwa, rü: —Tu tu tu —ñanagürü ga Pedru. Rü wüxi ga pacü ga Rode ga ngïega íyadau. ¹⁴ Rü yexguma nagawa nüxü nacuèxgu ga na Pedru yïixü, rü ngïrü taãëmaã rü íyañamare na nüxü yanaxuxü ga na Pedru yïixü ga îaxtüarü îaxgu chicü. Rü tama iyawãxna ga îax. ¹⁵ Rü yema yexmagüxü rü: —Cungëãëmare —ñanagürügü ngixü. Natürü ngïma rü: —Aixcüma nixï —ngïgürügü. Rü yexguma ñanagürügü: —Maneca tama nüma nixï. Rü norü dauruü i daxücüãxmare nixï —ñanagürügü. ¹⁶ Natürü ga Pedru rü yoxni îaxwa: —Tu tu tu —ñanagürüama. Rü yexguma naxcè x yawãxnaãgu rü nüxü nadaugügu ga Pedru na yïixü, rü nañaxãchiãëgü. ¹⁷ Natürü nüma naxunagüméxë, rü

naxméxmaã nayanachianexêëgü. Rü namaã nüxü nixu na ñuxäcü Cori Ínanguxuchixêëxü ga poxcupataüwa. Rü ñanagürü ta: —¡Chaütiágumaã rü ngëma togü i yaxögüxü-maã nüxü pixu i ngëma ore! —ñanagürü. Rü yexguma inaxüächi, rü toxnamana naxü. ¹⁸ Rü yexguma yangunegu, rü yema churaragü ga poxcupataüwa dauxü-taegüxü rü poraäcü nanaxixächiãëgü yerü tama nüxü nacuèxgü ga tacü na ngupetüxü namaã ga Pedru. ¹⁹ Rü yemacèx ga Erode rü yema churaragüxü namu na Pedrucèx yadaugüxücèx. Rü yexguma taxuxüüma iyangügü, rü Erode rü yema churaragügutama nananguxêë na nayuexücèx. Rü yemawena ga Erode rü ínaxüxü ga Yudéaanewa, rü Checharéagu nayaxächiü.

Nayu ga Erode

²⁰ Rü Erode rü namaã nanu ga Tirucüãxgü rü Chi-dáücüãxgü. Natürü ga yema Tirucüãxgü rü Chidáücüãxgü rü naxcèx nadaugü na ñuxäcü Erodexü nangüxmüxêëgüxü, yerü Erodechiüãnewa nixí ga nayauxgüãxü ga nabü. Rü yemacèx wüxi ga Erodearü duüxü ga ãëxgacü ga Batumaã naxãmücügü na nüxü nangüxêëxücèx na Erodemaã yadexagüxücèx. ²¹ Rü Erode rü namaã inaxuneta ga wüxi ga ngunexü na namaã yadexaxücèx. Rü yexguma yema ngunexü ga nagu inaxunetaxüwa nanguxgu, rü yema Tirucüãx rü Chidáücüãx rü Erodexütawa nangugü. Rü nicüxcuchi ga Erode ga norü ãëxgacüchiru, rü norü tochicaxüwa narüto, rü duüxügümaã nüxü nixu ga norü ore. ²² Rü yexguma ga guxüma ga yema duüxügü rü tagaäcü ñanagürügü: —Ñaa ãëxgacü rü tama duüxüãrü dexarüü nixí i norü dexa, natürü ñoma Tupanaãrü dexarüü nixí

—ñanagürügü. ²³ Rû Erode rû yema duïxügüarü oremaã nataãê, rû tama Tupanaxũ nicuèxüüchaũ ga ñuxácü Tupana nüxũ narüngüxêxũ. Rû yemacèx wüxi ga Tupanaãrû orearü ngeruũ ga daxücüãx rû yexgumatama Erodexũ ñðaawexêê. Rû õxmigü nanangõx, rû yemamaã nayu. ²⁴ Natürü yema yaxõgüxũ rû yexeraãcü guxüwama nüxũ nixugüe ga Cori ga Tupanaãrû ore. Rû muxüchixũ ga duïxügü nüxũ nayaxõgü. ²⁵ Rû yexguma marü yanguxêêagu ga norü puracü ga Chauru rû Bernabé, rû ínachoxũ ga Yerucharéüwa, rû wenaxãrû Aütioquíacèx nawoegu. Rû nayagagü ga Cuáũ Marcu.

13

Bernabé rû Chauru rû inanaxügüe ga to ga nachüüãnewa na nangegüãxü ga Tupanaãrû ore

¹ Rû yema yaxõgüxũ ga Aütioquíawa yexmagüxũ-tanüwa rû nayexma ga ñuxre ga yatügü ga Tupanaãrû orearü uruügü, rû ñuxre ga yatügü ga Tupanaãrû orewa nguxêetaegüxũ. Rû yematanüwa nayexma ga Bernabé, rû Chimáũ ga Waxwegu ãegaxũ, rû Dúchiu ga Chirenecüãx, rû Manaë ga wüxigu ãëxgacü ga Erodemaã yaexũ, rû Chauru. ² Rû wüxi ga ngunexũ ga yexguma Coricèx ínangutaquëxegügu rû tama nachibüeãcüma ínayumüxëgüguyane, rû Tupanaãê i Üünexũ rû ñanagürü nüxũ: —¡Choxna penamugü i Chauru rû Bernabé na naxügüãxücèx i ngëma puracü i choma nawa chanamugüchaũxũ! —ñanagürü. ³ Rû yexguma nüxũ nachauegu ga tama nachibüeãcüma na nayumüxëgüxũ, rû Chauru rû Bernabéétügu naxüméxgü

ga yema yaxõgüxũ, rü ñuxũchi inanamuãchitanü na naxügüãxücèx ga Tupanaãrũ puracü.

Chiprewa naxĩ ga Bernabé rü Chauru

⁴⁻⁵ Rü Tupanaãe i Üünexũ rü inanamuãchitanü ga Bernabé rü Chauru. Rü ñãne ga Cheúchiawa naxĩ, rü gumaãrũ türewa inaxĩachi, rü capaxũ ga Chiprewa naxĩ. Rü Cuãũ Marcu nawe narüxũ na nüxũ nangüxẽẽxücèx. Rü yexguma Charamína ga ñãneãrũ türewa nangugügu, rü inanaxügüe ga nüxũ na yaxugüxũ ga Tupanaãrũ ore ga Yudíugüarũ ngutaquẽxepataũgüwa. ⁶ Rü guxũgu nixĩãgütanü ga yema capaxũwa ñuxmata Papu ga ñãnewa nangugü. Rü yema namaã inayarüxĩ ga wüxi ga Yudíu ga yuüxũ ga Barechúgu ãegaxũ. Rü nüma rü wüxi ga idoratèxáxũ nixĩ yerü nügü yaxuxgu rü aixcüma Tupanaãrũ orearũ uruũ nixĩ. ⁷ Rü nayexma ga yema capaxũarũ ãẽxgacü ga Chérquiú Paurugu ãegaxũ. Rü nüma nixĩ ga wüxi ga yatü ga meã naãẽxũ cuácü. Rü yema yuüxũ rü guma ãẽxgacüarũ ngüxẽẽruũ nixĩ. Rü nüma ga ãẽxgacü rü norü duüxũgüxũ namu na Chauru rü Bernabécèx yacagüxücèx, yerü nüxũ naxĩnüchaũ ga Tupanaãrũ ore. ⁸ Natürü yema yuüxũ ga Griégugawa Erimínugu ãegaxũ, rü Chauru rü Bernabéna nayanuxũ na Tupanaãrũ orexũ yaxugüxũ. Yerü tama nanaxwèxe na yaxõõxũ ga guma ãẽxgacü. ⁹⁻¹⁰ Natürü ga Chauru ga Paurugu ta ãegaxũ, rü aixcüma Tupanaãe i Üünexũ nawa nayexma. Rü nüma ga Pauru rü meãma nüxũ nadawenü ga yema yuüxũ, rü ñanagürü nüxũ: —Pa Idoratèxáxũ Pa ngoxo Nanex, cuma rü chixexũxicatama cuxüxchaũ, rü naxchi cuxai i guxũma i mexũ. ¿Ñuxgura tá ta i nüxũ curüxoxũ na ícuyatóxẽẽxũ i Cori ya Tupanaãrũ ore i aixcüma ixĩxũ?

¹¹ —Ñuxmatátama cuxĩ napoxcu ya Cori ya Tupana. Rũ tá cungexetũ, rũ ñuxre i ngunexũgu rũ tãütáma nũxũ cudau ya üèxcü —ñanagürü. Rũ yexgumatama naxcèx naxëänexũchi ga yema yuüxũ, rũ naxmèxmaã nadaugü na texé naxmèxgu yayauxãchixüçèx rũ namaã ítixüxüçèx. ¹² Rũ yexguma yemaxũ nadèuxgu ga yema capaxũärü äëxgacü rũ nayaxõ ga Tupanaärü ore, yerü namaã nabaixãchiãë ga yema Pauru rũ Bernabé nũxũ nguxëëxũ ga Cori ya Tupanachiga.

Pauru rũ Bernabé rũ Pichídiaanewa yexmane ga ñãne ga Aütioquíawa nangugü

¹³ Rũ Papuwa inaxĩãchi ga Pauru namüçügümaã rũ nixãũ ga taxtü ga taxüwa. Rũ Pérupe ga ñãnewa nangugü ga Paüpíriaanewa. Natürü yéma nũxna naxo ga Cuãü Marcu, rũ Yerucharéüçèx nataegu. ¹⁴ Rũ Pérupewa inaxĩãchi ga Pauru rũ Bernabé rũ ñãne ga Aütioquíawa nangugü ga Pichídiaanewa. Rũ yéma rũ ngüxchigaarü ngunexũgu rũ Yudíugüarü ngutaquéxepataũgu nachocu, rũ yéma narütogü natanüwa ga yema íngutaquéxegüxũ. ¹⁵ Rũ yema ngutaquéxewa rũ nũxũ nadaumatügü ga Tupanaärü mugü ga Moĩché ümatüxũ rũ yema ore ga Tupanaärü orearü uruügu ümatüxũ. Rũ yemawena, rũ guma ngutaquéxepataũärü äëxgacügü, rũ Bernabé rũ Pauruna nacagü, rũ ñanagürügü: —Pa Toeneëgüx, ngëxguma pexü nangëxmagu i perü ore i taãëxëëruũ i toxçèx rũ marü name i ñuxma tomaã nũxũ pixu —ñanagürügü. ¹⁶ Rũ yexguma inachi ga Pauru, rũ naxunagüméxë na iyanachianexüçèx ga duüxügü. Rũ yexguma duüxügümaã nidexa, rũ ñanagürü: —Pa Duüxügü Pa Chautanüxügüx rũ Guxãma i Pema i To i Nachiüãnecüãx Ixígüxex ya

Tupanaxü Ngechaügüxe, rü jiperüxĩnüê! ¹⁷ —Yima tórü Tupana i yixema i Yudíugü, rü tüxü nade ga nuxcümaügüxe ga tórü oxigü na tüxü nangüxêxücèx. Rü poraãcü tüxü nimuxêê ga yexguma woo to ga nachiuãne ga Equituanewa tayexmagügu. Rü yemaãcü wüxi ga taxü ga nachiuãne tüxü nixígüxêê. Rü ñuxüchi yemawena, rü norü poramaã tüxü ínagaxü ga yema naãnewa. ¹⁸ —Rü dauxchitawa ga ngextá taxúema íxãpataxüwa tüxü nagagü. Rü yéma 40 ga taunecü Tupana yaxna tümamaã naxĩnü ga guxema tórü oxigü. ¹⁹ —Rü Tupana nanadai ga yema 7 ga ãëxgacügü ga Canaãñecüãxgü guxüma ga norü duüxügümaächigü. Rü yemaãcü nanaxü na tórü oxigüna naxãxücèx ga yema naãne na tümaãrügüxüchi yíixücèx. ²⁰ —Rü 450 ga taunecü rü yemaãcü tüxü narüngüxêê. Rü yemawena rü tüxna nanamu ga togü ga ãëxgacügü ga dauruügü ñuxmata Tupanaãrü orearü uruü ga Chamü ingucuchix. ²¹ —Rü yexguma ga duüxügü rü Tupanana naxcèx nacagü ga wüxi ga ãëxgacü ga rei na namaã inacuáxücèx. Rü Tupana rü nüxna nanamu ga Chaú ga Chiche nane ga Beyamítaa ixĩcü. Rü nüma nüxna nadau ga duüxügü ga 40 ga taunecügu. ²² Rü yemawena ga Tupana rü ínanatèxüchi ga Chaú, rü Dabíxü naxuneta na guma norü ãëxgacü yíixücèx. Rü Dabíxü nixuchiga ga Tupana, rü ñanagürü:

“Nüxü chadau rü Dabí ya Ichaí nane rü wüxi ya yatü ya poraãcü choxü ngúchaücü nixĩ. Rü nüma tá nanaxü i guxüma i ngëma choma chanaxwèxexü”, ñanagürü ga Tupana. ²³ Rü nuxcüma ga Tupana rü marü inaxuneta rü wüxi i Dabítaa tá nixĩ i Cristu ixixü, rü tá nanamaxèxêê i Yudíugü. Rü Ngechuchu nixĩ ga guma maxèxêëruü ga tórü oxigümaã nüxü yaxucü ga Tupana.

²⁴ Natürü naxũpa ga Ngechuchu na ínguxũ, rü Cuáũ ga baiũxẽeruũ rü guxũma ga Yudíugũmaã nüxũ nixuchiga ga ore i mexũ rü ñanagürü:

“Rü name nixĩ i nüxũ perüxoe i pecüma i chixexũ, rü Tupanacèx pedaugü, rü ípebaiũ”, ñanagürü. ²⁵ Rü yexguma marü yangaicaxgu ga tá na nayuxũ ga Cuáũ, rü ñanagürü:

“Rü tama choma nixĩ i ngẽma pema nagu perüxĩnũxũ i Cristu chíxũ. Natürü chowema ne naxũ i nüma ya aixcüma Cristu ixĩcü. Rü choma rü napéxewa taxuwama chame, rü bai i norü chapatucunüãrũ wẽgüwaxüra chame erü nüma rü wüxi i ãẽxgacü i tacüxüchima nixĩ”, ñanagürü ga Cuáũ. ²⁶ Rü ñanagürü ga Pauru, —Pa Chautanüxügü i Abráũtaagüx, rü Guxãma i Pema i To i Nachiũãnecũãx i Tupanaxũ Ngechaũgüxex, rü pexcèx nixĩ i ñãã ore i tüxũ maxẽxẽxũ. ²⁷ —Rü aixcüma yema Yerucharéücũãxgü ga duũxügü rü yema norü ãẽxgacügü rü tama nüxũ nacüxgü ga Tupana Nane na yĩxũ ga Ngechuchu. Rü tama meã nüxũ nacüxgü ga tacüchiga na yĩxũ ga yema ore ga nuxcümaũgüxũ ga Tupanaãrũ orearü uruũgü ümatüxũ i ñuxma perü ngutaquẽxepataũwa nüxũ pedamatügüxũ i wüxichigü i ngüxchigaarü ngunexügu. Rü yemaãcü nümagütama ga yema duũxügü ga Ngechuchuxũ imèxgüxũ rü yexguma yamèxgüãgu rü nayanguxẽẽ ga yema ore ga nuxcüma ümatüxũ. ²⁸ —Rü woo taxuũma ga tacü ga chixexũ nawa inayangaugü na nayuxẽẽãxücèx, natürü Piratuna naxcèx nacagü na yamáãxücèx. ²⁹ —Rü ningu ga guxũma ga yema ore ga Tupanaãrũ orearü uruũgü ümatüxũ ga Ngechuchuchiga ga ñuxãcü tá na nayuxũ. Rü yemawena rü nanayauxgü ga naxũne ga curuchawa, rü wüxi ga

naxmaxũgu nayanaxücuchigü. ³⁰ —Natürü ga Tupana rü wena nanamaxẽẽ ga woo marü na nayuxũ. ³¹ —Rü nüma ga Ngechuchu rü muxũma ga ngunexũ naxcèx nangox ga yema duũxũgü ga nawe rüxixũ ga yexguma Gariréaanewa ne naxũxgu rü Yerucharéũwa naxũxgu. Rü ngẽma duũxũgü nixĩ i ñuxma i guxũ i duũxũgümaã nüxũ ixugüxũ i nachiga. ³²⁻³³ Rü ngẽmaãcü i toma rü núma tangugü na pemaã nüxũ tixuxücèx i ngẽma ore i aixcüma mexũ. Rü dücax, rü yema uneta ga nuxcümaũgüxũ ga tórü oxigümaã nüxũ yaxuxũ ga Tupana, rü taxcèx nayan-guxẽẽ ga yexguma Ngechuchuxũ wena namaxẽẽgu. Rü wiyaegüpanewa i norü taxre i capíturuwa rü ngẽmachiga nüxũ nixu i ngẽxguma:

“Cuma nixĩ i Chaune, rü choma nixĩ i Cunatü chiixũ”, ñaxgu. ³⁴ —Rü Tupana rü nuxcüma rü marü nüxũ nixu ga wena tá na namaxẽẽãxũ ga Ngechuchu na tama yayix-ixücèx ga naxũne. Rü norü orewa rü ñanagürü:

“Rü choma tá pexcèx chayanguxẽẽ ga yema unetagü i üünegüxũ i aixcüma ixĩgüxũ ga nuxcüma Dabímaã nüxũ chixuxũ”, ñanagürü. ³⁵ —Rü ngẽmacèx toxnamana i Tupanaãrü orewa rü ñanagürü ta:

“Tama cunaxwèxe na yayixixũ i naxũne ya Cune ya üünecü,”

ñanagürü. ³⁶ —Rü yexguma namaũxgu ga Dabí, rü nüxũ narüngüxẽẽ ga norü duũxũgü, yexgumarüũ ga ñuxãcü Tupana namuxũ. Natürü ñuxũchi nayu, rü nanatü rü naẽxütagu natèx ga naxũne, rü niyixi. ³⁷ —Natürü guma Tupana wena namaxẽẽcü ga Ngechuchu rü tama niyixi ga naxũne. ³⁸ —Rü ñuxmax, Pa Chaueneẽgüx, rü chanaxwèxe i nüxũ pecuèx rü yimatama

Ngechuchugagu Tupana tüxú nüxü nangechaü i tórü pecadugü ngëxgumarüü i pemaã nüxü tixuxürüü. ³⁹ — Rü ñuxma ya guxãma ya yíxema nüxü yaxögüxe, rü Ngechuchugagu Tupana tüxú nüxü nangechaü i guxüma ga yema pecadugü ga noxri taxucürüwa tüxú nüxü nangechaüxü ga yexguma nagu taxixgu ga yema mugü ga Moïché ümatüxü. ⁴⁰ —Rü pexuãëgü na tama pegu nanguxücèx i ngëma poxcu i Tupanaärü orearü uruüügü nüxü ixuchigaxü ga yexguma ñagügu:

⁴¹ “Rü dücax, Pa Duüxügü i Tupanaärü Orexü Cugüexüx, rü tá pebaixãchie rü tá peyue erü pema pemaxëyane rü tá chanaxü i tacü i taxü. Rü pema rü täütáma peyaxögü i woo texé pemaã nüxü ixuxgu”,

ñanagürü. Rü yexma nayacuèxëë ga Pauru ga norü ore.

⁴² Rü yexguma guma ngutaquéxepataüwa ínachoxügu ga Pauru rü namücügü, rü yema duüxügü ga tama Yudíugü ixígüxü rü nüxü nacèèxügü na to ga ngüxchigaarü ngunexügu rü wenaxärü yematama orexü namaã yaxuxücèx. ⁴³ Rü yexguma marü nüxü nachauegu ga na nangutaquéxegüxü, rü Pauru rü Bernabéwe narüxí ga muxüma ga Yudíugü rü müxüma ga togü ga duüxügü ga tama Yudíugü ixígüxü natürü Yudíugürüü yaxögüxü. Rü Pauru rü Bernabé rü namaã nidexagü rü nayaxucuxëgü na guxüguma nagu naxínüëëchaxücèx ga ñuxäcü Tupana nüxü ngechaüácüma na nadexü. ⁴⁴ Rü yema to ga ngüxchigaarü ngunexügu, rü wixgutaèx guxüma ga yema ñãnecüãx nangutaquéxegü na inaxínüëxücèx ga Tupanaärü ore. ⁴⁵ Natürü nayexma ga ñuxre ga Yudíugü ga tama ngutaquéxegu chocuxü. Rü yexguma

nüxü nadaugügu ga na namuxüchixü ga duüxügü ga Paurucèx ngutaquèxegüxü rü poraäcü nixäuxächie. Rü inanaxügüe ga na Pauruxü nachoxügagüxü rü namaã naguxchigagüxü. ⁴⁶ Natürü ga Pauru rü Bernabé rü tama namuüëäcüma yema Yudíugüxü nangäxügü, rü ñanagürügü: —Tupana nanaxwèxe na pemaãxíra nüxü tixuxü i norü ore. Natürü ñuxma na nüxü pexoexü i ngëma ore rü tama na penayauxgüchaüxü i maxü i taguma gúxü, rü ngëmacèx i ñuxmax i toma rü tá ngëma tama Yudíugü ixígüxütanüwa taxí. ⁴⁷ —Yerü yemaäcü toxü namu ga Cori, rü ñanagürü:

“Duüxügü i tama Yudíugü ixígüxüärü ngóonexëëruü marü cuxü chixixëë, na guxüwama i ñoma i naãnewa cunangexüçèx i chorü ore i maxëxëëruü”,

ñanagürü. ⁴⁸ Rü yexguma yema orexü naxíniëgu ga yema duüxügü ga tama Yudíugü ixígüxü, rü nataãëgü rü ñanagürügü: —Rü namexëchi nixí i ñaã Cori ya Tupanaärü ore —ñanagürügü. Rü nayaxögü ga guxüma ga yema duüxügü ga Tupana marü nüxü unetaxü na nayauxgüäxüçèx i maxü i taguma gúxü. ⁴⁹ Rü yemaäcü guxüwama ga yema naãnewa nanguchigü ga Cori ya Tupanaärü ore. ⁵⁰ Natürü yema Yudíugü ga tama Ngechuchuaxü yaxögüchaüxü, rü chixexümaã nayaxucuxëgü ga ñuxre ga ngexügü ga mexügü ga Tupanaxü ngechaügüxü rü guma ñaneärü äëxgacügü na Pauru rü Bernabéxü ínawoxüçèx. Rü yemacèx ínanawoxü ga yema naãnewa. ⁵¹ Rü yexguma ga Pauru rü Bernabé rü inapagücutü ga norü üxaxücutü na yemawa nüxü yacuèxächitanüxüçèx ga norü chixexü ga yema ñanecüäxgü ga

duïxügü. Rü ñuxüchi ga Pauru rü Bernabé rü ñãne ga Içúniüwa naxĩ. ⁵² Natürü yema yaxögüxü ga guma ñãne ga nawa ínachoxünewa yexmagüxü rü poraãcü Tupanamaã nataãëgü, rü Naãe i Üünexü rü aixcüma nawa nayexma.

14

Pauru rü Bernabé rü ñãne ga Içúniüwa nayexmagü

¹ Rü Içúniüwa rü wüxigu Yudügüarü ngutaquëxepataügu nachocu ga Pauru rü Bernabé. Rü meãma nüxü nixuchiga ga Tupanaärü ore rü yemaãcü nayaxögü ga muxüma ga duïxügü ga Yudügü rü yema tama Yudügü ixígüxü rü ta. ² Natürü yema Yudügü ga tama Ngechuchuaxü yaxögüxü, rü chixexümaã nayaxucüxëgü ga yema tama Yudügü ixígüxü na yema yaxögüxüchi naxaixücè. ³ Rü yemacèx muxüma ga ngunexü yexma narücho ga Pauru rü Bernabé, rü tama namuüëãcüma nüxü nixuchiga ga Cori ya Tupanaärü ore. Rü yema duïxügümaã nüxü nixu na ñuxãcü Tupana poraãcü tüxü nangechaüxü. Rü nüma ga Cori rü yema duïxügüxü nüxü nadauxëë na namaã nataãëxü ga yema ore. Rü yemacèx Pauru rü Bernabéxü narüngüxëë na inawéxgüãxücèx ga cuèxruügü rü na naxügüãxücèx ga mexügü ga Tupanaärü poramaã naxügüxü. ⁴ Natürü ga guma ñãneçüãx ga duïxügü rü nitoye. Rü nümaxü rü yema Yudügüwaama naxügü rü togü rü Pauru rü Bernabéwaama naxügü. ⁵ Rü yexguma ga yema Yudügü, rü yema duïxügü ga tama Yudügü ixígüxü, rü guma ñãneärü ãëxgacügümaã wüxigu nagu narüxñnüë na Pauruxü rü Bernabéxü yayauxgüxü na nutamaã ínaxüchigüãxücèx. ⁶⁻⁷ Natürü yexguma nüxü

nacuáchigagügu ga Pauru rü Bernabé, rü nibuxmü. Rü Dicóniũãnewa yexmane ga ãnegü ga Listra rü Derbewa naxĩ. Rü guma ãnegüwa rü guxũma ga yema naãnewa ipeagüxũ ga duũxũgũmaã rü ta nüxũ nixuchigagü ga ore i mexũ.

Nutagũmaã Pauruxũ ínamuxũchigü ga Listrawa

⁸⁻⁹ Rü yéma Listrawa nayexma ga wüxi ga yatü ga ínapogücutüxũ norü bucümatama. Rü yéma narüto rü inarüxĩnü ga yema Pauru nüxũ ixuxũ ga ore. Rü Pauru rü meãma nüxũ nadawenü, rü nüxũ nadau ga na nüxũ nayexmaxũ ga norü õ na naxcèx yataanexücèx. ¹⁰ Rü yexguma ga Pauru rü tagaãcü ñanagürü nüxũ: —¡Inachi, rü meãma ínangacutü! —ñanagürü. Rü yexguma inayuxnagü ga guma yatü, rü inanaxügü ga na iyaxüxũ. ¹¹ Rü yexguma yema muxũma ga duũxũgü nüxũ daugügu ga yema na naxüxũ ga Pauru, rü tagaãcü yema Dicóniũgawa nidexagü, rü ñanagürügü: —Tupanagü i naduũxũgũraũxũ ínarüxĩgü, rü tatanüwa nangugü — ñanagürügü. ¹² Rü Bernabé rü tupana ga Chéumaã nanaxüégagü. Rü Pauru rü Érememaã nanaxüégagü yerü nüma nixĩ ga yadexaxũ. ¹³ Rü guma ãne íxücuxũwa nayexma ga tupana ga Chéuarü tupauca ga taxũne. Rü guma tupaucaarü pai rü yéma nanagagü ga wocagü ga iyatüxũ ga putüramaã ngèxãëgüxũ. Rü nüma ga pai rü ga duũxũgü rü nanadaixchaũ ga yema wocagü naxcèx ga Pauru rü Bernabé na yemamaã nüxũ yacuèxüũgüxücèx. ¹⁴ Natürü yexguma nüxũ yacuèxãchitanügu ga Bernabé rü Pauru, rü norü gáuxũchirugu nagágüe na yema duũxũgü nüxũ cuèxgüxücèx na tama namexũ ga yema naxcèx naxüechaũxũ. Rü yema muxũma ga duũxũgütanüwa

nabuxmü, rü ñaxümaã aita naxüe: ¹⁵ —Pa Yatügüx, ¿tüxcüü toxçèx penaxü i ngëma? Toma rü pexrüü duüxügümare tixügü. Rü nuã taxĩ na pemaã nüxü tayarüxuxüçèx na nüxü perüxoexüçèx i ngëma chixexügü i taxuwama mexü rü naxçèx pedaugüxüçèx ya Tupana ya maxücü ga naxücü ga daxüguxü i naãne, rü ñoma i naãne, rü taxtü i taxü, rü guxüma i nawa ngëxmaxü. ¹⁶ —Rü nuxcümayerü nixĩ ga Tupana ga yaxna namaã naxĩnuxü ga duüxügü ga woo nümagü nanaxwèxegüxü naxügügu. ¹⁷ —Natürü nüma ga Tupana rü taguma nüxü narüchau na duüxügüxü nangüxëxü. Rü yemaãcü tüxü nüxü nacüxëë na Tupana yïxü i nümax. Rü nümatama nixĩ i núma namuãxü ya pucü rü meã pexü nayaexëxëãxü i penetügü. Rü nüma nixĩ i pexna naxããxü i pewemü na ngëmaãcü petaãëgüxüçèx —ñanagürügü ga Pauru rü Bernabé. ¹⁸ Natürü woo yema orexü namaã na yaxugüxü rü poraãcü nüxü naguxcha ga Pauru rü Bernabé ga nüxna na nachogüxü ga duüxügü ga tama naxçèx na nadaiãxüçèx ga yema wocagü na yemamaã nüxü yacuëxüügüxüçèx. Rü düxwa yemacèx tama naxçèx nanadai. ¹⁹ Natürü yexgumayane rü ínangugü ga ñuxre ga Yudíugü ga Aütioquíawa rü Icíniüwa ne íxü. Rü chixexümaã nayaxucüxëgü ga yema muxüma ga duüxügü na tama Pauru rü Bernabéga naxĩnüexüçèx, rü namaã nanuëxüçèx. Rü yemacèx ga yema duüxügü rü nutamaã Pauruxü ínamuxüchigü, rü ñãneärü íxpemawa nanatúchigügü, yerü nüma nüxü nacüxëgügu rü marü nayu. ²⁰ Natürü yexguma yema yaxögüxü naxütawa ngutaquëxegu, rü inachi ga Pauru, rü wenaxãrü nagu naxücu ga guma ñãne. Rü moxüãcü inaxüãchi ga yéma,

rü Bernabémaã Derbewa naxü. ²¹ Rü guma ãñewa nüxü nixugüe ga ore ga mexü. Rü nanangüxëẽ ga duũxügü, rü muxüma Tupanaãxü nayaxögü. Rü yemawena rü wenaxãrü naxcèx nawoegu ga Listra, rü Icúniü, rü Aũtioquía. ²² Rü guma ãñegüwa rü yema yaxögüxüxü nixucuxëgü, rü nüxü nanangüchaũxëẽgü na guxüguma meã na yaxögüãxücèx. Rü namaã nüxü nixugüe, rü ñanagürügü: —Ngëma Tupana aëxgacü íxixüwa na ixücuxücèx, rü tanaxwèxe na muëxpüxcüna guxchaxügümaã yaxna ixĩnüëxü i ñoma i nañewa —ñanagürügü. ²³ Rü Pauru rü Bernabé rü wüxichigü ga ãñewa rü nüxü nixunetatanü ga ñuxre ga yatügü na yaxögüxüãrü aëxgacügü yixigüxücèx. Rü tama nachibüëãcüma naxcèx nayumüxëgü. Rü yemawena rü yima Cori ya Tupana ga nüxü yaxögüãcüna nanaxuaxügü na guxüguma namaã inaxãxücèx rü meã nüxna nadauxücèx ga yema yaxögüxüãrü aëxgacügü.

Pauru rü Bernabé rü naxcèx nawoegu ga Aũtioquía ga Chíriaanewa yexmane

²⁴ Rü Pichídiaanewa nichopetü, rü Paũpíriaanewa nangugü. ²⁵ Rü Pérupe ga ãñewa nüxü nixugüe ga Tupanaãrü ore, rü ñuxüchi Atária ga ãñewa naxí. ²⁶ Rü yéma rü wüxi ga wapurugu nichoũ na Aũtioquíacèx nawoeguxücèx. Rü guma ãñe ga Aũtioquíawa nixí ga noxri duũxügü Tupanana namugüxü ga Pauru rü Bernabé na naxügüãxücèx ga yema puracü ga ñuxma marü yanguxëëgüxü. ²⁷ Rü yexguma ínangugügu ga Pauru rü Bernabé, rü nanangutaquëxëẽ ga guxüma ga yema duũxügü ga yaxögüxü. Rü namaã nüxü nixugügü ga guxüma ga ñuxãcü Tupana poraãcü nüxü na rüngüxëëxü.

Rü yexgumarüü ta rü namaã nüxü nixugügü ga ñuxãcü na yaxöğüãxü ga yema duüxügü ga tama Yudüfügü ixigüxü, yerü Tupana nüxü nanatauxchaxë na yaxöğüãxücèx.
²⁸ Rü muxüma ga ngunexügu yema yaxöğüxütanüwa nayexmagü ga Pauru rü Bernabé.

15

Yerucharéüwa nangutaquéxegü

¹ Rü yexgumaücüü rü nayexma ga ñuxre ga duüxügü ga Yudéaanewa ne ìxü ga Aütioquíawa ngugüxü. Rü nümagü inanaxügüe ga tüxü na nangüexëxü ga guxema yaxöğüxe ga Aütioquíacüãx, rü ñanagürügü: — Ngëxguma tama pegü ípewiüchëxmüpéxechiraügu yema Moiché tüxü muxürüü rü taxuacüma pexü nangëxma i maxü i taguma gúxü —ñanagürügü. ² Natürü ga Pauru rü Bernabé rü tama norü me nixí ga yema, rü yemacèx poraãcü nügü namaã nachoxüggagü ga yema duüxügü ga Yudéaanewa ne ìxü. Rü düxwa Pauru rü Bernabé rü ñuxre ga togü ga Aütioquíacüãx ga yaxöğüxüxü naxunetägü na Yerucharéüwa naxixücèx na yema ngüexügü ga Ngechuchu imugüxü rü yema yaxöğüxüärü äëxgacügümaã yamexëëgüãxücèx ga yemachiga. ³ Rü yemaãcü ga yema yaxöğüxü ga Aütioquíacüãx rü Yerucharéüwa nanamugü ga yema yatügü na naxcèx íyacagüxücèx rü yamexëëgüãxücèx ga yema ore. Rü Peníchiaanewa rü Chamáriaanewa nachopetü ga Pauru rü Bernabé. Rü yéma rü duüxügümaã nüxü nixugüe ga ñuxãcü yema tama Yudüfügü ixigüxü rü nüxü na naxoexü ga nuxcümaüxü ga nacümagü na Tupanawe naxixücèx. Rü yema oremaã poraãcü nanataãëxëëgü ga guxüma ga

yema yaxöğüxü. ⁴ Rü Yerucharëüwa nangüğü ga Pauru rü Bernabé. Rü guxüma ga yema yaxöğüxü rü yema ngüexüğü ga Ngechuchu imugüxü rü yema yaxöğüxüärü äëxgacüğü rü meäma nanayauxgü. Rü Pauru rü Bernabé namaã nüxü nixugüğü ga guxüma ga ñuxäcü Tupana poraäcü nüxü na rüngüxëëxü na duüxügümaã nüxü yaxugüxücèx ga ore i mexü. ⁵ Natürü ñuxre ga Parichéüğü ga Ngechuchuaxü yaxöğüxü, rü inachigü, rü ñanagürüğü: —Name nixi na nüğü ínawiüchëxmüpéxechiraüğüxü i ngëma tama Yudüğü ixigüxü i ngexwaca yaxöğüxü. Rü name nixi na naga naxinüëxü i ngëma mugü ga Moiché ümatüxü —ñanagürüğü. ⁶ Rü yexguma nangutaquéxegü ga yema ngüexüğü ga Ngechuchu imugüxü rü yema yaxöğüxüärü äëxgacüğü na namexëëgüäxücèx ga yema ore. ⁷ Rü yixcama marü ñuxgumama nügümaã yéma yaporagatanücüüğü, rü inachi ga Pedru, rü ñanagürü nüxü: —Pa Chaueneëgüx, pema nüxü pecuèx ga na üpamama Tupana choxü yaxuxü ga petanüwa na yema duüxüğü i tama Yudüğü ixigüxümaã nüxü chixuxücèx i norü ore i mexü i maxëxëëruü, na nümagü rü ta Ngechuchuaxü yaxögüäxücèx. ⁸ —Rü yima Tupana ya guxäëxü cuäcü rü tüxü nüxü nadauxëë na nadeäxü i ngëma duüxüğü i tama Yudüğü ixigüxü, yerü nüxna nanamu ga Naäë i Üünexü yema tüxna namuäxürüü. ⁹ —Rü Tupanapéxewa rü yixema i Yudüğü rü namaã tawüxigu i ngëma duüxüğü i tama Yudüğü ixigüxü. Yerü nümagü rü ta Tupana nüxü nüxü nangechaü ga norü pepadugü ga yexguma nüxü yaxögüägu. ¹⁰ —¿Rü tüxcüü tama namaã petaäë i ñuxma i ngëma Tupana üxü? ¿Rü tüxcüü ngëma ngexwacèx

yaxõgüxüxü penaxüxëëchaü i ngëma Moïchéarü mugü i guxchaxü ga tórü oxigü rü taxuacüma naga taxínüëxü rü woo yixemagü rü ta taxuacüma inguxëëxü? ¹¹ —Rü tama ngëma mugü nixi i tüxü maxëxëëxü. Natürü yixema rü tayaxõgü na tórü Cori ya Ngechuchu tamaã mecümaxügagu yïxü na tüxna naxãmareãxü i maxü i taguma gúxü. Rü ngëxgumarüü ta nixi i naxcèx i nümagü i tama Yudüfügü ixigüxü —ñanagürü ga Pedru. ¹² Rü inanaxügü ga Bernabé rü Pauru na yadexagüxü. Rü guxüma ga yema duüxügü rü inarüchianegü rü inarüxînüëmare. Rü Bernabé rü Pauru rü namaã nüxü nixugüe ga ñuxãcü Tupana na nüxü rüngüxëëgüxü na naxügüãxücèx ga mexü ga taxügü ga Tupanaãrü poramaã naxügüxü natanüwa ga yema duüxügü ga tama Yudüfügü ixigüxü. ¹³ Rü yexguma Bernabé rü Pauru igüegagügu, rü nüxixãrü nidexa ga Chaütiágu, rü ñanagürü: —Pa Chaueneëgüx, jchoxü iperüxînüë! ¹⁴ —Pedru i Chimáü rü tamaã nüxü nixu na ñuxãcü Tupana inaxügüxü ga nüxü na nangüxëëxü ga yema duüxügü i tama Yudüfügü ixigüxü. Rü tamaã nüxü nixu ta na ñuxãcü Tupana yema duüxügütanüwa nadeãxü ga ñuxre ga duüxügü na noxrü yixigüxücèx. ¹⁵ —Rü ngëma Pedru nüxü ixuxü rü nawüxigu namaã ga yema ore ga nuxcümaügüxü ga orearü uruügü ümatüxü ga ñaxü:

¹⁶ “Rü ngëmawena rü tá chataegu, rü tá nüxü charüngüxëë i Dabítaagü i Yudüfügü. Rü woo nawoonemare i ñuxmax, natürü wena táxarü wüxiwa chanaxixëë, rü tá íchanadagüxëë na noxrürüü naporaexücèx. ¹⁷ Rü ngëmaãcü tá nüxü charüngüxëë na ngëma duüxügü i tama Yudüfügü ixigüxü rü chauxcèx nadaugüxücèx, wüxigu

namaã i guxũma i chorü duũxũgü i Yudúgü i choma chadexũ. ¹⁸ Rũ yemaãcü nüxũ nixu ga nüma ga Cori ya Tupana ga nuxcümama tüxũ nüxũ cuèxècũ ga yema”,

ñanagürü ga yema ore ga nuxcüma ümatüxũ. ¹⁹ Rũ ñanagürü ga Chaũtiágu: —Rũ ngẽmacèx, Pa Chaueneẽgüx, rü chauxcèx rü tama name na guxũ i Moĩché ümatüxũ i mugümaã nüxũ ichixewexũ i ngẽma duũxũgü i tama Yudúgü ixĩgüxũ i nüxũ rüxoexũ i nuxcümaũxũ i nacümagü na Tupanawe naxĩxũcèx. ²⁰ — Rũ narümemaẽ nixĩ i naxcèx tanaxümatü i popera, rü ngẽmawa namaã nüxũ tixu:

- (1) Rũ tama name na nangõxgüãxũ i ngẽma naxũnagümachi i togü norü tupananetachicünèxãgücèx dèixũ.
- (2) Rũ tama name na naĩ i ngemaã rü éxna naĩ ya yatümaã inapexũ.
- (3) Rũ tama name na nangõxgüãxũ i namachi i ngẽma naèxũ rü éxna naxũna i wẽxnaãxũ rü éxna natügu ngxũ.
- (4) Rũ tama name na nangõxgüãxũ ya nagü.

Rũ ngẽxĩcatama nixĩ i inaxwèxexũ na naxcèx naxümatüxũ. ²¹ —Erü guxũne ya ñãnewa nangẽxma ya Yudúgüarü ngutaquẽxepataũ i ngextá nuxcümama guxũ i ngũxchigaarü ngunexũgu nawa ínangúe rü nüxũ nixuchigagü i guxũma i ngẽma mugü ga Moĩché ümatüxũ — ñanagürü ga Chaũtiágu.

Popera ga yema duũxũgü ga tama Yudúgü ixĩgüxũcèx ümatüxũ

²² Rü yema ore rü norü me nixĩ ga yema ngúexũgü ga Ngechuchu imugüxũ, rü yema yaxögüxũärü äëxgacügü, rü guxũma ga yema yaxögüxũ. Rü nügümaã ñanagürügü: —¡Ngĩxã tatanüwa tanade ya taxre ya yatügü na Aũtioquíawa namugüxũcèx namaã ya Pauru rü Bernabé! —ñanagürügü. Rü nüxũ naxunetagü ga Yuda ga Barsabágu äegaxũ rü Chira. Rü nümagü ga Yuda rü Chira rü äëxgacügü nixĩ ga natanüwa ga yema yaxögüxũ ga Yerucharéüwa yexmagüxũ. ²³ Rü namaã yéma nanamugü ga popera, rü ñaã nixĩ ga yema ore ga nagu naxümatügüxũ:

“Pa Toeneëgü i Tama Yudúgü Ixígüxe i Aũtioquíagu rü Chíríiaanegu rü Chiríchiaanegu Ächiũgüxe, rü toma i peeneëgü i Ngechuchu toxü imugüxe rü toma i yaxögüxũärü äëxgacügü ixígüxex, rü pexũ tarümoxëgü. ²⁴ Rü nüxũ tacuáchigagü rü ñuxre ga duüxũgü ga núma ne ìxũ rü woo tama toma yéma tanamugü natürü nümagü rü yéma naxĩ rü Moĩchëarü mugümaã pexũ nachixewegü rü yemaãcü pexũ ínatiexë. ²⁵ Rü yemacèx guxãma ga toma rü wüxigu nagu tarüxĩnüë na totanüwa nüxũ taxunetaxũ ga taxre ga taeneëgü na pexcèx ngema tanamugüxũcèx namaã i taeneëgü i nüxũ ingechaũgüxũ i Bernabé rü Pauru. ²⁶ Rü nümagü i Bernabé rü Pauru nixĩ ga poraãcü äücumaxüwa nayexmagüxũ naxcèx ga tórü Cori ya Ngechuchu ya Cristu. ²⁷ Rü ñuxma rü pexcèx ngema tanamugü i Yuda rü Chira na nümagüxüchi pemaã nüxũ yaxugüxũcèx rü pemaã nangoxëëgüäxüçèx i guxũma i torü ore. ²⁸⁻²⁹ Erü Tupanaãë i Üünexüçèx name, rü toxçèx rü ta name na tama muxũma i mugü pexna taxägüxũ. Rü ñaã ägümücü i mugüxicatama nixĩ i pexũ tamuxũ:

(1) Rü tama name na penangóxũ i

naxüñagümachi i togü norü tupanane-
tachicünèxägücèx dèixü.

(2) Rü tama name na penangóxü i namachi i
ngëma naxüñagü i wëxnaãxü.

(3) Rü tama name na penangóxü ya nagü.

(4) Rü tama name na naĩ i ngemaã rü éxna naĩ
ya yatümaã ipepexü.

Rü mexü tá pexügü ega penaxauregu i ngëma mugü.
Rü nuãma pexna”, ñanagürü ga yema ore ga naxü-
matügüxü. ³⁰ Rü natanüxüxü namoxëgüguwena, rü in-
axĩachi ga yema yéma mugüxü, rü Aütioquíawa naxĩ.
Rü yexguma yéma nangugügu rü nanangutaquëxexëe
ga guxüma ga yema yaxögüxü ga duüxügü, rü nüxna
nanaxägü ga yema popera. ³¹ Rü yexguma nüxü nadau-
matügügu, rü poraãcü nataãëgü namaã ga yema ucuxëgü
ga nüxna naxägüxü. ³² Rü Yuda rü Chira ga Tupanaãrü
orearü uruügü na yixügüxü, rü muxüma ga oremaã
nayaxucuxëgü ga yema yaxögüxü, rü nüxü narüngüxëe
na yexeraãcü yaxögüãxücèx. ³³ Rü marü ñuxre ga
ngunexü yéma nayexmagüguwena, rü ínixĩ. Rü yema
yaxögüxü ga Aütioquíacüãx, rü taãëcüma Yuda rü Chi-
raxü narümoxëgü rü meãma ínayamugü na naxcèx na-
woeguxücèx ga yema Yerucharéücüãx ga noxri natanüwa
namugüxü. ³⁴ Natürü ga Chira rü nagu narüxĩnü na
yexma Aütioquíagu naxáüxü, rü yemacèx Yudaxicatama
Yerucharéücèx nataegu. ³⁵ Rü Pauru rü Bernabé rü ta
yexma narücho. Rü wüxigu namaã ga muxüma ga togü,
rü nanangüexëe ga duüxügü, rü namaã nüxü nixugügü ga
Cori ya Tupanaãrü ore i mexü.

Pauru rü wenaxãrü inaxüãchi ga to ga nachüãnegüwa na

nangeaxũ ga Tupanaãrũ ore

³⁶ Rũ yexguma marũ ñuxre ga ngunexũ ngupetũgu, rũ ñanagürũ ga Pauru Bernabéxũ: —|Ngĩxã wenaxãrũ natanũgu tanaxĩãne i ngẽma yaxõgũxũ i guxũne ya ããne ga ngextá nüxũ íxuchigaxũwa ga Cori ya Tupanaãrũ ore na nüxũ idauxũcèx na ñuxãcü nüxũ ínangupetũgũxũ! — ñanagürũ. ³⁷ Rũ Bernabé rũ nayagaxchaũ ta ga Cuãũ Marcu. ³⁸ Natürũ ga Pauru rũ tama nanaxwèxe ga na yagaãxũ, yerũ Paũpíriawa nüxna naxo ga noxri, rũ tama ínayaxũmücũ ga yema puracũwa. ³⁹ Rũ poraãcü nügũmaã niporagatanücüü naxcèx ga yema, rũ düxwa nügũna nixĩgũ. Rũ Bernabé nayaga ga Marcu, rũ Chiprearũ capaxũwa naxũ. ⁴⁰ Rũ yoxni ga Pauru rũ Chiraxũ niga. Rũ yema Aũtioquácũãx ga yaxõgũxũ rũ naxcèx nayumũxègũ na Tupana nüxũ rüngũxègũxũcèx. Rũ yexguma inaxĩãchi. ⁴¹ Rũ Chíríiaanewa rũ Chiríchíiaanewa nachopetũ, rũ yema Tupanaãrũ oremaã nanataãèxègũ ga yema yaxõgũxũ.

16

Pauru rũ Chirawe narũxũ ga Timutéu

¹ Rũ Derbewa rũ Listrawa nangugũ ga Pauru rũ Chira. Rũ yema nayexma ga wũxi ga yaxõcü ga Timutéugu ãegacũ. Rũ naẽ rũ wũxi ga Yudíu ga yaxõxcũ iyixĩ. Rũ nanatũ rũ wũxi ga Griégu tixĩ. ² Rũ guxũma ga yema yaxõgũxũ ga Listracũãxgũ rũ Icúniücũãxgũ rũ nüxũ nixugũe na mea maxũcü yixĩxũ ga nüma ga Timutéu. ³ Rũ Pauru rũ nanaxwèxe na Timutéu íyaxũmücũxũ. Natürũ naxũpa ga na yagaãxũ rũ ínanawiechèxmüpéxechiraũ, yerũ yemaãcü nanaxwèxegũ ga yema Yudíugũ ga yema naãnewa yexmagũxũ. Yerũ guxũma nüxũ nacuèxgũ ga

na Griégu tiĩxũ ga nanatũ. ⁴ Rũ guxũnema ga guma ãnegũ ga nawa nachopetũnema, rũ duũxũgũmaã nüxũ nixugũetanũ ga yema ucuxẽ ga yema Yerucharẽcũãx ga ngũxũgũ ga Ngechuchu imugũxũ rũ yema yaxõgũxũãrũ ãẽxgacũgũ nüxũ ixugũxũ. ⁵ Rũ yemaãcü yexeraãcü meã nayaxõgũ ga guxũma ga yema yaxõgũxũ, rũ guxũ ga ngunexũ rũ yexeraãcü nimuẽtanũ ga yema yexwacèx yaxõgũxũ.

Pauru nangoxetũ rũ wũxi ga yatũ ga Machedóniãcũãxũ nadau

⁶ Rũ Áchiaanewa naxĩchaũ na yema nüxũ yaxugũxũcèx ga ore i mexũ. Natürũ Tupanaãẽ i Üünexũ rũ nüxna nanachũxu ga yema. Rũ yemacèx Piriquiaanewa rũ Gárataanewaama nachopetũ. ⁷ Rũ Míchiaarũ naãnema nangugũ, rũ yema nagu narũxĩnũẽ ga na Bitĩniãrũ naãnema naxĩxũ. Natürũ yema rũ ta Tupanaãẽ i Üünexũ nüxna nanachũxu ga na yema naxĩxũ. ⁸ Rũ yemacèx Míchiaanewa nachopetũmare rũ ãne ga Tróawa nangugũ. ⁹ Rũ yema chũtaxũgu rũ Pauru nangoxetũ rũ nüxũ nadau ga wũxi ga yatũ ga Machedóniãcũãx ga napéxegu chicũ. Rũ nüxũ nacèxũ, ñaxũmaã: —¡Machedóniãwa naxũ, rũ toxũ rüngũxẽẽ! —ñaxũmaã. ¹⁰ Rũ yexguma yemaxũ nadèuxgu ga Pauru, rũ yexgumatama togũ tamexèẽgũ na Machedóniãwa taxĩxũcèx. Yerũ nüxũ tacuèxgũ rũ aixcũmaxũchi nixĩ ga Tupana toxcèx çaxũ na yema duũxũgũmaã nüxũ tixuxũcèx ga ore i mexũ.

Piripuwa nayexmagũ ga Pauru ru Chira

¹¹ Rũ Tróaarũ türewa itaxĩãchi, rũ capaxũ ga Chamotáchiucèx wéxgu taxĩ. Rũ moxũãcü Neáporiwa tangugũ. ¹² Rũ yema rũ dauxchitagu taxĩ rũ Piripuwa

tangügü. Rû guma nixĩ ya Dumacũãxgüarü ããne ga Machedóniããnegu naxügüne. Rû guma nixĩ ya guxũne ya ããneãrũ tamaẽne ga yéma. Rû yéma tayexmagü ga ñuxre ga ngunexũgü. ¹³ Rû ngũxchigaarü ngunexũgu, rû guma ããne iyacuáxũwa taxĩ ga natũpechinüwa, yerü nagu tarũxĩnũẽgu rû yéma nayexma ga Yudũgüarü yumũxẽchica. Rû yéma tarütogü, rû namaã tidexagü ga ñuxre ga ngexũgü ga yéma ngutaquẽxegũxũ, rû namaã nüxũ tixugü ga Tupanaãrũ ore. ¹⁴ Rû yéma iyexma ga wüxi ga ngecü ga Dírĩa ga ngĩega ga Tupanaxũ icuèxũũxcü. Rû Tiatĩra ga ããnecũãx iyixĩ. Rû dauxracharaxũ ga naxchirumaã itaxe yerü yema nixĩ ga ngĩrũ puracü. Rû ngĩma rû meãma yéma irũxĩnú, yerü nüma ga Cori ya Tupana rû ngĩxũ nanangũchaũxẽẽ na meã inaxĩnũxũcèx ga yema ore ga Pauru nüxũ ixuxũ. ¹⁵ Rû yemawena rû ñuxũchi íbaie wũxigu namaã ga guxũma ga ngĩtanũxũgü. Rû yixcama rû toxũ icèèxũ ñaxũmaã: —Ngẽxguma pema choxũ pedèuxgu na aixcüma nüxũ chayaxõxũ ya Cori ya Tupana, rû marü name ega chopatagu peyapegügu —ngĩgürügü. Rû yéma toxũ ixĩxẽẽ. ¹⁶ Rû wüxi ga ngunexũgu ga yexguma yumũxẽwa taxĩxgu ga tomãx, rû yexma ngĩxũ tayangau ga wüxi ga pacü ga corigũxũtaxũ ixĩcü ga ngoxoãxcü. Rû yema pacü rû wüxi ga ãacũxũ cuèxcü iyixĩ, rû duũxũgũmaã nüxũ iyaxu ga ãacü tá yixcüra na ngupetũxũ. Rû yemacèx ga duũxũgü rû dĩerumaã ngĩxũ nanaxütãnũ na nüxũ yaxuxũcèx na ãacü tá na ngupetũxũ. Rû yemaãcü porããcü dĩeruxũ itũ nãxcèx ga ngĩrũ corigü. ¹⁷ Rû ngĩma towe ingẽ ga toma rû Pauru, rû tagaãcü ngĩgürügü: —Ñãã yatügü rû Tupana ya tacũxũchimaãrũ duũxũgü nixĩ, rû pemaã

nüxũ nixu na ñuxãcü tá penayaxuxũ i maxũ i taguma gúxũ —ngĩgürügü. ¹⁸ Rũ yemaãcü iyixĩ ga muxũma ga ngunexũgu. Rũ düxwa nüxũ nawèxtümüxũ ga Pauru, rü ngĩxcèx nadauegu, rü ñanagürü nüxũ ga yema ngoxo ga ngĩwa yexmaxũ: —Ngechuchu ya Cristuégagu cuxũ chamu, na ngĩwa ícuxũxũcèx —ñanagürü. Rũ yexgumatama ngĩwa ínaxũxũ ga yema ngoxo. ¹⁹ Rũ yexguma nüxũ nadaugügu ga ngĩrũ corigü ga marü tama ngĩgagu dĩeru ngĩxũ na nayauxgũxũ, rü Pauru rü Chiraxũ ínayauxũ, rü ãëxgacügüarü ngutaquéxechicawa nanagagü. ²⁰ Rũ ãëxgacügüna nanaxuaxũ ga yema ngĩrũ corigü, rü ñanagürügü: —Ñãã Yudíugü rü tórü ñãnewa nanachixẽãëxëëgü i duũxũgü. ²¹ —Rũ tüxũ nangúexëë na naxaurexũcèx i nacümagü i tüxna chuxuxũ i yixema i Dumacũãxgü —ñanagürügü. ²² Rũ yexguma ga guxũma ga yema ñãnecũãx, rü Pauru rü Chirana nayuxgü. Rũ yema ãëxgacügü nanamu na ínacuxũãxũcèx rü ngexchiruxũma naĩxmenèxãmaã yaçuaixgüãxũcèx. ²³ Rũ yexguma marü poraãcü yaçuaixgüãguwena, rü poxcupataũgu nanawocu. Rũ nüxna naxãga ga yema poxcupataũãrũ dauruũ na meãma nüxna nadauxũcèx. ²⁴ Rũ yexguma yemaxũ naxĩnũgu ga yema dauruũ, rü poxcupataũãrũ aixepexgüchixũ ga ucapugu nanawocu, rü meãma nayachotaparagü. ²⁵ Natürü ngãxũcüügu rü nayumüxëgü ga Pauru rü Chira, rü nawiyaegü, rü Tupanaxũ nicuèxüügü. Rũ yema togü ga poxcuexũ rü nüxũ naxĩnũë. ²⁶ Rũ ngürüãchi poraãcü naxĩãxãchiane, rü ínayangogütanüãchi ga guma poxcupataũãrũ caxtagü. Rũ yexgumatama niwãxnagü ga guxũma ga ñãxgü ga guma poxcupataũ. Rũ guxũma ga yema poxcuexũãrũ

cadenaparagü rü niwēgü. ²⁷ Rü pewa nabaixāchi ga yema poxcupataũärü dauruũ. Rü yexguma nüxũ nadēuxgu ga na yawāxnagüxũ ga ãāxgü ga guma poxcupataũ rü nanayaxu ga norü tara na nügü yamáxüçèx, yerü nüma nüxũ nacüèxgu rü marü nibuxmü ga yema poxcuexũ. ²⁸ Natürü tagaācü aixta naxü ga Pauru, rü ñanagürü nüxũ: —¡Tāxú i cugü quimáxũ! Rü guxāma i toma rü tanuxmagü —ñanagürü. ²⁹ Rü yexguma ga yema poxcupataũärü dauruũ rü naxcèx ínaca ga wüxi ga omü, rü inañaāchiācüma yema duũxügü ípoxcuexügu nayangaxi, rü yaduruxācüma Pauru rü Chirapéxegu nayacaxápüxü. ³⁰ Rü yexguma ãāxtüwa Pauru rü Chiraxũ nagagü, rü ñanagürü nüxũ: —Pa Corigüx, ¿Tacü tá chaxüxũ i choma na choxú nangēxmaxüçèx i maxũ i taguma gúxũ? —ñanagürü. ³¹ Rü nümagü rü nanangāxügü rü ñanagürügü nüxũ: —¡Nüxú yaxō ya Cori ya Ngechuchu, rü tá cuxú nangēxma i maxũ i taguma gúxũ i cuma rü guxũ i cupatacũāx! —ñanagürügü. ³² Rü namaã rü guxüma ga yema napatacũāxgümaã rü ta nüxũ nixugüe ga Cori ya Tupanaärü ore. ³³ Rü yematama oragu ga chütacü, rü nüma ga yema poxcupataũärü dauruũ nayayauxgü ga norü oxrigü ga Pauru rü Chira. Rü yemawena rü ñuxüchi ínabaie ga nüma wüxigu tümamaã ga naxmèx rü naxacügü. ³⁴ Rü ñuxüchi ga nüma ga poxcupataũärü dauruũ rü napatawa Pauruxũ rü Chiraxũ nagagü. Rü òna nüxna naxã rü nataãe ga nüma rü guxüma ga napatacũāxgü ta, yerü Tupanaāxú nayaxögü. ³⁵ Rü moxüācü pèxmama rü yema ãāneärü ãēxgacügü rü yema poxcupataũärü dauruũtawana nanamugü ga purichíagü na namaã nüxũ yanaxugüxüçèx na Pauru rü Chiraxũ

ínamuxũxũ. ³⁶ Rũ yexguma ga yema poxcupataũãrũ dauruũ rũ ñanagũrũ Pauruxũ: —Rũ ngẽma ãẽxgacũgũ rũ nuã nanamugũ i ore na pexũ íchamuxũxũcèx. ¡Rũ ècũ ípechoxũ, rũ meã ípixĩ! —ñanagũrũ. ³⁷ Natũrũ ga Pauru rũ ñanagũrũ nüxũ ga yema purichíagũ: —Marũ chixri tomaã nachopetũ i toma i Dumacũãxũchigũ na tixĩgũxũ, rũ tama toxna nacaxiraãcũma toxũ niçuaixgũ ga napéxewa ga guxũma ga duũxũgũ, rũ ñuxũchi poxcupataũgu toxũ nawocu. Rũ ñuxma rũ cúãcũma toxũ ínamuxũchaũ. Rũ tãütáma ngẽmaãcü nixĩ. ¡Rũ ècũ nümatama núma naxĩ i ãẽxgacũgũ na nümatama toxũ íyamuxũxũcèx! —ñanagũrũ ga Pauru. ³⁸ Rũ yexguma ga yema purichíagũ rũ ãẽxgacũgũmaã nüxũ nayarũxugũe ga yema ore. Rũ porããcü nabaixãchiãẽgũ ga yema ãẽxgacũgũ ga yexguma nüxũ naxĩnüẽgu ga na Dumacũãxũchi yixĩgũxũ. ³⁹ Rũ yéma naxĩ, rũ Pauru rũ Chirana nayacagũ na nüxũ nüxũ nangechaũgũxũcèx naxcèx ga yema namaã naxũgũxũ. Rũ ínanamuxũ, rũ nüxũ nacèxũgũ na nawa ínachoxũxũcèx ga guma ñãne. ⁴⁰ Rũ yexguma poxcupataũwa ínachoxũgu ga Pauru rũ Chira, rũ Díriapatawa naxĩ. Rũ yema yaxõgũxũmaã nangutaquẽxegũ, rũ nayaxucũxẽgũ, rũ Tupanaãrũ oremaã nanataãẽxẽgũ. Rũ ñuxũchi yemawena rũ inaxĩachi.

17

Pauru rũ Chiramaã nanuẽ ga duũxũgũ ga Techarónicawa

¹ Rũ ñãnegũ ga Aũfípori rũ Aporóniãwa nachopetũ ga Pauru rũ Chira, rũ ñãne ga Techarónicawa nangugũ. Rũ yéma nayexma ga wũxi ga ngutaquẽxepataũ ga Yudíugũarũ. ² Rũ guma ngutaquẽxepataũwa naxũxũ

ga Pauru, yerü woetama yema nixĩ ga nacüma. Rũ tomaẽxpũx ga ngũxchigaarũ ngunexũgu rũ Tupanaarũ ore ga ümatũxũchiga yema Yudũgũmaã yéma nidexa. ³ Rũ meãma naxcèx nanangoxẽẽ ga yema ore, rũ namaã nüxũ nixu ga ƭacücèx na nayuxũ ga Cristu rũ tũxcũũ wena na namaxũxũ. Rũ ñanagürü: —Rũ yima Cristu rũ Ngechuchu nixĩ, rũ nachiga nixĩ i pemaã nüxũ chixuxũ —ñanagürü ga Pauru. ⁴ Rũ ñuxre ga yéma yexmagũxũ ga Yudũgũ rũ nayaxögü, rũ Pauru rũ Chiratanũgu naxãgü. Rũ yexgumarũũ ta Ngechuchuaxũ nayaxögü ga muxũma ga Griégugü ga noxri Yudũgürũũ yaxögũxũ. Rũ muxũma ga ngexũgü ga dīeruãxgũxũ rũ ta nayaxögü. ⁵ Rũ yemacèx ga yema Yudũgũ ga tama yaxögũxũ, rũ nanuẽ rũ nixãũxãchigü yerü muxũma ga duũxũgü nüxũ nayaxögü ga Pauru rũ Chiraarũ ore. Rũ norü numaã nanaxĩtaquẽxexẽẽ ga ñuxre ga yatügü ga chixexũgü ga taxuwama mexũ. Rũ yemaxũ namugü na nanuẽxẽẽaxũ ga yema ñānecũãx ga duũxũgü. Rũ Yachãũpatawa nabuxmũ ga yema chixexũ ga duũxũgü na Pauru rũ Chiracèx nadaugũxũcèx, yerü yema muxũma ga duũxũgüpèxewa nanagagũchaũ. ⁶ Natürü yexguma tama yexma nüxũ yangaugü, rũ Yachãũxũ niyauxgü, rũ ñuxre ga yaxögũxũxũ rũ ta ínayauxũ. Rũ nayagauxũtanü, rũ guma ñānẽarũ ãẽxgacügüpèxewa nanagagü. Rũ tagaãcü ñanagürügü: —Ngẽma Pauru rũ Chira i guxũ i naãnewa duũxũgũxũ chixexẽẽgũxũ, rũ núma rũ ta nangugü. ⁷ —Rũ Yachãũ nixĩ ga nayaxuxũ ga napatawa. Rũ guxũma i nümagü i ngẽma yatügü rũ tama naga naxĩnũechaũ i tórü ãẽxgacü ya Dumacũãxãrũ mugü, erü nüxũ nixugüe rũ nangẽxma i to i ãẽxgacü i Ngechuchu —ñanagürügü ga yema chixexũ

ga duïxüğü. ⁸ Rü yexguma nüxü naxĩnüëgu ga yema oregü, rü poraäcü nanuë ga yema muxüma ga duïxüğü rü yema ãñeärü äëxgacüğü ta. ⁹ Natürü ga Yacháu rü namücüğü rü dñerumaã nüğü naxütanüğü, rü yemacèx nayangéxgü.

Pauru rü Chira rü Beréawa nayexmagü

¹⁰ Rü yematama ga chütaxüğü rü yema yaxögüxü ga Techarónicacüãx rü ãñe ga Beréawa nanamugü ga Pauru rü Chira. Rü yexguma yéma nangugü, rü Yudíugüarü ngutaquëxepataüwa naxĩ. ¹¹ Rü yema Yudíugü ga Beréacüãx, rü yema togü ga Yudíugü ga Techarónicawa yexmagüxüärü yexera narümemaëgü. Rü norü ngúchaümaã meãma nanayauxgü ga yema ore. Rü guxü ga ngunexüğü rü Tupanaärü ore ga ümatüxüwa nangúe na meã nüxü nacüëxgüxücèx ngoxi aixcüma yïxü ga yema ore ga Pauru rü Chira namaã nüxü ixuxü. ¹² Rü muxüma ga yema Beréacüãx ga Yudíugü rü Ngechuchuaxü nayaxögü. Rü yexgumarü ta ga muxüma ga Griégügü ga Yatüxüğü rü ngexüğü ga äëxgacüğü namèx ixígüxü, rü nayaxögü. ¹³ Natürü yexguma yema Yudíugü ga Techarónicacüãx nüxü cuáchigagüga ga na Beréawa rü ta nüxü na yaxuxü ga Tupanaärü ore ga Pauru, rü yéma naxĩ, rü nananuëxëë ga yema ãñecüãx ga duïxüğü na Paurumaã chixri nachopetüxücèx. ¹⁴ Natürü yexguma yemaxü nacuáchigagüga ga yema yaxögüxü, rü paxama Pauruxü ínaxüxüëëgü ga guma ãñewa. Rü ñuxre ga yema yaxögüxü rü Pauruxü ínixümücüğü. Rü dauxchitagu naxĩ rü ñuxmata taxtüpechinüwa nangugü. Natürü ga Chira rü Timutéu rü Beréagu narüchooma.

¹⁵ Rū yema duũxũgũ ga Pauruxũ íxümücügũxũ, rū wapurugu ínayaxümücügũ ñuxmata ããne ga Atenawa nangugũ, rū ñuxũchi Beréacèx nawoegu. Rū Pauru rū yema duũxũgũxũ yéma namuga na paxa naxũtawa naxĩxũcèx ga Chira rū Timutéu.

Atenawa nayexma ga Pauru

¹⁶ Rū yexguma Pauru rū Atenawa Chira rū Timutéuxũ nanguxèẽgu, rū tama nataãècũraxũ yerũ nüxũ nadau ga guma ããnewa ga na poraãcũ naxchicũnèxãmaãmare na natupanaãxgũxũ. ¹⁷ Rū yemacèx ga Pauru rū Yudũgũarũ ngutaquèxepataũwa Cristuchigaxũ nixu namaã ga yema Yudũgũ rū yema togũ ga tama Yudũgũ ixĩgũxũ ga Tupanaxũ icuèxũũgũxũ. Rū guxũ ga ngunexũgu ga ããneãrũ plaza ga taxũwa rū ta Cristuchigaxũ nixu namaã ga yema duũxũgũ ga yéma ãmücũwa íxũ. ¹⁸ Rū nayexmagũ ta ga ñuxre ga yatũgũ ga Epicũriugũarũ nguxèẽtaewa ngũexũ, rū togũ ga Etóicugũarũ nguxèẽtaewa ngũexũ. Rū nũmagũ rū inanaxũgũe ga Paurumaã na yaporagatanũcũxũ. Rū ñuxre ga nũmagũ rū ñanagũrũgũ: —¿Rũ tacũ nixĩ i nüxũ yaxuxũ i ñãã yatũ i idexaechamarexũ? —ñanagũrũgũ. Rũ togũ nanangãxũgũ, rū ñanagũrũgũ: —Maneca wũxi i to i nachiũãnecũãxãrũ tupanagũarũ orearũ uruũ nixĩ —ñanagũrũgũ. Rũ yemaãcũ nidexagũ ga yema duũxũgũ, yerũ Pauru rū nüxũ nixu ga ore ga mexũ ga Ngechuchuchiga ga nuxãcũ wena na namaxũxũ. ¹⁹ Rũ dũxwa norũ ãèxgacũgũarũ ngutaquèxechica ga Areópagu ãegaxũwa nanagagũ. Rũ yéma nüxna nacagũ, rū ñanagũrũgũ nüxũ: —Toma nüxũ tacuáxchaũ na tacũ rū nguxèẽtae i ngexwacaxũxũ yĩxũ i ngẽma namaã cunguxèẽtaexũ. ²⁰ Erũ toxcèx rū wũxi i taguma nüxũ taxĩnũxũ nixĩ i ngẽma ore, rū nüxũ tacuáxchaũ na

tacüchiga yíxũ i ngẽma nüxũ quixuxũ —ñanagürügü. ²¹ Rũ yemaäcü nidexagü, yerü guxũma ga Atenacũãxgü rü yema to ga nachiuãnecũãxgü ga yexma ächiũgũxũ, rü woetama yexicagu narüxĩnüẽ ga na nüxũ yaxuxücèx rü nüxũ naxĩnüẽxücèx ga yexwacaxũxũ ga oregü. ²² Rũ yemacèx ga Pauru rü inachi norü ngãxũtanüwa ga yema duũxũgü ga yema Areópaguwa ngutaquéxegũxũ, rü ñanagürü: —Pa Atenacũãxgüx, nüxũ chadau na porãcü perü tupanagügu perüxĩnüẽxũ. ²³ —Erü ngëxguma perü ngutaquéxechicagüwa chixüpetüchigügu, rü nüxũ chadau i naxchicünèxãgü i nüxũ picuèxüũgũxũ. Rũ wüxi i nachicawa namaã chayarüxũ i wüxi i yumüxèchica, rü ngëxma naxümatü i naega i ñaxũ: “Tupana ya tama nüxũ icuácü”, ñaxũ. Rũ yima Tupana ya tama nüxũ pecuãcüma nüxũ picuèxüũgücü nixĩ ya choma pemaã nüxũ chixuchigacü. ²⁴ —Rũ guma Tupana ga naxücü ga guxũma ga naãnegü rü guxũma i nawa ngëxmaxũ, rü nüma nixĩ i norü yora yíxũ i daxügũxũ i naãne rü ñoma i naãne. Rũ ngëmacèx nüma rü tama duũxũgü üxũne ya tupaucagügu naxãchiũ. ²⁵ —Rũ nümatama ya Tupana rü taxucèxma nanaxwèxe i duũxũgüarü ngüxèẽ na namaxũxücèx i nümax, erü taxuũma nüxũ nataxu. Rũ nümatama guxãna nanaxã i maxũ, rü tüxna nanaxã ya buanecü ya namaã ingũãtanücücü. Rũ nümatama tüxna nanaxã i guxũma. ²⁶ —Nüma rü wüxi ga duũxũwatama nanaxü ga guxũma ga duũxũgü na guxũ i naãnewa nangëxmagüxücèx. Rũ nüma inaxuneta i ñuxgu tá na nabuxũ i duũxũgü rü ngexta tá naxãchiũxũ i wüxichigü. ²⁷⁻²⁸ —Rũ yemaäcü nanaxü na naxcèx nadaugüxücèx ga duũxũgü rü ñoma ãnaxũwa tacücèx idaugüxürüũ nüxũ

iyangaugüxücèx. Natürü nüma ya Tupana rü woetama guxüguma tüxna nangaicamachiréx, erü nagagu nixĩ i imaxëxü rü ixĩãxtanücüüxü rü ingëxmaxü, ngëxgumarüü i ñuxre i perü poperaarü ümatüxügü naxümatüxürüü, rü ñanagürügü:

“Rü Tupanaxäcü tixĩgü”, ñanagürügü. ²⁹ —Rü ñuxma na Tupanaxäcügü ixĩgüxü, rü tama name i nagu tarüxĩnüë rü Tupana rü wüxi i naxchicünèxã i uirümüwa rü éxna dñerümüwa rü éxna nutawa ixüxürüü nixĩ. Erü guxüma i ngëma naxchicünèxägü rü nümatama i duüxügü nagu naxĩnüëxüäcüma nanaxügü. ³⁰ —Rü nuxcüma ga duüxügü rü naëchitamare ínätüë, natürü nüma ga Tupana rü namaã yaxna naxĩnü. Natürü i ñuxma ya Tupana rü nanamu i duüxügü i guxüwama na naxcèx nadaugüxü rü nüxü naxoexü i nacüma i chixexügü. ³¹ Yerü nüma ga Tupana rü marü nüxü naxuneta i wüxi i ngunexü i nagu tá aixcüma guxü i ñoma i naãnecüãx i duüxügüna naçaxü i norü maxüchiga. Rü marü nüxü naxuneta ya wüxi ya yatü ya Ngechuchu, rü yima tá nixĩ ya duüxügüna çacü. Rü Tupana rü guxäxüma nüxü nacüxëë ga yema ga yexguma Ngechuchuxü wena namaxëëgu —ñanagürü ga Pauru. ³² Rü yexguma yema wena na namaxëxüchigaxü naxĩnüëgu ga duüxügü, rü ñuxre ga nümagü rü Pauruxü nacügüë. Natürü ga togü rü ñanagürügü: —Rü wenagu táxarü cuxü itarüxĩnüë i ngëmachiga —ñanagürügü. ³³ Rü yexguma ga Pauru rü ínaxüxü ga natanüwa. ³⁴ Natürü ñuxre ga duüxügü rü Pauruwe narüxĩ, rü Ngechuchuaxü nayaxögü. Rü natanüwa nayexma ga Diuníchiu ga wüxi ga Areópagutanüxü, rü wüxi ga ngecü ga Dámari ga ngĩëga. Rü ñuxre ga togü rü ta nayaxögü.

18

Corítuwa nayexma ga Pauru

¹ Rû yemawena rû inaxũãchi ga Pauru ga Atenawa, rû ããne ga Corítuwa naxũ. ² Rû yéma namaã inayarüxũ ga wüxi ga yatü ga Aquiru ga Pötuanecũãx ga yexwacèx Dumawa ga Itáriaanewa ne üxũ namèx ga Prisilamaãx. Rû yéma Corítuwa nayexma yerü Dumacũãxgüarü ãëxgacü ga Cáudiu nanamu ga na ínachoxũxücèx ga guxũma ga Yudíugü ga Dumawa. Rû Pauru rû naxũtagu nanaxũãne. ³ Rû yexma nape rû naxchirunaxcèx ga düxenüârü üwa nügümaã napuracüe yerü woetama yema nixĩ ga norü puracü ga Pauru rû Aquiru rû Prisila. ⁴ Rû guxũ ga ngüx-chigaarü ngunexũgu rû Yudíugüarü ngutaquéxepataũwa naxũxũ ga Pauru, rû duũxũgümaã nidexaxũ, rû nayaxucuxëgüxũ. Rû yexgumarüũ ta nayaxucuxëgüxũ ga yema duũxũgü ga tama Yudíugü ixĩgüxũ. ⁵ Rû yixcamaxũra ínangugü ga Chira rû Timutéu ga Machedóniãwa ne íxũ. Rû yexguma inanaxügü ga Pauru ga aixcüma poraãcü nüxũ na yaxuxũ ga Tupanaãrü ore. Rû meãma Yudíugüxũ nangüexëë na Ngechuchu rû Tupana Nane ya Cristu na yíixũ. ⁶ Natürü nümagü ga yema Yudíugü rû inanaxügüe ga Paurumaã na nanuëxũ, rû namaã naguxchigagüxũ. Rû yexguma inapamüchiru ga Pauru, yerü yema nixĩ ga wüxi ga cuèxruũ naxcèx ga yema duũxũgü na yemawa nüxũ yacuèxãchitanüxũcèx ga norü chixexũ. Rû ñanagürü nüxũ: —Pegagu tátama nixĩ i na ipeyarütauxexũ, rû marü tama chaugagu tá nixĩ. Rû ñomaũcüü i choma rû tá ngëma tama Yudíugü ixĩgüxũ-tanüwa chaxũ —ñanagürü ga Pauru. ⁷ Rû ínaxũxü ga guma ngutaquéxepataũwa. Rû yéma nayexma ga wüxi ga

yatü ga Tíchiu ga Yuchugu ãegaxũ. Rü nüma rü Tupanaxũ nangechaũ rü yexma ngutaquéxepataũcüwagu naxāpata. Rü yemaxūtawa naxũ ga Pauru, rü yexma nape. ⁸Rü Cripu ga ngutaquéxepataũārü ãëxgacü rü namèx rü guxũma ga naxācügü rü Cori ya Ngechuchuaxũ nayaxōgü. Rü yexgumarũ ta rü muxũma ga Corítuicũãxgü rü nayaxōgü ga yexguma nüxũ naxĩnüëgu ga yema ore, rü ñuxũchi Pauru ínanabaiũxëë. ⁹Rü wüxi ga chütaxũ rü nangox-etü ga Pauru. Rü Cori ya Tupana namaã nidexa, rü ñanagürü: —¡Rü tãxú i cumuũxũ! ¡Rü nüxũ ixuama i chorü ore! ¡Rü tãxú i curüchianexũ! ¹⁰—Erü choma rü chacuxütagu, rü taxúetáma chixexũ cumaã taxü. Erü daa ñānewa rü choxũ nangëxma i muxũma i chorü duũxügü —ñanagürü ga Tupana. ¹¹Rü wüxi ga taunecüarü ngãxũ Corítuwa nayexma ga Pauru. Rü yéma yema duũxügü-tanüwa namaã nangüxëëtae ga Tupanaärü ore. ¹²Natürü yexguma Acayaaneärü ãëxgacü yixigu ga Garióũ, rü yema Yudíugü rü wüxigu Pauruxũ niyauxgü, rü ãëx-gacüpéxewa nanagagü. ¹³Rü ñanagürügü nüxũ ga guma ãëxgacü: —Ñāã yatü rü duũxügüxũ naxucuxë na Tupanaxũ yacuèüũgüxücèx rü tama naga na naxĩnüëxücèx i tachiũāneärü mugü —ñanagürügü. ¹⁴Rü Pauru marü nachonagüchaũ, natürü nüma ga ãëxgacü ga Garióũ rü yema Yudíugüxũ nangãxũ, rü ñanagürü: —Rü ngëxguma chi wüxi i taxũ i chixexũ naxüxgu, rü éxna namāëtagu, rü ngëxguma chi nixĩ i choma i pexũ ichaxĩnüxũ, Pa Yudíugüx. ¹⁵—Natürü ngëma pecümachiga rü perü mugüchiga rü perü ngüxëëtaechiga na yíxũ, rü choma rü tama nüxũ chacuáxchaũ i ngëma. ¡Rü pematama

penamexẽẽx! Rũ choma rũ tama ngẽmachigaarũ ãẽxgacũ chixĩxchaũ —ñanagürũ. ¹⁶ Rũ yexguma ñanawoxũ ga yéma. ¹⁷ Rũ yexguma guxũma ga yema duũxũgũ rũ Yudífugiarũ ngutaquẽxepataũãrũ ãẽxgacũ ga Chótenegu ãegaxũxũ yexma niyauxgũ. Rũ yexmatama ãẽxgacũ ga Garióũpéxegu nanaçuaixgũ. Natürũ nüma ga Garióũ rũ taxu ñanagürũama.

Pauru rũ Aũtioquíacèx nataegu, rũ ñuxũchi wenaxãrũ inaxũãchi na norũ tomaẽxpũxcũna to ga nachiuãnegũwa nangeaxũ ga Tupanaãrũ ore

¹⁸ Rũ yemawena rũ muxũma ga ngunexũ yéma Corítuwa nayexma ga Pauru. Rũ yixcama nüxũ narũmoxẽ ga yema yaxõgũxũ rũ nüxna inaxũãchi. Rũ ñãne ga Chẽcreawa naxũ namaã ga Prisila rũ Aquiru. Rũ Chẽcreawa nügũ nidüpũxüeru ga Pauru yerũ marũ nayanguxẽẽ ga wüxi ga uneta ga Tupanamaã nüxũ yaxuxũ. [Rũ woetama yema nixĩ ga nacũmagũ ga Yudífugũ ga yexguma yanguxẽẽgũãxgu ga wüxi ga uneta ga Tupanamaã nüxũ yaxuxũ.] Rũ ñuxũchi Chẽcreaarũ türewa rũ wüxi ga wapurugu nichoũ na Chíríaanewa naxĩxũcèx. ¹⁹ Rũ yexguma Epéchiuwa nangugũgu, rũ Pauru nüxna nixũgachi ga Prisila rũ Aquiru, rũ Yudífugiarũ ngutaquẽxepataũwa naxũ. Rũ yéma namaã nidexa ga yema Yudífugũ ga guma ngutaquẽxepataũwa ngutaquẽxegũxũxũ. ²⁰ Rũ yema Yudífugũ, rũ muxũma ga ngunexũgũ nüxũ nacèxũgũ ga yexma na naxãũxũcèx, natürũ ga nüma rũ tama nanaxwèxe. ²¹ Rũ yemacèx nüxũ narũmoxẽãma, rũ ñanagürũ nüxũ: —Rũ ngẽxguma Tupana naxwèxegu, rũ wena táxarũ pexcèx chataegu —ñanagürũ. Rũ yemawena rũ Epéchiuarũ türewa

nayarüxüe, rü inaxüãchi. ²² Rü Checharéaarü türewa nangu, rü yéma ínaxüe. Rü ñuxüchi Yerucharéüwa naxü na nüxü yanamoxëxücèx ga guxüma ga yema yaxögüxü. Rü ñuxüchi Aütioquíawa naxü. ²³ Rü yexguma marü ñuxre ga ngunexü yéma Aütioquíawa nayexmagu, rü wenaxârü inaxüãchi ga Pauru na wüxichigü ga ñâne ga Gárataanewa rü Fríyiaanewa yexmagünewa íyadauxücèx rü yataãxëëgüãxücèx ga guxüma ga yema yaxögüxü ga guma ñänegüwa yexmagüxü.

Aporu rü Epéchiuwa nüxü nixu ga Tupanaärü ore

²⁴ Rü yexgumaücüü rü Epéchiuwa nangu ga wüxi ga Yudú ga Aporugu äegaxü. Rü nüma rü ñâne ga Aleyãdríacüãx nixí, rü nüxü natauxcha ga duüxügüpéxewa na yadexaxü. Rü meãma nüxü nacuèx ga Tupanaärü ore i ümatüxü. ²⁵ Rü nüma meã nüxü nacuèx ga Cuáü ga baiüxëëruüärü nguxëëtae ga Cori ga Ngechuchuchiga, rü nüxü nacuèx na ñuxãcü Cuáü duüxügüxü íbaiüxëëxü. Natürü yexicaxütama nacuèx ga Ngechuchuchiga. Natürü poraãcü nataãëäcüma nidexa rü aixcüma nanangüexë ga duüxügü. ²⁶ Rü nüma ga Aporu rü tama namuüäcüma inanaxügü ga na yadexaxü ga Yudúgüarü ngutaquéxepataüwa. Natürü yexguma Aporuxü naxínüëgu ga Prisila rü Aquiru, rü napatawa nanagagü na yexeraãcü namaã inangüxüxëãxücèx ga Ngechuchuchiga. ²⁷ Rü yexguma Acayaanewa naxüxchaügu ga Aporu, rü yema yaxögüxü ga Epéchiucüãx nüxü narüngüxëëgü. Rü popera yéma namugü naxcèx ga yema yaxögüxü ga Acayacüãx na meã Aporuxü nayauxgüxücèx. Rü yexguma Acayawa nanguxgu ga Aporu rü poraãcü nüxü narüngüxëë ga yema

duïxüügü ga Tupanaärü ngechaügagu Ngechuchuaxü yaxögüxü. ²⁸ Rü guxü ga duïxügüpéxewa nüxü nüxü nacuèxê ga poraäcü na ínatüexü ga yema Yudíugü ga tama Ngechuchuxü cuáxchaügüxü. Rü nümagü ga Yudíugü rü taxucürüwama ñuxü ñanagürügü, yerü ga Aporu rü Tupanaärü ore ga ümatüxüwa meäma nüxü nanawéx ga na Ngechuchu rü aixcüma Tupana Nane ya Cristu na yïxü.

19

Epéchiuwa nayexma ga Pauru

¹ Rü yexguma Corítuwa nayexmayane ga Aporu, rü Pauru rü naxpüxanegu idaxü ga namawa nixüpetü, rü Epéchiuwa nangu. Rü yexma nüxü nayangau ga ñuxre ga yaxögüxü. ² Rü nüxna naca, rü ñanagürü nüxü: —¿Marü penayaxuxü i Tupanaãe i Üünexü ga yexguma peyaxögügu? —ñanagürü. Rü nümagü nanangäxü, rü ñanagürügü: —Tama. Taguma nüxü taxînüêchiga na tacü yïxü i Tupanaãe i Üünexü —ñanagürügü. ³ Rü yexguma ga Pauru rü nüxna naca rü ñanagürü nüxü: —¿Texéaxü peyaxögüxü ga yexguma ípebaiügu? —ñanagürü. Rü nümagü nanangäxü, rü ñanagürügü: —Toma nüxü tayaxö ga yema Cuáü ga baiüxêëruüärü nguxêëtae —ñanagürügü. ⁴ Rü yexguma ga Pauru rü ñanagürü nüxü: —Cuáü ínanabaiüxê ga yema duïxüügü ga nüxü rüxoexü ga nacüma ga chixexü rü Tupanacè daugüxü. Natürü yema duïxügümaã nüxü nixu ta na nüxü yaxögüäxücèx ga Ngechuchu ga naweama äcü —ñanagürü ga Pauru. ⁵ Rü yexguma yemaxü naxînüëgu ga yema duïxüügü rü ínabaiü naegagu ga Cori ya Ngechuchu. ⁶ Rü yexguma Pauru rü

yema yaxõgüxüetügu naxüméxgu, rü nüxna nangu ga Tupanaã i Üünexü, rü to ga nagawachigü nidexagü, rü nüxü nixugüe ga Tupanaãrü ore. ⁷ Rü maneca 12 ga yatü nixigü ga yema duüxügü. ⁸ Rü tomaëxpüx ga tauemacü yéma nayexma ga Pauru. Rü Yudfugüarü ngutaquéxepataüwa naxüxü rü tama namuüácüma nüxü nixuuxü ga Tupanaãrü ore. Rü nanangüexëë na ñuxäcü äëxgacü na yïxü ya Tupana, rü nüxü nanangüchaüxëë na Ngechuchuaxü yaxõgüãxücèx. ⁹ Natürü nayexma ga ñuxre ga duüxügü ga tama nüxü cuèxgüchaüxü rü tama yaxõgüchaüxü. Rü nümagü inanaxügüe ga na yema muxüma ga duüxügüpéxewa chixexü yaxugüexü nachigagu ga Cori ga Ngechuchu. Rü yemacèx nüxna nixügachi ga Pauru, rü toxnamana nanagagü ga yema yaxõgüxü. Rü guxü ga ngunexügu namaã nüxü nixuchiga ga ore nawa ga wüxi ga ngutaquéxepataü ga Tiranuãrü ngüepataü ga naega. ¹⁰ Rü yemaäcü nanaxü ga taxre ga taunecü, rü yemaäcü guxüma ga Áchiacüãxgü ga Yudfugü rü Griégugü rü nüxü naxïnüë ga Cori ya Tupanaãrü ore. ¹¹ Rü Tupana Pauruxü narüngüxëë ga na naxüãxü ga taxügü ga mexügü ga Tupanaãrü poramaã naxüxü. ¹² Rü èjxrüxü ga norü dechugü ga Pauru rü naxchirugü rü duüxügü rü yema idaaweexüütawa nanangegü. Rü yexguma yema idaaweexü nüxü ingõgügügu ga yema naxchiru rü éxna dechu, rü naxcèx nitaanegü. Rü yema duüxügü ga ngoxoãxgüxü rü ta naxcèx nitaanegü. ¹³ Natürü nayexma ga ñuxre ga Yudfugü ga ñänegüwachigü ixïëtanüxü rü ngoxogüarü woxüwa puracüexü. Rü nüxü naxügü na Cori ya Ngechuchuégagu na ínawoxüãxü ga ngoxogü nawa ga yema duüxügü ga ngoxoãxgüxü.

Rü ñanagürüğü: —Ngechuchu ya Pauru nüxũ ixuchigacüégagu pexũ tamu na ípechoxũxũcèx —ñanagürüğü ga yema Yudíugü. ¹⁴ Rü yema 7 ga yema ügüxũ, rü wüxi ga Yudíugüarü paigüarü ãëxgacü ga Echebagu ãegaxũ nanegü nixĩgü. ¹⁵ Natürü wüxi ga ngunexũgu ga yexguma wüxi ga ngoxoxũ ínatèxüchigüchaũgu, rü yema ngoxo nanangãxũ, rü ñanagürü: —Nüxũ chacuèx ya Ngechuchu, rü nüxũ chacuèx ya Pauru na texé yĩxũ. ¿Natürü i pema rü texégü pixĩgü? —ñanagürü. ¹⁶ Rü yexguma ga yema yatü ga ngoxoáxũ rü yema duũxũgü ga ínatèxüchigüchaũxũna nayuxu, rü nüxũ narüporamaë ga guxũma, rü ínanagáuũxũne. Rü yemaäcü ngexchiruxũma rü napíexũma nibuxmü ga guma íwa. ¹⁷ Rü guxũma ga Yudíugü rü Griégugü ga Epéchiuwa yexmagüxũ rü nüxũ nacuáchiga ga yema. Rü poraäcü namuëë ga guxũma. Rü yemaäcü yexeraäcü natachiga ga Cori ga Ngechuchu ga yéma. ¹⁸ Rü muxũma ga yema yaxögüxũ rü yéma ningugüetanü, rü guxũ ga duũxũgüpéxewa nüxũ nixugüechigü ga nüma rü ta na nayuüechiréxũ, natürü tá nüxũ na naxoexũ ga yema. ¹⁹ Rü muxũma ga yema iyüüechiréxũ, rü yéma nanana ga norü poperagü ga yuüpane ga nawa nangúexũ, rü guxãpéxewa ínanagu. Rü yexguma nangugüüãgu ga natanü ga yema poperagü, rü maneca 50,000 tachinü ga díeru ga tatanüxũwa nangu. ²⁰ Rü yemaäcü ga Cori ya Tupanaärü ore, rü yexeraäcü nixüchigü, rü yexeraäcü duũxũgü nüxũ nadau na ñuxäcü naporaxũ ga yema ore. ²¹ Rü yemawena ga Pauru, rü nagu narüxĩnü ga Machedóniããnewa rü Acayaanewaxíra na naxüxũ, rü yéma ñuxüchi Yerucharéüwa na naxüxũ. Yerü yema ñanagürü: —Rü ngema Yerucharéüwa tá chaxü, rü yixcama rü Dumawa rü tá ta chaxü —ñanagürü. ²² Rü

yemacèx nügüpéxegu Machedóniãñewa nanamugü ga taxre ga norü ngüxëëruũ ga Timutéu rü Eratu. Natürü nüma ga Pauru rü ñuxre ga ngunexü Áchiagu narüxãüx.

Nanuë ga duüxügü ga Epéchiuwa

²³ Rü yexgumaücüü rü Epéchiuwa rü nanaxixächitanüãë ga duüxügü, rü poraäcü nanuë nachigagu ga Cori ya Tupanaärü ore. ²⁴ Rü yemaäcü naxüpetü nagagu ga wüxi ga yatü ga dïërumüwa puracüxü ga Demétriugu äëgaxü. Rü nüma rü ínanaxüxü ga norü tupana ga Atemíchaarü tupaucachicünèxägü ga dïërumünaxcèx. Rü nayexma ga muxüma ga norü puracütanüxü ga yemawa puracüexü. Rü guxüma poraäcü meã nüxü naxätanü ga yema puracü. ²⁵ Rü nüma ga Demétriü rü nanangutaquéxexëë ga guxüma ga puracütanüxü ga yemawa puracüexü, rü ñanagürü nüxü: —Pa Chomücügüx, meã nüxü pecuèxgü na ñãã tórü dïërumüärü puracügu na ngíxü iyaxuxü i tórü dïëru. ²⁶ Rü marü nüxü pedaugü i ngëma Pauru rü nüxü pexñnüë na ñuxäcü yaxucüxëgüãxü i duüxügü, rü ñuxäcü namaã nüxü yaxuxü na tama aixcüma tupanagü yïxü i ngëma tupanagü i yixema ixügüxü. Rü ngëmaäcü muxüma i duüxügüxü nüxü narüxoexëë na tama tórü tupanagüaxü yaxögüãxücèx. Rü tama núma Epéchiuwaxicatama ngëxü nawagü natürü wixguxüchi taèx guxü i Áchiaanewa ngëmaäcü chixri nayaxucüxëgü i duüxügü. ²⁷ Rü pema nüxü pecuèx rü tórü puracücèx rü naxãücüma i ngëma. Rü wüxi i chixexü ta nixí i naxcèx i tórü tupana i Atemíchaarü tupauca ya taxüne. Rü ñuxma rü muxüma i duüxügü rü ngíxü nangechaü i Atemícha i guxü i

Áchiaanewa rü guxũ i naãnewa. Natürü ngẽma Pauru-
 arü ucuxẽgagu rü düxwa taxuxũtama ngĩxũ nangechaũ
 i duũxũgü, rü ngẽmaãcü düxwa inaãrüxo tá ta i tórü
 puracü —ñanagürü ga Demétriu. ²⁸ Rü yexguma yemaxũ
 naxĩnüẽgu, rü poraãcü nanuẽ, rü tagaãcü ñanagürügü:
 —¡Namaxũ i Epéchiucũãxgüarü tupana i Atemícha! —
 ñanagürügü. ²⁹ Rü guxũma ga yema ããnecũãxgü rü
 poraãcü yexma ínatüeãẽ. Rü ínanayauxũ ga Gayu
 rü Aritárcu ga Machedóniããnecũãxgü ga Paurumücügü,
 rü guma ĩ ga ããneãrũ ngutaquẽxepataũwa nanagauxũ-
 tanü. ³⁰ Rü Pauru rü ta yexma naxücuchaũ na yema
 duũxũgümaã yadexaxũcèx, natürü yema yaxõgũxũ nüxna
 nanachuxu ga yexma na naxücuxũ. ³¹ Rü yema Áchi-
 aaneãrũ ãẽxgacügütanüwa rü nayexma ga ñuxre ga Pau-
 rumücügü ixĩgũxũ. Rü nümagü rü ta Pauruxũtawa na-
 mugagü na tama yema ngutaquẽxechicagu naxücuxũcèx.
³² Rü yoxni ga duũxũgü ga yema ínangutaquẽxegũxũwa,
 rü nümaxũ rü wüxi ga oremaã aita naxüe, rü togü
 ga to ga oremaã aita naxüe. Yerü poraãcü nanax-
 ixãchiãẽgü ga guxũma ga yema duũxũgü ga yema
 ngutaquẽxegũxũ. Rü muxũma rü tama nüxũ nacuèxgü ga
 ãacücèx na nangutaquẽxegũxũ. ³³ Natürü yema nayexma
 ga wüxi ga Yudú ga Areyáũdrugu ãegaxũ. Rü yema
 togü ga Yudúgü rü namaã nüxũ nixu ga ãacücèx na
 nangutaquẽxexũ. Rü duũxũgüpéxewa nanamugü na
 yadexaxũcèx rü naetüwa nachogũxũcèx ga yema Yudúgü
 ga yema yexmagũxũ. Rü nüma ga Areyáũdru rü nax-
 unagüméxẽ na iyanachianegũxũcèx ga duũxũgü, na na-
 maã yadexaxũcèx. ³⁴ Natürü yexguma nüxũ yacuèxãchi-
 tanügu ga Aré rü Yudú na yĩxũ, rü guxũma ga yema

duïxüğü rü wüxigu tagaãcü aita naxüe. Rü taxre ga ora ninge ga na tagaãcü ñagüxü: —¡Namaxü i Epéchiucüãxgüarü tupana i Atemícha! —ñagüxü. ³⁵ Rü düxwa yema ñaneärü ãëxgacü nanachiãchixëë ga yema muxüma ga duïxüğü, rü ñanagürü nüxü: —Pa Epéchiucüãxgüx, guxüma i duïxüğü nüxü nacuè na Atemíchaarü tupauca ya taxüneärü dauruü na ixügüxü. Rü guxüma nüxü nacuè na núma tüxü nangëxmaxü i Atemíchachicünèxã i daxüwa rüngüxü. ³⁶ —Rü ñuxma na guxüma nüxü na cuáxü na aixcüma yïixü i ngëma, rü name nixí na pechiãchixü, rü taxuüma i chixexü pexüexü. ³⁷ —Erü ñaã yatüğü i nuã pegagüxü, rü taxuüma i chixexü ngímaã naxüğü i tórü tupana, rü tama chixexü nixugüe ngíchigagu. ³⁸ —Rü ngëxguma chi Demétriu rü ngëma namücüğü i namaã napuracüexü rü nüxü nangëxmagu i tacü i tama norü me ixixü, rü nangëxma i ngutaquéxechicagü i ngextá ãëxgacüğü duïxügüxü ícagüxüwa. Rü name nixí na ngëma ãëxgacügüpéxewa namexëãxü i tacü i tama norü me ixixü. ³⁹ —Rü ngëxguma nangëxmagu i tacü i to i perü guxchaxüğü, rü name nixí i ñaneärü ãëxgacügüarü ngutaquéxewa penamexëë i ngëma. ⁴⁰ —Erü ñuxma rü taxücümaxügüğü rü ngürüächí ãëxgacü ya tacü ya Dumawa ngëxmacü rü tüxna tá naxcèx naca i ngëma ñuxma ngupetüxü. Erü aixcüma taxumaãma tanangãxüëga i ãëxgacü, ega tüxna nacaxgu naxcèx i ñaã ngutaquéxe i nawa pexãügatanüxü —ñanagürü. ⁴¹ Rü yexguma marü yema ñaxguwena, rü ínayamüğü ga yema duïxüğü.

20

Machedóniããnewa rü Griégugüchiũãnewa naxũ ga Pauru

¹ Rũ yexguma marũ nangupetũgu ga yema na íy-acuxcuxũ ga duũxũgũ, rũ Pauru naxcèx nangema ga yema yaxõgũxũ na yaxucuxègũãxũcèx. Rũ yexguma marũ namaã nüxũ nachaugu, rũ nüxũ narümoxè, rũ inaxũãchi ga Machedóniããnewa na naxũxũ. ² Rũ yexguma yema naãnewa yaxüpetũgu, rũ taãèxũ ga oremaã nayax-ucuxègũ ga yema yaxõgũxũ ga wüxichigũ ga ããnewa yexmagũxũ. Rũ yemaãcü Griégugüchiũãnewa nangu. ³ Rũ yéma nayexma ga tomaèxpũx ga tauemacü. Rũ yexguma marũ inaxũãchichaũgu ga Chíríiaanewa na naxũxũ, rũ tama wapurugu nixũ yerũ nüxũ nacuáchiga ga na ñuxre ga Yudíugũ yamèxgüchaũxũ. Rũ yemacèx nagu narüxĩnü ga dauxchitagu na nataeguxũ, rũ wenaxãrũ Machedóniããnewa na naxüpetũxũ. ⁴ Rũ ínayaxümücügũ ga Chópate ga Beréacũãx ga Píru nane, rũ Aritárcu rũ Segũdu ga Techarónicacũãxgũ, rũ Gayu ga Derbecũãx, rũ Timutéu, rũ Tíquicu, rũ Turuquínu ga Áchiaanecũãxgũ. ⁵ Rũ yema yatügũ rũ nüxĩra topéxegu naxãgũ, rũ Tróawa toxũ nayarünguxèègũ. ⁶ Rũ nawena ga yema Yudíugüarũ peta ga üpetüchiga ga pãũ ga ngearũ puxèèruũãxũ nagu nangõxgũxũ, rũ wapurugu Piripuwa itaxĩãchi. Rũ wüximéèxpũx ga ngunexũ ngupetũgu, rũ Tróagu nüxũ tayangaugũ ga yema topéxegu ãgũxũ. Rũ yexma tarücho ga 7 ga ngunexũ.

Tróagu nanaxũãne ga Pauru

⁷ Rũ yema yüxüarũ ngunexũgu rũ tangutaquéxegũ namaã ga yema yaxõgũxũ na tanangóxũcèx ga pãũ ga bücuxũ yema Ngechuchu toxũ nguèxèèxũrũũ. Rũ

yema yaxõgüxũmaã nidexa ga Pauru. Rü nanamèxêê ga norü dexa ñuxmata ngãxũcüwa nangu, yerü moxũãcü inaxũãchichaũ. ⁸⁻⁹ Rü daxũwa ga guma ïpataarü tomaẽxpüxchiũwa yexmaxũ ga ucapuwa tangutaquëxegü. Rü namu ga omü ga yéma naïgüxũ. Rü nayexma ga wüxi ga ngextüxücü ga Eutícugu ãegacü. Rü yéma wüxi ga yema ucaputapüxarü ããxwa narüto. Natürü ga Pauruarü dexa, rü poraãcü namèx. Rü yemacèx ga guma ngextüxücü rü poraãcü nayaxta, rü düxwa nipeãchi rü yema ããxwa narüngu, rü ñaxtüanegu nangu. Rü yéma yucüma nanayauxgü. ¹⁰ Rü ñnarüxĩ ga Pauru, rü nayanawüxüchi ga guma ngextüxücü, rü duũxũgüxũ ñanagürü: —¡Tãxũ i pebaixãchiexũ, erü namaxũ nixĩ! —ñanagürü. ¹¹ Rü yexguma wenaxãrü daxü naxĩ, rü inanabücu ga yema pãũ, rü nanangõx. Rü wenaxãrü nidexa ñuxmata yangune, rü yexguma inaxũãchi. ¹² Rü guma ngextüxücü rü maxũcü napatawa nanagagü. Rü yemacèx poraãcü nataãëgü ga guxũma ga nümagü.

Tróawa inaxũãchi ga Pauru rü Miretuwa naxũ

¹³ Rü yexguma ga Pauru rü ñanagürü: —Dauxchitagu tá chixü ñuxmatáta ããne ya Achuwa changu na ngema pexũ chixüexüçèx —ñanagürü. Rü yemacèx ga toma rü wapurugu tichoũ rü yoxni napéxegu taxĩ ñuxmata Achuwa tangugü. ¹⁴ Rü yexguma Achugu Paurumaã togü tayangauxgu, rü yéma toxũ nixüe. Rü tachopetü ga yéma ñuxmata Miterénewa tangugü. ¹⁵ Rü yéma itaxĩãchi rü moxũãcü Quíuarü toxmèxtawa tachopetü. Rü yemaãrü moxũãcü Chamowa tangugü. Rü yemaãrü moxũãcüama Miretuwa tangugü. ¹⁶ Rü yemaãcü ítixĩ yerü ga Pauru rü tama Áchiaanegu nanuxcüchaũ. Yerü nanaxwèxe ga paxa Yerucharéüwa na nanguxũ naxcèx ga Pëtecóstarü

ngunexũ. Rü yemacèx nagu narüxĩnü na tama Epéchiugu íyadauxũ.

Yaxögüxũãrũ ãëxgacügü ga Epéchiucũãxmaã nidexa ga Pauru

¹⁷ Natürü yexguma Miretuwa tangugügu rü Epéchiuwa naxcèx namuga ga Pauru na naxütawa naxĩxũcèx ga yema yaxögüxũãrũ ãëxgacügü ga Epéchiucũãx. ¹⁸ Rü yexguma Pauruxütawa nangugügu, rü ñanagürü nüxũ: —Pema meã nüxũ pecuèxgü ga ñuxácü pepéxewa na chamaxũxũ ga guxũgu ga yexguma noxritama nuã Áchi-
aanewa chaxũxgu. ¹⁹ Rü guxũguma ga yexguma petanüwa chayexmagu, rü meãma chanaxü ga Cori ya Tupanaãrũ puracü, taguma chaugü chicuèxüũãcüma. Rü woo muëxpüxcüna poraãcü changechaũgu, nagagu ga yema chixexũ ga chomaã naxügüchaũxũ ga Yudfugü, natürü naetüwa chanaxüama ga yema puracü. ²⁰ Rü taguma íchayachaxãchi ga pemaã nüxũ na chixuxũ ga guxũma ga yema ore ga perü mexũcèx ixĩxũ. Rü guxũ ga duũxũgüpéxewa, rü pepatagüwa rü ta pexũ changúexëe ga yema ore. ²¹ Rü Yudfugümaã rü yema tama Yudfugü ixĩgüxũmaã nüxũ chixu na namexũ ga na nüxũ nax-
oexũcèx ga norü chixexũgü rü Tupanaga naxĩnüëxũcèx, rü nüxũ na yaxögüãxũcèx ga tórü Cori ya Ngechuchu. ²² Rü ñuxma rü Yerucharéüwa chaxũ erü Tupanaãe i Üünexũ rü ngema choxũ namu. Natürü tama nüxũ chachuèx na tacü tá choxũ üpetüxũ i ngema. ²³ Rü ngema nüxũ chachuáxũ nixĩ i duũxũgü tá choxũ napoxcu rü guxchaxũgü tá choxũ naxüpetü i Yerucharéüwa. Rü ngëxícatama nixĩ i chomaã nüxũ yaxuxũ i Tupanaãe i Üünexũ i guxũne ya ñãne i ngextá íchixügüxũwa.

²⁴ Natürü tama ngẽma ãñcũmaxũgu charũxĩnũ erũ nüẽtama nixĩ ega woo chayuxgu. Natürü ngẽma chanaxwèxexũ nixĩ na taãẽãcũma chapuracũamaxũ na meã chayan-guxẽẽxũcèx i ngẽma puracũ ga tórũ Cori ya Ngechuchu choxna ãxũ rũ nüxũ chixuxũcèx i norũ ore i mexũ na ñuxãcũ Tupana tüxũ ngechaũxũ. ²⁵ Rũ ñuxma rũ marũ nüxũ chacuèx rũ tagutáma wena choxũ pedaugũ i pema ga marũ pemaã nüxũ chixuxe na ñuxãcũ ãẽx-gacũ na yĩxũ ya Tupana. ²⁶ Rũ ngẽmacèx i ñoma i ngunexũgu rũ pemaã nüxũ chixu rũ marũ tama chau-gagu nixĩ ega texé petanũwa iyarũtauxgu. ²⁷ Erũ marũ meãma pemaã nüxũ chixu i guxũma i ngẽma Tupana pexũ naxwèxexũ, rũ taxuũma ichicux. ²⁸ Rũ ngẽmacèx i ñuxma rũ penaxwèxe na pexuãẽgũxũ rũ meã nüxna pedaugũxũ i guxũma i yaxõgũxũ i petanũwa ngẽxmagũxũ. Erũ ngẽma nixĩ i Tupanaãxẽ i Üñexũ nagu pexũ mugũxũ na nüxna pedaugũxũcèx i ngẽma Tupanaãrũ duũxũgũ i yaxõgũxũ i Ngechuchu nagũmaãtama naxcèx taxexũ. ²⁹ Choma nüxũ chacuèx rũ ngẽxguma íchixũxgu, rũ chowena tá pexcèx nuã naxĩ i togũ i duũxũgũ. Rũ tá nanachixexẽẽchaũ i ngẽma yaxõgũxũ ñoma airugũ i idũraexũ i carnerugũxũ ngĩachixẽẽxũrũ. ³⁰ Rũ woo petanũwatátama nangẽxmagũ i nümaxũ i tá doramaremaã nangúexẽẽxũ i ngẽma yaxõgũxũ na nügũwe naxĩxẽẽãxũcèx. ³¹ ¡Pegũna pedaugũ, rũ nüxna pecuèxãchie na ñuxãcũ tomaẽxpũx ga taunecũgu rũ ngunecũ rũ chũtacũ rũ taguma íchayachaxãchixũ ga pexcèx chaxauxãcũma na pexũ chixucuxẽgũxũ ga wüxichigũ! ³² Rũ ñuxmax, Pa Chaueneẽgũx, rũ Tupanana pexũ chamugũ. Rũ chanaxwèxe i naga pexĩnũẽ i norũ ore i tüxũ nüxũ cuèxẽẽxũ na ñuxãcũ poraãcũ tüxũ

nangechaũxũ. Erü ngẽma norü ore tá pexũ naporaexẽẽ na tórü Coricèx pemaxẽxũcèx rü pexũ nangẽxmaxũcèx i pechica namaã i guxũma i duũxũgü i Tupana dexũ. ³³Choma rü taxuguma chaugücèx chanaxwèxe ga texéarü dïëru rü texéchiru. ³⁴Rü pematama rü meã nüxũ pecuèx ga ñuxãcü daa choxméxmaã na chapuracüxũ naxcèx ga yema choxũ rü chomücügüaxũ taxuxũ. ³⁵Rü guxũguma meã pexũ changúexẽẽ na ngẽmaãcü pepuracüexũ na nüxũ perüngũxẽxũcèx i ngẽma duũxũgü i nüxũ nataxuxũ. Rü name nixĩ na nüxna pecuèxãchiexũ i Cori ya Ngechuchuarü ore ga nümatama ñaxũ:

“Rü narümemaẽ nixĩ i pema na toguena penaxãxũ rü tama i tüma pexna tanaxãxũ”, ñaxũ. ³⁶Rü yexguma yema ñaxguwena ga Pauru, rü inacaxápüxü namaã ga guxũma, rü nayumüxẽ. ³⁷Rü guxũma poraãcü naxauxe, rü Pauruna nanèixãchigü, rü nüxũ nachúxgü. ³⁸Yerü poraãcü nangechaũẽ naxcèx ga yema ore ga namaã nüxũ yaxuxũ ga:

“Marü tagutáma wena choxũ pedaügü” ñaxũ. Rü nümagü ínayaxümücügü ñuxmata wapuruwa nangu.

21

Yerucharéüwa naxũ ga Pauru

¹ Rü yexguma nüxna itaxĩãchi ga yema yaxõgüxũ, rü wapuruğu tichoũ. Rü capaxũ ga Coscèx noxtacüma tixaũ. Rü moxũãcü rü Rodawa taxĩ. Rü yéma itaxĩãchi, rü Pátarawa tangugü. ² Rü yexma nüxũ tayangau ga wüxi ga wapuru ga Peníchiawa üxũne. Rü nagu tichoũ, rü itaxĩãchi. ³ Rü yixcamaxũra nüxũ tadaügü ga Chipre. Rü torü toxwecüwawaama naxü, rü nüxũ tachopetü. Rü

itiñaxwetaxũ ñuxmata Chíríaanewa tangugü. Rũ Tiruwa ítachoũ, yerü yéma nixĩ ga ínanuũácuxũ ga guma wapuru. ⁴ Rũ yexma nüxũ tayangau ga yémacũãx ga yaxögüxũ, rü 7 ga ngunexũ yéma natanüwa tayexmagü. Rũ Tupanaãe i Üünexũ nayadexagüxêe ga yema yaxögüxũ, rü Pauruxũ ñanagürügü: —¡Tãxú i Yerucharéüwa cuxüxũ! — ñanagürügü. ⁵ Natürü yexguma nangupetügu ga yema 7 ga ngunexüğü, rü itaxĩachi. Rũ yema yaxögüxũ rü towe narüxĩ. Rũ naxmèxmaächigü rü naxácügümaächigü toxũ ínixümücügü ga guxüma ñuxmata guma ñãnechipenüwa tangugü. Rũ yexma naxnücügu tacaxgüápüxü, rü tayumüxëgü. ⁶ Rũ yexguma ga toma rü nüxũ tarümoxëgü, rü tichoũ ga wapuruwa. Rũ nümagü rü napatacèx nawoegu. ⁷ Rũ toma rü Tiruwa itaxĩachi rü Turemáídawa tangugü. Rũ yéma ítachoũ, yerü yexma nayacuèx ga wapurugu na taxixũ. Rũ nüxũ tarümoxëgü ga yema yaxögüxũ ga yéma yexmagüxũ, rü wüxi ga ngunexũ natanügu tarücho. ⁸ Rũ moxüãcü itaxĩachi ga yéma, rü Checharéawa tangugü. Rũ Piripi ga Tupanaãrü orearü uruũpatawa taxĩ. Rũ nüma rü yema 7 ga ngüxëëruügü ga tupaucana daugüxütanüxũ nixĩ. Rũ yexma naxütagu tapegü. ⁹ Rũ nüma nüxü iyexma ga ägümücü ga naxácügü ga taguma ixãtecü ga Tupanaãrü orexũ ixugüecü. ¹⁰ Rũ yexguma marü ñuxre ga ngunexũ yéma tayexmagügu, rü Yudéaanewa ne naxü ga wüxi ga Tupanaãrü orearü uruũ ga Agabugu äegaxũ. ¹¹ Rũ yexguma toxütawa nanguxgu ga Agabu, rü nanayaxu ga Pauruarü goyexũ. Rũ namaã nügü ninèixgücutü, rü nügü nináíméx, rü ñanagürü: —Tupanaãe i Üünexũ marü chomaã nidexa rü ñanagürü:

“Rũ ñãcü tá nayanèixgü i Yudügu i Yerucharéüwa i

ñaã goyexũãrũ yora. Rũ ngẽma duũxũgũ i tama Yudíugũ ixíngũxũna tá nanamugũ”, ñanagürũ. ¹² Rũ yexguma yema orexũ taxĩnũẽgu, rũ toma rũ yema Checharéacũãxgũmaã Pauruxũ tacèxũgũ ga tama Yerucharéũwa na naxũxũcèx. ¹³ Natürũ nũma ga Pauru rũ toxũ nangãxũ rũ ñanagürũ: —¿Tũxcũũ pexauxe rũ choxũ pengechaũxẽẽ? Choma rũ íchamemare na chináixũ. Rũ ngẽxgumarũũ ta rũ marũ íchame na Yerucharéũgu chayuxũ naxcèx ya Cori ya Ngechuchu —ñanagürũ. ¹⁴ Rũ yexguma marũ taxuacũma tanachuxugu, rũ tachianemare, rũ ñatarügũ: —¡Ëcũ yangu i Cori ya Tupanaãrũ ngúchaũ! —ñatarügũgũ. ¹⁵ Rũ yemawena rũ togũ tamexẽẽgũ, rũ Yerucharéũwa taxĩ. ¹⁶ Rũ towe narũxĩ ga ñuxre ga yaxõgũxũ ga Checharéacũãxgũ, rũ Machõũpatawa toxũ nagagũ. Rũ nũma nixĩ ga wũxi ga Chíperecũãx ga ñpamama woetama yaxõxũ. Rũ naxũtagu tapegũxũ.

Chaũtiáguxũtagu nanaxũãne ga Pauru

¹⁷ Rũ yexguma Yerucharéũwa tangugũgu, rũ yema yaxõgũxũ rũ taãẽacũma toxũ nayauxgũ. ¹⁸ Rũ moxũãcũ ga Pauru rũ tomaã Chaũtiáguxũtagu nanaxũãne. Rũ yéma nangutaquẽxegũ ga guxũma ga yaxõgũxũãrũ ãẽxgacügũ. ¹⁹ Rũ nüxũ narũmoxẽ ga Pauru, rũ ñuxũchi meãma namaã nüxũ nixu ga guxũma ga yema Tupana üxũ ga yexguma yema tama Yudíugũ ixíngũxũmaã nüxũ yaxuxgu ga Tupanaãrũ ore. ²⁰ Rũ yexguma Pauruarũ orexũ naxĩnũẽgu ga nũmagũ, rũ Tupanaxũ nicuèxũũgũ. Rũ ñanagürügũ Pauruxũ: —Dücèx, Pa Toeneẽx, cuma nüxũ cucuèx rũ nangẽxma i muxũchixũ i Yudíugũ i yaxõgũxũ. Rũ guxũma i nũmagũ rũ nanaxwèxegũ na nagu naxĩxũ i ngẽma mugũ ga Moĩché umatũxũ. ²¹ Natürũ ga

togü ga tama yaxögüxü rü marü namaã nüxü nixugügü na cuma rü cunangüexëxü i guxüma i Yudüfügü i togü i nachiüãnewa ngëxmagüxü, na tama naga naxĩnüëxücèx i ngëma mugü ga Moïché ümatüxü. Rü marü namaã nüxü nixugügü na cunangüexëxü na tama tüxü ínaw-iüchëxmüpéxechiraüxücèx ya nanegü, rü na tama naga naxĩnüëxücèx i tacümagü ga Moïché tüxü muxü. ²² ;Tacü tá ixüexü i ñuxmax? Erü ngëma Yudüfügü i yaxögüxü rü aixcüma tá nüxü nacüèxgü na marü nuã cunguxü. ²³ ;Rü ngëmacèx name nixĩ na cunaxüxü i ngëma tá cumaã nüxü tixuxü! Nuã totanüwa nangëxma i ägümücü i yatügü i yanguxëëchaüxü i wüxi i uneta i Tupanamaã nüxü yaxuxü. ²⁴ ;Ngema tupauca ya taxünewa nagagü, rü wüxigu namaã yanguxëë i ngëma tacüma ga Moïché tüxna äxü, rü Tupanapéxewa pegü peyamexëëgü! ;Rü nüxü naxütanü i ñuxregu nüxü naxätanü na yadüpüxüerugüxücèx i ngëma yatügü na ngëmaäcü yanguxëëgüäxücèx i norü unetagü! Rü ngëmawa rü guxüma i ngëma Yudüfügü rü tá nüxü nacüèxgü na aixcüma cuma rü ta naga cuxĩnüxüxü i ngëma mugü ga Moïché ümatüxü rü tama aixcüma na yïixü ga yema ore ga cuchiga ga nüxü yaxugüexü. ²⁵ Rü ñuxüchi ngëma yaxögüxü i tama Yudüfügü ixigüxü, rü marü naxcèx tanaxümatü ga torü ore na tama nangõxgüäxücèx i tacü i namachi i marü togü norü tupananetachicünèxägüxü namaã icuèxüügüxü, rü tama na nangõxgüäxücèx ya nagü, rü tama nangõxgüäxücèx i naëxügü rü éxna naxünagü i wëxnaäxü, rü tama naĩ i nge-maã rü éxna naĩ ya yatümaã inapexücèx —ñanagürügü.

Tupauca ga taxünegu Pauruxü niyauxgü

²⁶ Rû yexguma ga Pauru rû yéma tupauca ga taxînewa nanagagü ga yema ägümücü ga yatügü. Rû moxüäcü rû Tupanapêxewa nügü namexêê ga Pauru wüxigu namaã ga yema yatügü. Rû ñuxüchi guma tupauca ga taxînegu namaã naxücu na paimaã nüxü yaxuxücèx na 7 ga ngunexügu tá yîixü na yanguxêêgüäxü ga yema norü uneta ga Tupanamaã nüxü yaxugüxü, rû yemawena rû tá na inaxãmaregüäxü ga norü ämaregü ga Tupanaxü namaã yacuèüügüxü ga wüxichigü. ²⁷ Rû yexguma marü nagúxchaügu ga yema 7 ga ngunexü, rû ñuxre ga Yudügu ga Áchiaanecüäxgü rû Pauruxü nadaugü ga tupauca ga taxînewa. Rû yema Yudügu rû duüxügüxü nanuêêê na Pauruxü yayauxgüxcèx. Rû yemacèx Pauruna nayuxgü. ²⁸ Rû tagaäcü aita naxüe ñaxümaã: — Pa Tomücügü Pa Yudügu, ¡Paxa toxü perüngüxêê! Ñaã nixî i ngêma yatü i guxüwama yangüxêêchigüxü i duüxügü na taxchi naxaixücèx i yixema i Yudügu, rû naxchi na naxaixücèx i ngêma mugü ga Moiché ümatüxü rû daa tupauca ya taxüne. Rû naetüwa i ñuxmax rû nuxa daa tupauca ya taxînegu nanamucu i ñuxre i duüxügü i tama tacümagu îxü, rû ngêmaäcü nanaxüxaxêê i ñaã nachica i üünexü —ñanagürügü. ²⁹ Rû yema ñanagürügü yerü üpaacü Yerucharéüwa Paurumaã nüxü nadaugü ga Turuquínu ga wüxi ga Epéchiucüäx ga tama Yudü ixîxü. Rû nüxü nacüèxgügu rû Pauru marü yexma nanaxücuxêê ga tupauca ga taxînegu. ³⁰ Rû guxüma ga yema ñanecüäxgü rû poraäcü nanuê. Rû tupauca ga taxînecèx nibuxmü, rû Pauruxü niyauxgü, rû tupaucaarü îäxtüwa nanatüchigügü. Rû yexguma paxa nanawãxtagü ga guma tupauca ga taxüneärü îäxgü.

³¹ Rû yexguma Pauruxû yamèxgüchaûgu ga duûxûgü, rû Dumacûâx ga churaragüarü âëxgacüxütawa nanguchiga ga ore na guxûwama ga Yerucharéüwa rû na nanuëxû ga duûxûgü. ³² Rû yexgumatama ga guma churaragüarü âëxgacü rû nanangutaquéxexëë ga yema norü capitáûgü namaã ga norü churaragü, rû paxa yema duûxûgü íyexmagüxûwa naxî. Rû yexguma guma âëxgacüxû rû yema churaragüxû nadaugügu ga duûxûgü, rû ínayachaxâchigü ga na Pauruxû yamèxgüxû. ³³ Rû yexguma ga guma âëxgacü rû Paurucèx nixû rû nayayaxu. Rû nanamu na taxre ga cadenamaã na yanèixgüâxücèx. Rû nüxna naca na texé yîxû, rû tacü naxüxû. ³⁴ Natürü yema muxûma ga duûxûgü rû toxica ga oremaã aita naxüe ga wüxichigü. Rû yexguma taxuacüma meã nüxû nacuèxgu ga tacücèx na nanuëxû, rû guma âëxgacü rû nanamu na churaragüpatawa Pauruxû nagagüxû. ³⁵⁻³⁶ Rû yexguma churaragüpataarü toxõnewa nanguxgu ga Pauru, rû churaragü nayangetaûgü naxchaxwa ga yema muxûma ga duûxûgü, yerü nanuëxûchi rû nawe nicaetanü rû ñanagürügü: — ¡Yamèxûchi! —ñanagürügü.

Pauru rû duûxûgüpéxewa nügüétüwa nidexa

³⁷ Rû yexguma marü churaragüpatagu yamucuchigüchaûâgu rû Pauru rû Griégugawa guma âëxgacüna naca rû ñanagürü: —¿Cuxû namexû na cumaã nüxû chixuxû i wüxi i ore? —ñanagürü. Rû nüma ga âëxgacü nanangâxû rû ñanagürü: —Éxna nüxû cucuèx na Griégugawa quidexaxû. ³⁸ ¿Tama éxna cuma yîxû i Equitucûâx ga ûpaxüra rû duûxûgüxû cunuëxëxû na âëxgacümaã nügü nadèixücèx rû dauxchitawa ga taxúema íxâpataxûwa cunagagüxû ga 4000 ga yatügü ga

máëtaxüügü? —ñanagürü. ³⁹ Rû yexguma ga Pauru rû nanangãxü, rû ñanagürü: —Choma rû Yudú chixí, rû Tarsucüãx chixí. Rû Chiríchiaanewa rû yima nixí ya wüxi ya ñãne ya taxüchine. Rû ngëxguma curü me yixígu, rû cuxna chaca na duüxügümaã chidexaxüçèx —ñanagürü. ⁴⁰ Rû yexguma ga guma ãëxgacü rû: —Ngü —ñanagürü. Rû nüma ga Pauru, rû churaragüpataarü toxõnegu nachinagü, rû naxunagüméxë na nachiãchixüçèx ga duüxügü. Rû yexguma nachiãchiegu, rû Yudúgawa nidexa, rû ñanagürü nüxü:

22

¹ —Pa Chautanüxügüx, rû choxü iperüxĩnüë i ngëma ñuxma tá pemaã nüxü chixuxü na chaugüétüwa chidexaxüçèx! —ñanagürü. ² Rû yexguma nüxü naxĩnüëgu ga na Yudúgawa namaã yadexaxü, rû yexeraãcü inayarüchianegü. Rû yexguma namaã yadexagu ga Pauru, rû ñanagürü: ³ —Choma rû Yudú chixí, rû Chiríchiaaneärü ñãne ga Tarsugu chabu. Natürü doma ñãne ya Yerucharéüwa chaya, rû Gamaniéu nixí ga chorü nguxëëruü. Rû meãma nawa changux ga guxüma ga mugü ga nuxcümaügüxü ga tórü oxigü nagu íxü. Rû guxüguma naxçèx chadau na guxüma i chorü ngüchaümaã Tupanaãxü chapuracüxü, ngëxgumarüü i guxãma i pema i ñuxmax. ⁴ —Rû choma ga üpa rû poraãcü nawe chingëchigü ga yema Ngechuchuaxü yaxögüxü na chanadèixüçèx. Rû íchanayauxü, rû chanapoxcue ga muxüma ga yema yaxögüxü ga yatüxügü rû ngexügü. ⁵ —Rû nüma ya paigüeru rû guxüma i tupauca ya taxüneärü ãëxgacügüerugü rû nüxü nacuèxgü na aixcüma yíxü i ñãa chorü ore. Yerü nümagü rû choxna nanaxägü ga

popera na choxũ nangũxẽẽgũxũcèx ga tatanũxũgü ga Yudíugü ga Damacuwa yexmagũxũ. Rü yéma Damacuwa chaxũ na naxcèx chayadauxũ-cèx ga yema Ngechuchuaxũ yaxõgũxũ, rü nuã Yerucharéũwa na chanagagũxũcèx rü nuxã chayapoxcuexũcèx.

Pauru nüxũ nixu na ñuxãcü Ngechuchuaxũ yaxõõxũ

⁶ —Natürü yexguma namagu chixũyane rü marü chingaicaxgu ga Damacuwa na changuxũ, rü meãma tocuchigu nixĩ ga yexguma. Rü ngürüachi wüxi ga omü ga poraxũ ga daxüwa ne baxixũ rü choxũ nabaxi. ⁷ —Rü ñaxtúanegu chayangu, rü nüxũ chaxĩnũ ga wüxi ga naga ga ñaxũ choxũ:

“Pa Chaurux, ¿tüxcüũ i chowe quingẽchigũxũ?” ñaxũ.

⁸ —Rü yexguma ga choma rü chanangãxũ, rü ñacharügü:

“¿Rü texé quixĩ Pa Corix?” ñacharügü. Rü nüma ga yema naga rü choxũ nangãxũ, rü ñanagürü:

“Choma nixĩ i Ngechuchu ya Nacharétucũãx, rü chorü duũxũgü nixĩ i ngẽma nawe quingẽchigũxũ”, ñanagürü choxũ. ⁹ —Rü yema chomücügü rü nüxũ nadaugü ga yema omü, rü nabaixãchiãẽgü, natürü tama nüxũ naxĩnũẽ ga yema naga ga chomaã idexaxũ. ¹⁰ —Rü nüxna chaca, rü ñacharügü ga chomax:

“¿Rü tacü tá chaxũxũ, Pa Corix?” ñacharügü. Rü yexguma ñanagürü choxũ ga Cori:

“¡Írũda, rü inachi, rü Damacuwa naxũ, rü ngema tá cumaã nüxũ nixu ya wüxi ya yatü na tacü tá cuxũxũ!” ñanagürü ga nüma ga Cori. ¹¹ —Rü yexguma ga choma rü chixoxetü yema omüẽmamaã, rü yemacèx ga yema chomücügü rü choxméxgu yangĩgüãcüma choxũ nigagü, rü yemaãcü Damacuwa changu. ¹² —Rü yéma nayexma

ga wüxi ga yatü ga Ananíägu äegacü. Rü nüma nixĩ ga wüxi ga yatü ga aixcüma Tupanaga ñnücü, rü nüma rü meãma nayanguxẽẽ ga yema mugü ga Moĩché ümatüxũ. Rü guxüma ga Yudíugü ga Damacuwa yexmagüxũ, rü meã nachiga nidexagü. ¹³ —Rü nüma ga Ananĩa rü choxũ ínayadau. Rü yexguma chauxütawa nanguxgu rü ñanagürü choxũ:

“Pa Chaueneẽ Pa Chaurux, ¡wenaxãrü ingoxnaxëtü!” ñanagürü. Rü yexgumatama wenaxãrü chingoxnaxëtü rü meãma nüxũ chadau. ¹⁴ —Rü yexguma ñanagürü ta:

“Yima Tupana ya nuxcümaũgüxũ ga tórü oxigüarü Tupana cuxũ naxuneta na nüxũ cucuáxüçèx i norü ngúchaũ, rü na nüxũ cudauxüçèx ya yima Cristu ya mecü, rü naãxwatama nüxũ cuxĩnüxüçèx i naga. ¹⁵ —Erü cuma tá nixĩ i guxü i duũxüğümaã nüxũ quixuchigaxũ ga ñuxãcü na Tupanaxũ cudauxũ rü cumaã yadexaxũ. ¹⁶ —¡Rü ñuxma rü marü taxuũma ícunanguxẽẽ! ¡Rü írüda rü ínabaiel! ¡Rü Cori ya Ngechuchuégagu naxçèx ínaca na cuxü nüxũ nangechaũxüçèx i curü pecadugü!” ñanagürü choxũ.

Pauru nüxũ nixu na ñuxãcü Tupana namuxũ na yema tama Yudíugü ixíğüxütanüwa naxüxüçèx

¹⁷⁻¹⁸ —Rü yexguma Yerucharéüçèx chataeguxgu, rü tupauca ga taxünewa chaxũ na yéma chayumüxèxüçèx. Rü changoxetü, rü nüxũ chadau ga Cori ya Tupana. Rü ñanagürü choxũ:

“¡Napaxaãẽ, rü inaxüãchi i nuã Yerucharéüwa, erü duũxüğü rü tãütama naga naxĩnüẽ i ngẽma ore i chauchiga nüxũ quixuxũ!” ñanagürü. ¹⁹ —Rü choma chanangãxũ, rü ñacharügü:

“Pa Corix, nüma i duïxüügü rü nüxü nacuèxgü ga choma na yïxü ga guxüne ga ngutaquéxepataüügüwa chaxüxü rü íchanayauxüxü rü chanapoxcuexü rü chayaçuaixgüxü ga yema cuxü yaxögüxü. ²⁰ —Rü yexguma yamèxgüâgu ga guma curü duïcü ga Etébaü ga curü orearü uruü, rü chomatama yéma chayexma, rü chorü me nixi ga na yamèxgüâxü. Rü choma nixi ga nüxna chadauxü ga naxchiru ga yema yamèxgüxü”, ñacharügü nüxü. ²¹ — Natürü nüma ga Cori rü ñanagürü choxü:

“¡Rü paxa cugü namexêê rü inaxüâchi! Erü yaxüügüxü i nachüânegüwa i ngêma duïxüügü i tama Yudfugü ixigüxütanüwa tá cuxü chamu” —ñanagürü.

Churaragüarü âëxgacüméxêwa nayexma ga Pauru

²² Rü yexguma Pauru yema ñaxgu rü yexma nayacuèxêégü ga na meã nüxü inaxïnüëxü ga yema duïxüügü. Rü yexguma aita naxüëâcüma ñanagürügü: —¡Noxtacüma peyamá! Rü name nixi i na nayuxü rü ngëxma na yanaxoxü —ñanagürügü. ²³ Rü yexguma aita naxüegu, rü norü gáuxüchirumaã nibuatanücüü, rü âtéxëanexü daxü niwogütanücüü. ²⁴ Rü yexguma yemaxü nadèuxgu ga churaragüarü âëxgacü, rü nanamu ga churaragüpatagu na yamucuchigüâxücèx ga Pauru. Rü nanamu na poraïcü naçuaixgüâxücèx na yadexaxücèx na nüxü nacuáxücèx ga tÿxcüü yïxü na yemaãcü nachigamaã aita naxüexü ga duïxüügü. ²⁵ Rü yexguma marü yanèixgüâgu na naçuaixgüâxücèx, rü Pauru nüxna naca ga yema capitáü ga yéma yexmaxü, rü ñanagürü: —¡Éxna pexméxwa nangëxma na penaçuaixü i wüxi i Dumacüâx ega tama nüxna pecaxiragu? —ñanagürü.

²⁶ Rū yexguma yemaxũ naxĩnügu ga capitáũ, rū guma churaragüarü ãëxgacüxũtawá naxũ, rū namaã nüxũ nixu, rū ñanagürü: —¿Tacü tá cuxü? Erü ñaã yatü rū Dumacũãx nixĩ —ñanagürü. ²⁷ Rū yexguma ga guma churaragüarü ãëxgacü, rū Paurucèx nixũ, rū nüxna naca rū ñanagürü nüxũ: —¿Aixcúma yĩxũ na Dumacũãx quiĩxũ i cumax? —ñanagürü. Rū nüma ga Pauru nanangãxũ, rū: —Ngũ —ñanagürü. ²⁸ Rū yexguma ga guma churaragüarü ãëxgacü rū nanangãxũ, rū ñanagürü: —Choma rū poraãcü choxũ naxãtanü na Dumacũãx chaugü chixixëëxũ —ñanagürü. Rū yexguma nachonagü ga Pauru, rū ñanagürü: —Natürü i choma rū woetama chorü bucúma Dumacũãx chixĩ —ñanagürü. ²⁹ Rū yexgumatama nüxna nixĩgachi ga yema Pauruxũ cuaixgüchaũxũ. Rū nümatama ga yema churaragüarü ãëxgacü rū ta namuũ ga yexguma nüxũ nacuèxgu ga Dumacũãx na yĩxũ ga Pauru, yerü marü cadenamaã nayanèixchiréx.

Yudíugüarü ãëxgacügütücumüpéxewa nayexma ga Pauru

³⁰ Rū yema churaragüarü ãëxgacü meãma nüxũ nacuáxchaũ ga tüxcüũ na ínaxuaxũgüãxũ ga yema Yudíugü. Rū yemacèx ga moxũãcü rū nanamu na nangutaquéxegüxũcèx ga paigüarü ãëxgacügü rū guxũma ga yema ãëxgacügütücumü ga Yudíugüarü. Rū nayawëgü ga Pauruarü cadena rū yéma ãëxgacügüpéxewa nanagagü.

23

¹ Rū Pauru meãma nüxũ nadawenü ga yema ãëxgacügü, rū ñanagürü nüxũ: —Pa Chautanüxũgüx, chomatama

nüxũ chacuèx rü guxũguma meã chamaxũ ga Tupanapéxewa ñuxmata ñoma i ngunexũwa nangu — ñanagürü. ² Rü yexguma ga yema paigüeru ga Ananíã rü nanamu ga yema Pauruarü ngaicamana yexmagüxũ na naãxwa tayamèxgüxũcèx. ³ Rü yexguma ga Pauru rü ñanagürü nüxũ: —Tupana tá cuxũ napéax, Pa ãëxgacüx. Cuma rü düxétüwaxica cume natürü aixepena rü nachixe i curü maxũ. Rü ñuxma rü ngema curüto na Moïché ümatüxũ i mugü nüxũ ixuxũãcüma choxna cuçaxũcèx. Natürü wüxi i chixexũ cuxü erü cumatama rü tama naga cuxĩnü i ngëma Tupana tüxũ muxũ erü cunamu na choxũ napéaxũcèx —ñanagürü ga Pauru. ⁴ Rü yexguma ga yema yexmagüxũ rü ñanagürügü: —¿Tüxcüũ i ngëmaãcü tacü namaã quixugüxũ i paigüeru ya Tupana nüxũ unetacü? — ñanagürügü. ⁵ Rü Pauru nanangãxũ, rü ñanagürü: —Tama nüxũ chacuèx, Pa Chautanüxũgüx, na paigüeru yĩxũ. Erü Tupanaärü ore i ümatüxũwa nüxũ tadau rü ñanagürü:

“¿Tama curü ãëxgacümaã chixexũ quixugü!”

ñanagürü. ⁶ Rü yexguma nüxũ nacuèxgu ga Pauru ga na Chaduchéugü yĩxũ ga togü, rü na Parichéugü yĩxũ ga togü, rü yema ãëxgacügüpéxewa tagaãcüma ñanagürü: —Pa Chautanüxũgüx, choma rü Parichéu chixĩ, rü Parichéu nane chixĩ. Rü ngëmacèx choxna pecagü i ñuxmax, erü chayaxõ i wena tá na namaxëxũ i yuexũ —ñanagürü. ⁷ Rü yexguma yema ñaxgu ga Pauru, rü yema Parichéugü rü Chaduchéugü rü inanaxügüe ga nügümaã na iyaporaagaexũ, rü yexma nügü nitoye ga yema ngutaquéxewa. ⁸ Erü ngëma Chaduchéugü nagu rüxĩnüëgu rü tama wena namaxë i ngëma yuexũ, rü nataxuma i orearü ngeruũgü i daxüxcüãx, rü nataxuma i naãëgü —ñanagürügü. Natürü ngëma Parichéugü rü

nayaxögu na nangëxmaxü i guxüma i ngëma. ⁹ Rü yemacëx guxüma aita naxüe. Rü ñuxüchi ñuxre ga ngüxëëruügü ga Moïchéarü mugüwa nguxëëtaegüxü ga Parichéugütücumüwa ügüxü rü inachigü, rü ñanagürügü: —Toxcëx rü taxuüma i chixexü naxü i ñaã yatü. Bexmana wüxi i tacü rü naã namaã nidexa rü éxna wüxi i orearü ngeruü i daxüçüãx —ñanagürügü. ¹⁰ Rü yexeraäcü norü numaã nanaxixächiaëgü ga yema duüxügü. Rü yemacëx naxoegaã ga guma churaragüarü äëxgacü ga na Paurugu nagaugügüchaüxü. Rü norü churaragüxü namu na yéma duüxügütanüwa Pauruxü napugüxücëx rü wena churaragüpatawa na nagagüãxücëx. ¹¹ Rü moxüäcüarü chütaxügu Paurucëx nangox ga Cori ga Tupana, rü ñanagürü nüxü: —¡Rü nataãë! Rü ngëxgumarüü i núma Yerucharéüwa choxü na quixuchigaxü, rü ngëxgumarüü tá ta nixi i Dumawa na choxü quixuchigaxü —ñanagürü ga Tupana.

Yudügu naxcëx nadaugü na ñuxäcü Pauruxü yamëxgüchaüxü

¹² Rü moxüäcü, rü ñuxre ga Yudügu rü nügümaã inaxunetagu ga täütáma na nachibüexü rü naxaxegüxü ñuxmatáta Pauruxü yamëxgü. Rü ñanagürügü: —Tachixëügügu tá ega tacü ingöxgügu naxüpa na yamáxü i Pauru —ñanagürügü. ¹³ Rü 40 arü yexera ga yatügu nixi ga yema nügümaã ixunetagüxü. ¹⁴ Rü paigüarü äëxgacügütanüwa rü Yudüguarü äëxgacügügütanüwa naxi, rü ñanagürügü nüxü: —Marü togümaã itaxuneta rü tachixëügügu tá ega tacü tangöxgügu naxüpa na tayamáxü i Pauru. ¹⁵ Rü name nixi i pema rü ngëma togü i pexrüü äëxgacügütücumüwa ügüxü, rü churaragüarü

ãëxgacüna naxcèx peyacagü i ñuxma na moxü wena pepéxewa nagagüãxücèx i Pauru. ¡Rü namaã nüxü pixu na penaxwèxegünetaxü na meã nüxü pecuáxchaüxü i nachiga! Rü toma rü tá marü ítamemare na namagu tayamáxücèx naxüpa na ínanguxü —ñanagürügü. ¹⁶ Natürü ngíne ga Paurueyèx rü nüxü nacuáchiga ga Pauruxü na yamèxgüchaüxü, rü yemacèx churaragü-patawa naxü na Paurumaã nüxü yanaxuxücèx. ¹⁷ Rü Pauru naxcèx naca ga wüxi ga capitáü, rü ñanagürü nüxü: —¡Curü ãëxgacüxütawa naga i ñaã ngextüxüxü, erü nüxü nangëxma i ore i namaã nüxü yaxuxchaüxü! —ñanagürü. ¹⁸ Rü yema capitáü rü ãëxgacüxütawa nanaga ga yema ngextüxüxü. Rü ñanagürü nüxü: —Ngëma poxcuxü i Pauru rü chauxcèx naca, rü choxna naca na nuã cuxütawa chanagaxücèx i ñaã ngextüxüxü, erü nüxü nangëxma i ore i cumaã nüxü yaxuxchaüxü —ñanagürü. ¹⁹ Rü naxméxgu yayauxächíacüma toxnamana nanaga ga ãëxgacü, rü yéma nüxna naca rü ñanagürü: —¡Tacü yíxü i ngëma chomaã nüxü quixuxchaüxü? —ñanagürü. ²⁰ Rü nüma ga ngextüxüxü nanangãxü, rü ñanagürü: —Ngëma Yudíugü, rü nügümaã inaxunetagü na cuxna naxcèx nacagüxücèx na moxü Yudíugüarü ãëxgacügütücümüpéxewa na cunagaxücèx i Pauru. Rü tá cumaã nüxü nixugü na meã nüxü nacuèxgüchaüxü i nachiga. ²¹ —¡Natürü tãütama nüxü cuyaxõ! Erü 40 arü yexera i yatügü rü marü nügümaã inaxunetagü, rü ñanagürügü:

“Tachixexügügü tá ega tacü ingõxgügu rü éxna ixaxegügu naxüpa na yamáxü i Pauru”, ñanagürügü. Rü ñuxma rü marü ínamemare, rü namagu nananèixgü,

rü curü orexicatama nixĩ i ñuxma ínanguxêêgüxũ — ñanagürü. ²² Rü yexguma ga ãëxgacü rü ínayamu ga yema ngextüxüxũ, rü nüxna naxãga na taxúemaã nüxũ yaxuxüçèx ga na namaã nüxũ yaxuxü ga yemachiga.

Ãëxgacü ga Perixütawa Pauruxũ namu

²³ Rü yexguma ga guma ãëxgacü rü taxre ga norü capitáüçèx naca, rü ñanagürü nüxũ: —¡Penamexêê i 200 i churaragü i nacutümaãmare ixixũ, rü 70 i churaragü i cowarutagu íxũ, rü 200 i churaragü i wocaxemaã ixãxnexũ na 9 arü oragu i chütacü Checharéawa naxixüçèx! ²⁴ — ¡Rü ngëxgumarüũ ta penamexêê i ñuxre i cowarugü i Pauruçèx na tórü ãëxgacü i Perixütawa naxüxüçèx rü na taxuũma nüxũ üpetüxüçèx i namawa! —ñanagürü. ²⁵ Rü yema capitáügümaã yéma nanamu ga wüxi ga popera ga ñaxũ:

²⁶ “Choma i Cláudiu Díchiu, rü cuxũ charümoxê Pa Æëxgacü ya Mecüxüchi Pa Perix. ²⁷ Rü yima yatü ya cuxçèx ngema chanamucü, rü Yudíugü nayayauxgü rü wixguxüchi taèx nayamèxgü. Natürü yexguma nüxũ chacuáchigagu na Dumacũãx na yíixũ, rü yéma chaxü chorü churaragümaã, rü nüxna chanapu. ²⁸ Rü nüxũ chacuáxchaũ ga tacü ga chixexümaã na ínaxuaxüğüãxũ, rü yemacèx Yudíugüarü ãëxgacügütücumüpéxewa chanaga. ²⁹ Rü yexguma nüxũ chacuèx ga na Yudíugüarü muchigacèxmare na ínaxuaxüğüãxũ. Natürü taxuũma ga chixexü naxü na tüxcüũ yamáxüçèx rü napoxcuxüçèx. ³⁰ Natürü yexguma nüxũ chacuáchigagu ga na nügümaã inaxunetaxũ ga Yudíugü ga na yamèxgüãxüçèx, rü yexgumatama

nagu charüxĩnũ na cuxũtawa chanamuxũ.
 Rũ yema ínaxuaxũgũxũ, rũ namaã tá nüxũ
 chixu na cuxũtawa naxĩxũ rũ cumaã nüxũ na
 yanaxugũxũcèx na ÷acüçèx ínaxuaxũgũãxũ”,
 ñanagürü. ³¹ Rũ yema chũtaxũgu inaxĩãchi ga yema
 churaragü, yexgumarũũ ga norü ãëxgacü na namuxũrüũ.
 Rũ Pauruxũ nigagü ñuxmata Aũtĩpatiwa nangugü. ³² Rũ
 moxũãcü rũ nawoegu ga yema churaragü ga nacutümaã-
 mare ixĩxũ rũ naxpataũwa naxĩ. Rũ yema churaragü ga
 cowarutagu ãxũ, rũ Paurumaã inaxĩãma. ³³ Rũ yexguma
 Checharéawa nangugügu, rũ ãëxgacü ga Perina nanaxã ga
 yema popera, rũ Pauruxũ rũ ta inamugü. ³⁴ Rũ yexguma
 nüxũ nadaumatügu ga popera ga ãëxgacü ga Peri, rũ
 Pauruna naca ga ngextácũãx na yĩxũ. Rũ yexguma nüxũ
 nacüèxgu ga na Chiríchiaanecũãx yĩxũ, rũ ñanagürü
 nüxũ: ³⁵ —Cuxũ tá icharüxĩnũ i ngëxguma ínangugügu
 i ngëma cuxũ íxuaxũgũxũ —ñanagürü. Rũ yexguma
 nanamu ga churaragü na wüxi ga ucapu ga ãëxgacü ga
 Erodepatawa yexmaxũwa nüxna na nadaugũxũcèx.

24

Pauru rü ãëxgacü ga Peripéxewa nügüétüwa nidexa

¹ Rũ wüximéëxpüx ga ngunexũ ngupetügu, rũ
 Yerucharéũwa ne naxũ ga paigüeru ga Ananíã, namaã
 ga ñuxre ga Yudfugüarü ãëxgacügüerugü rũ wüxi ga
 yatü ga meãma dexaxũ cuaxũ ga Téturu ga naega. Rũ
 nümagü rũ ãëxgacü ga Perixũtawa naxĩ na namaã nüxũ
 yanaxugũxũcèx ga tũxcüũ Pauruxũ na ínaxuaxũgũxũ.
² Rũ yexguma Pauruxũ yéma nagagügu, rũ inanaxügü ga
 Téturu ga nüxũ na yaxuxũ, rũ ñanagürü:

—Moxëxüchima i cuma Pa ãëxgacü Pa Perix, erü cugagu nixĩ i meãma toxũ naxüpetüxũ i nuã. Rû cugagu nixĩ i nuã i ñoma i nachiuãnewa na toxũ nangëxmaxũ i muxũma i mexũgü. ³ Rû moxë cuxna taxã erü guxũwama rû guxũguma cuxũtawa tanayauxgü i guxũma i ngëma mexũgü Pa ãëxgacüxüchima, Pa Perix. ⁴ Natürü tama yexeraãcü cuxũ chachixewechaũ. Rû ngëmacëx cuxna chaca na paxaãchi meã toxũ icurüxĩnũxũ. ⁵ Rû ñuxma rû wüxi i orexũ cumaã chixuxchaũ. Rû marü nüxũ tadau i ñaã yatü rû wüxi i daaweanerüü na yĩxũ, erü chixexũmaã nayaxucuxëgü i Yudíugü i guxũ i naãnewa na nügü yatoyexüçèx. Rû nüma nixĩ i norü ãëxgacü i ngëma duixũgü i nüxũ yaxögüxũ i Ngechuchu i Nacharé-tucüãx. ⁶ Rû toma tayayauxgü i ñaã yatü ga yexguma tupauca ga taxũne naxüxaxëëchaũgu. Rû torü mugü tomaã nüxũ ixuxũãcüma nüxna tacagüchaũ. ⁷ Natürü ínangu ga churaragüarü ãëxgacü ga Díchiu, rû muxũma ga norü churaragümaã toxna nanapu. Rû toma i ínax-uaxũgüxe, rû toxũ namu na cuxũtawa taxĩxüçèx. ⁸ Rû ñuxma rû marü name i cumatama nüxna cuca i ngëma Pauru na nüxũ cucuáxüçèx na aixcüma yĩxũ i guxũma i ngëma naxcèx ítanaxuaxũgüxũ i tomax —ñanagürü. ⁹ Rû yema togü ga Yudíugü rû ta, rû ñanagürügü: — Rû aixcüma nixĩ i ngëma ore —ñanagürügü. ¹⁰ Rû yexguma ga guma ãëxgacü ga Peri rû naxmëxmaã Pauruxũ naxuneta na yadexaxüçèx. Rû yexguma ga Pauru, rû ñanagürü: —Chorü taãëmaã cupéxewa chaugüçèx chidexa, erü nüxũ chacuèx na mucüma ga taunecü ñoma i nachiuãneãrü ãëxgacü quiixũ. ¹¹ Marü name i cumatama naxcèx ícuca, erü 12 i ngunexüxĩcatama

nangupetü ga na Yerucharéüwa changuxü na Tupanaxü chayarcüexüxüçex. ¹² Rü bai ga tupauca ga taxünewa, rü bai ga ngutaquéxepataüğüwa, rü bai ga ngürüanewamare ga ñanewa choxü nadaugü ga Yudüğü ga na texémaã íchiporagacüxü, rü na chananuëxëxü ga duüxüğü. ¹³ Rü ñuxma i ñaã duüxüğü i choxü íxuaxüğüxü, rü bai i wüxiwaxüra cuxcèx nanangoxëëğü na aixcüma yíixü i ngëma naxcèx choxü ínaxuaxüğüxü. ¹⁴ Natürü cumaã nüxü chixu, rü nuxcümaüğüxü ga chorü oxigüarü Tupanaaxü nixí i chapuracüxü ngëxgumarüü i choxü na nanaxwèxexü ya Ngechuchu ya Cristu ya nüxü chayaxöcü. Rü ngëma nixí i nümagü i Yudüğü naxugüagu rü na:

“Tomare i ore”, ñagüxü. Rü aixcüma nüxü chayaxö i guxüma i Tupanaärü mugü ga Moíché ümatüxü rü guxüma i Tupanaärü ore ga nuxcümaüğüxü ga norü orearü uruüğü ümatüğüxü. ¹⁵ Rü choma rü ta yema nuxcümaüğüxürüü Tupanaaxü chayaxö. Rü naxrüü chayaxö rü tá wena na namaxëxü i ngëma yuexü i mexüğü rü chixexüğü. ¹⁶ Rü ngëmacèx nixí i guxüguma meã chaugüna chadauxü na chauãëwatama nüxü chacuáxüçèx na chamexü i Tupanapéxewa rü duüxügüpéxewa. ¹⁷ Rü dücax, Pa Ñëxgacüx, rü ñuxre ga tauncü togü ga nachüãñegu chixüğü, rü düxwaxarü chauchiüñecèx wena chataegu na nuã chanangexüçèx ga diëru ga namaã nüxü charüngüxëëchaüxü i chautanüxüğü i Yudüğü i nüxü nataxuxü, rü nuã Tupanana chanaxäxüçèx i chorü ãmaregü. ¹⁸⁻¹⁹ Rü yema ngunexügu rü tupauca ya taxünewa Tupanana íchanaxä ga chorü ãmaregü, nawena na chaugü chamexëxü ga Tupanapéxewa. Rü tama

muxũ ga duũxũgũmaã chayexma, rü tama chananuẽxẽẽ ga duũxũgũ ga yexguma ñuxre ga Yudíugũ ga Áchi-aanecũax choxũ daugũgu ga yéma tupauca ya taxũnewa. Rü ngẽmagũ chi nixĩ i ñuxma nuã ixũ na choxũ ínax-uaxũgũxũcèx ega tacü nüxũ ngẽxmagu i chauchiga. ²⁰ Rü ngẽxguma tama tacü nüxũ ngẽxmagu ga yema tupauca ya taxũnewa choxũ daugũxũ, jrü ècü ñaã ñuxma nuxmagũxũ cumaã nüxũ ixugũ na tacü ga chix-exũxũ chowa nadaugũxũ ga yexguma Yudíugüarũ ãẽx-gacügütücümüpéxewa chayexmagu! ²¹ Rü ñaxũxĩcatama nixĩ ga chorü ore ga tagaãcü namaã chachonagũxũ ga yexguma yema ãẽxgacügüpéxewa chayexmagu:

“Rü ñuxma rü choxna pecagü erü choma chayaxõ i wena tá na namaxẽxũ i yuexũ”, ñacharügũ ga yexguma —ñanagürü ga Pauru. ²² Natürü ga Peri rü meã nüxũ nacuèx ga yema Cristuaxũ yaxõchiga. Rü yemacèx ga yexguma Pauruaru orexũ naxĩnũgu, rü ínayachaxãchi ga na nüxna naçaxũ, rü ñanagürü Yudíugũxũ: —Ngẽxguma churaragüarũ ãẽxgacü ya Díchiu núma úxgu, rü tá meãma nüxũ chacuèx i ngẽma naxcèx ípenaxuaxũxũ —ñanagürü. ²³ Rü yexguma ga Peri rü norü capitáũxũ namu ga na Pauruna nadauxũcèx. Natürü tama nanapoxcuxũchi, rü tama nanachuxu ga na naxũtagu naxĩãneãxũ ga namücügũ, rü nüxũ na nangũxẽẽgũxũ. ²⁴ Rü ñuxre ga ngunexũ marü ngupetügu rü wena yéma naxũ ga Peri ngĩmaã ga naxmèx ga Drusíla ga Yudíu ixĩcü. Rü Paurucèx nayacaxẽẽ, rü nüxũ naxĩnũ ga yema ore ga Pauru namaã nüxũ ixuxũ ga Cristuaxũ na yaxõxũchiga. ²⁵ Natürü yexguma Pauru meãma namaã nüxũ ixuxgu na ñuxãcü Tupana naxwèx-exũ na meã imaxũxũ rü ñuxãcü nanaxwèxexũ na tórü

maxũmaã meã icuáxũ rü ñuxãcü tá tüxna naçaxũ i tórü maxũchiga, rü poraãcü nabaixãchiãẽ ga Peri. Rü düxwa ñanagürü nüxũ: —ĴĒcü íixũ i ñuxmax! Rü ngëxguma ñuxguacü icharüxãũxmaregu, rü wena táxarü cuxcèx changema —ñanagürü. ²⁶ Yerü Peri ínananguxẽẽ na Pauru chi dĒeru nüxna ixãxũ na yangéãxũcèx, rü yemacèx muĒxpüxcüna naxcèx nangemaxũ, rü namaã nidexaxũ. ²⁷ Rü taxre ga tauncü yemaãcü nixĴgü. Rü ínanguxuchi ga Peri ga na ãĒxgacü yĩxũ, rü nachicüü ningucuchi ga Pórchiu ga Festu. Natürü nüma ga Peri, rü YudĴgümaã nügü namecümamaxẽẽchaũ, rü yemacèx tama ínananguxuchixẽẽ ga Pauru.

25

ÃĒxgacü ga FestupĒxewa nayexma ga Pauru

¹ RŪ Checharéawa nangu ga Festu na yéma ãĒxgacüxũ yaxücuxũcèx. RŪ marü tomaĒxpüx ga ngunexũ yéma nayexmagu, rü wenaxãrŪ inaxũãchi, rü Yerucharéũwa naxũ. ² RŪ yéma Yerucharéũwa rü yema paigüarŪ ãĒxgacügŪ rü YudĴgüarŪ ãĒxgacügŪ rü Pauruxũ ínaxuaxũgŪ FestupĒxewa. ³ RŪ naxcèx ínacagŪ ga Yerucharéũwa Pauruxũ na namuxũcèx. Yerü nümagŪ rü nagu narŪxĩnũẽ na namagu yacuxéũgüãxũ na yexma yamèxgüãxũcèx. ⁴ NatürŪ ga Festu rü nanangãxũ, rü ñanagürŪ: —Checharéagu napoxcu i Pauru, rü choma rü tá paxa ngema Checharéawa chaxũ. ⁵ RŪ ngëmacèx name nixĩ i perŪ ãĒxgacügŪ rü chowe narŪxĩ i Checharéawa, rü ngëxguma tacŪ rü chixexũ naxũxgu i ngëma yatŪ, rü ngema tá nixĩ i chomaã nüxũ pixugüxũ —ñanagürŪ. ⁶ RŪ maneca 8 rü Ēxna 10 ga ngunexũ Yerucharéũwa nayexma ga Festu, rü ñuxŪchi Checharéacèx nataegu.

Rü yexguma ínanguxguarü moxũãcü rü yema nachica ga ngextá duũxũgüna ínaçaxũwa naxũ, rü yéma nayarüto norü tochicaxũwa. Rü Paurucèx nangema na yéma napéxewa nagagüãxũcèx. ⁷ Rü yexguma yexma yaxücuxgu ga Pauru, rü yema Yudíugü ga Yerucharéüwa ne íxũ, rü naxcèx naxĩ. Rü muxũma ga chixexũgümaã ínanaxuaxũgü. Natürü taxuwama nüxũ nüxũ nadauxêê na aixcüma yĩixũ ga yema naxcèx ínaxuaxũgüãxũ. ⁸ Rü yexguma ga Pauru rü nanangãxũ, rü ñanagürü: — Pa ãëxgacüx, taxuũma ga chixexũ namaã chixugü ga yema mugü ga Moĩché ümatüxũ, rü bai ga tupauca ya taxũnemaã, rü bai ga ãëxgacü ya Chécharumaã — ñanagürü. ⁹ Natürü nüma ga Festu rü Yudíugümaã nügü namecümaxêêchaũ, rü yemacèx Pauruna naca, rü ñanagürü nüxũ: —¿Cunaxwèxexũ na Yerucharéüwa cuxũxũ na ngema cuxna chaçaxũcèx naxcèx i guxũma i ngema naxcèx cuxũ ínaxuaxũgüxũ? —ñanagürü. ¹⁰ Rü yexguma ga Pauru rü nanangãxũ, rü ñanagürü: —Choma rü cupéxewa changëxma na choxna cuçaxũcèx, erü cuma nixĩ i cuxũ naxunetaxũ i ãëxgacü ya tacü ya Chécharu na ãëxgacü quiixũ i núma. Rü ngëmacèx chanaxwèxe i nuã choxna cuca. Erü taxuũma i chixexũ çaxü i Yudíugümaã, ngëxgumarüü i cuma meãma nüxũ cucuèx. ¹¹ Ngëxguma chi tacü i chixexũ çaxüxgu rü marü name na naxcèx choxũ yamèxgüxũ, rü marü name i na chayuxũ. Natürü ngëxguma nataxuxguma i tacü i aixcüma ixixũ i ngema naxcèx choxũ ínaxuaxũgüxũ, rü taxuacüma texé Yudíugüna choxũ tamu. Rü naxcèx íchaca na nümatama ya ãëxgacü ya tacü ya Chécharu choxna naçaxũcèx —ñanagürü ga Pauru. ¹² Rü yexguma

rü yemacèx nüxna chaca ga Pauru ngoxi nanaxwèxe ga Yerucharéüwa na naxüxü, na yéma nüxna chaçaxüçèx. ²¹ —Natürü nüma ga Pauru naxcèx ínaca ga na ãëxgacü ya tacü ya Chécharupéxewa naxüxü na nümatama ya Chécharu nüxna çaxüçèx. Rü yemacèx chanamu na meã nüxna nadaugüxüçèx ñuxmata choma ãëxgacü ya Chécharuxütawa chanamux —ñanagürü. ²² Rü yexguma ga Agripa rü ñanagürü Festuxü: —Choma rü ta nüxü chaxínüchaü i norü ore i ngëma yatü —ñanagürü. Rü Festu nanangãxü rü ñanagürü: —Moxü tátama nüxü cuxínü —ñanagürü. ²³ Rü moxüãcü yema ucapu ga ãëxgacügü íngutaquéxegüxüwa nangugü ga Agripa rü Bereniche rü poraacü nangèxãëgü. Rü namaã ínangugü ta ga churaragüarü ãëxgacügü rü yema ïãnecüãxgü ga corigüxüchi ixigüxü. Rü ñuxüchi Paurucèx nangema ga Festu na yema ãëxgacügüpéxewa nagagüãxüçèx. ²⁴ Rü ñanagürü ga Festu: —Pa Æëxgacü Pa Agripax, rü Pa Guxãma i Pema ya Nuxmagüxe, ñaã nixí i ngëma yatü i nachigamaã yadexagüxü i guxüma i Yudíugü. Rü chopéxewa ínanaxuaxügü ga Yerucharéüwa rü núma rü ta. Rü guxüguma tagaacüma choxna naxcèx nacagü na nayuxü. ²⁵ —Natürü i choma rü taxuüma i tacü i chixexü i naxüxü nawa chadau na naxcèx yamáxü. Natürü nüma ga Pauru rü naxcèx ínaca na ãëxgacü ya tacü ya Chécharu nüxna çaxü, rü ngëmacèx nagu charüxínü na ngema chanamuxü. ²⁶ —Natürü taxuüma i ore i aixcüma ixixü i nachiga choxü nangëxma na chorü ãëxgacü ya Chécharucèx chanaxümatüxüçèx. Rü ngëmacèx chanamu na nuã pepéxewa nagagüãxüçèx, rü cuxcèx türü nixí, Pa Æëxgacü Pa Agripax, na nüxna cuçaxüçèx,

na nüxũ chacuáxũcèx i tacü tá na chaxümatüxũ naxcèx ya ãëxgacü ya Chécharu. ²⁷ —Erü chauxcèx rü tama name na ngextá namuxũ i wüxi i poxcuxũ ega tama naxümatüxíragu nachiga na tacücèx ínaxuaxũgüãxũ.

26

Pauru rü ãëxgacü ga Agripapéxewa nügüétüwa nidexa

¹ Rü yexguma ga Agripa rü ñanagürü Pauruxũ: —Marü name i ñuxma i cugüétüwa quidexa —ñanagürü. Rü yexguma naxunagüméxë ga Pauru, rü inanaxügü ga nügüétüwa na yadexaxũ, rü ñanagürü: ² —Chataãë, Pa ãëxgacü Pa Agripax, erü cupéxewa chidexa i ñuxma na chaugüétüwa chachogüxũcèx i guxũma i ngëma choxũ na ínaxuaxũgüxũ i ngëma chautanüxũ i Yudíugü. ³ —Rü yexeraãcü chataãë erü cuma nüxũ cucuèx i guxũma i tocüma i toma i Yudíugü, rü guxũma i Moíché ümatüxũ i mugü i naxcèx yadexagüxũ i chautanüxũgü. Rü ngëmacèx cuxna chaca na meã choxũ icurüxĩnüxũcèx.

Pauruarü maxũ naxũpa ga Ngechuchuaxũ na yaxõõxũ

⁴ —Rü guxũma i ngëma chautanüxũgü i Yudíugü rü nüxũ nacuèxgü ga ñuxãcü na chamaxũxũ ga natanüwa ga chauchiũñewa rü Yerucharéüwa ga yexguma changextüxüüragu. ⁵ —Rü ngëxguma chauchigaxũ yaxugüechaũgu, rü nüma nüxũ nacuèxgü ga choma rü woetama Parichéu na chíxũ. Rü toma i Yudíugü i Parichéugü na tixíxũ, rü toma nixĩ i guxũma i totanüxũ i Yudíugüarü yexera na poraãcü tanaxaurexũ i ngëma tocüma. ⁶ —Rü ñuxma i ngëma chautanüxũgü i Yudíugü rü nuã pepéxewa choxũ nagagü erü chayaxõ na Cristugagu nangëxmaxũ i maxũ i taguma gúxũ,

yema Tupana nuxcümaĩgüxũ ga torü oxigümaã inaxunetaxũrüũ. ⁷—Rü guxũma i totanüxũgü i Yudíugü rü ínananguxẽẽgü na nüxũ nadaugüxũ rü tá na yanguxũ i ngẽma uneta. Rü ngẽmacèx Tupanaxũ nicuèxũũgü rü guxũguma i ngunecü rü chütacü rü Tupanaãxũ napuracüe. Rü choma rü ta íchananguxẽẽ na nüxũ chadauxũ rü tá na yanguxũ i ngẽma uneta, rü ngẽmacèx nixĩ, Pa ãẽxgacüx, i ñuxma i choxũ ínaxuaxũgüxũ i ngẽma chautanüxũgü i Yudíugü. ⁸—¿Rü tüxcüũ tama peyaxögü na Tupana wena namaxẽxẽxũ i ngẽma yuexũ?

Pauru rü nüxũ nixu ga ñuxãcü yema yaxögüxũwe na yangẽchigüxũ

⁹—Rü choma nagu charüxĩnügu ga noxri rü name ga muxũma ga chixexũ namaã na chaxüxũ ga yema Ngechuchu ya Nacharétucũãxãxũ yaxögüxũ. ¹⁰—Rü yemacèx nawe chingẽchigü ga Yerucharẽüwa. Rü paigüarü ãẽxgacügüxütawa naxcèx íhaca ga popera na chanapoxcuexücèx ga yema yaxögüxũ. Rü yexma chanapoxcue ga muxũma. Rü yexguma chautanüxũ ga Yudíugü nadaixgu ga yema yaxögüxũ, rü choma rü chorü me nixĩ. ¹¹—Rü muẽxpüxcüna rü chanapoxcuexũ na nüxũ naxoexücèx ga yema na yaxögüãxũ. Rü yemaãcü chanaxü ga guxũnema ga ngutaquéxepataũgüwa. Rü poraãcü naxchi chaxaxichi ga yema yaxögüxũ, rü yemacèx nawe chingẽchigü ñuxmata to ga nachiuãnegune ga iãnegüwa.

Pauru rü wenaxãrü nüxũ nixu ga ñuxãcü na yaxõõxũ ga noxrix

¹² Rü ñanagürü ga Pauru: —Rü yema yaxögüxũxũ na chapoxcuexücèx nixĩ ga Damacuwa chaxüxũ. Rü yemacèx ga paigüarü ãẽxgacügü rü choxũ namugü rü choxna

nanaxãgü ga popera ga nawa choxna naxãgagüxü na chanapoxcuexücèx ga yema yaxögüxü. ¹³ —Rü yexguma namagu taxīyane, Pa Æxgacüx, rü yexguma meãma tocuchiwa nanguxgu, rü nüxü chadau ga wüxi ga omü ga daxüwa ne üxü ga üèxcüarü yexera ixixü ga choxü baxixü rü yema chomücügüxü rü ta baxixü. ¹⁴ —Rü guxãma ga toma rü ñaxtūanegu tayayi. Rü choma rü nüxü chaxīnū ga wüxi ga naga ga Yudūgawa choxü ñaxü:

“Pa Chauru Pa Chaurux, ¿tüxcüü i chowe quingèchigüxü? Poraãcü cugütama cuchixexëë ñoma wüxi i tacü i ãmaguxūgu cucuxgüxürüü”, ñanagürü choxü. ¹⁵ —Rü choma chanangãxü, rü ñacharügü:

“¿Texé quixī, Pa Corix?” ñacharügü. Rü nüma ga Cori rü ñanagürü choxü:

“Choma nixī i Ngechuchu rü chorü duüxügü nixī i ngëma nawe quingèchigüxü. ¹⁶ —¡Natürü írūda rü inachi! Rü marü cuxcèx changox i ñuxmax, erü cuxü chamuxchaü na choxü cupuracüxücèx rü nüxü quixuchigaxücèx i ngëma ñuxma na choxü cudauxü rü ngëma yixcūra tá chauxütawa nüxü cudauxü. ¹⁷ —Rü cuxna tá chadau i natanüwa i cutanüxügü i Yudūgü rü ngëma tama Yudūgü ixīgüxü i ñuxma tá natanüwa cuxü chamuxü. ¹⁸ —Rü ngëma cuxü chamu na ngëma duüxügüxü choxü cucuèxëxücèx rü nüxü naxoexücèx i nacüma i chixexügü rü chauga naxīnūèxücèx. Rü ngëma tá cuxü na Chatanáméxëwa ícunanguxüèxücèx i ngëma duüxügü na chowe naxīxücèx rü choxü yaxögüãxücèx na choma rü nüxü nüxü changechaüxücèx i norü pecadügü, rü nüxü nangëxmaxücèx i nachica namaã i guxüma i chorü duüxügü i üünegüxü”, ñanagürü choxü ga Cori.

Pauru rü naga naxĩnü ga yema Ngechuchu namaã nüxũ ixuxũ

¹⁹—Rü yemacèx ga chomax, Pa ãëxgacü Pa Agripax, rü naga chaxĩnü ga yema ore ga Ngechuchu chomaã nüxũ ixuxũ ga yexguma choxũ nabaxixgu ga yema omü ga daxüwa ne üxũ. ²⁰—Natürü noxri rü Damacucüãxgü-maã nüxũ chixuchiga ga Tupanaärü ore. Rü yixcama ga Yerucharéüãxgümaã, rü yemawena rü guxũ ga Yudéaanewa, rü ñuxüchi yema tama Yudfugü ixĩgüxümaã nüxũ chixu. Rü ñacharügü:

“¡Nüxũ perüxoe i pecüma i chixexũgü, rü Tupanacèx pedaugü, rü meã pemaxë na duüxügü nüxũ daugüxücèx na aixcüma peyaxögüxũ!” ñacharügü. ²¹—Rü yemacèx-tama nixĩ ga tupauca ya taxünegu choxũ yayauxgüxũ rü choxũ yamëxgüchaüxũ ga chautanüxügü i Yudfugü. ²²⁻²³—Natürü Tupana choxũ narüngüxëë rü ngëmacèx taguma íchayachaxächi na guxüma i duüxügümaã nüxũ chixuxü rü woo buxü rü yaxü. Rü namaã nüxũ chixu ga yema ore ga nuxcümaügüxü ga Tupanaärü orearü uruügü rü Moiché nüxũ ixugüxü na ñuxäcü tá nüxũ nangupetüxü ga Cristu rü ñuxäcü tá na nayuxü, natürü yemawena rü nüma tá yĩxü ga nüxĩra yuwa ínadxü. Rü namaã nüxũ chixu ta ga yema nuxcümaügüxüärü ore ga ñaxü:

“Rü Cristu rü tatanüxü i Yudfugümaã rü ngëma to i duüxügü i tama Yudfugü ixĩgüxümaã tá naxu-nagüaxü i ore i tüxü maxëxëxü”,
ñaxü. Rü yemachigaxüxĩcatama nixĩ ga namaã chixuxü —ñanagürü ga Pauru.

Pauru rü Agripaxü nanangüchaüxëë na yaxõoxücèx

²⁴ Rû yexguma yemaãcü nügüétüwa yadeaxgu ga Pauru, rû ñanagürü ga Festu tagaãcüma: —Cungẽãẽmare Pa Paurux. Rû ngẽma na yeũcürü cungúechaũ, rû düxwa nawa cungẽãẽ —ñanagürü. ²⁵ Natürü ga Pauru rû nanangãxũ, rû ñanagürü: —Tama changẽãẽ Pa Æ̃xgacüxüchi, Pa Festux. Erü ñaã ore i nüxũ chixuxũ, rû aixcúmaxũchima nixĩ. ²⁶ —Rû daa ã̃xgacü ya Agripa rû meãma nüxũ nacuèx i guxũma i ngẽma pemaã nüxũ chixuxũ. Rû ngẽmacèx tama chamuũãcüma chorü taãemaã napéxewa nüxũ chixu, erü nüxũ chacuèx na nüma rû ta nüxũ nacuáxũ i ñacüchiga na yĩxũ i guxũma i ñaã ore. Erü tama ngextámare cúacü naxüpetü i ngẽma. ²⁷ —¿Cuyaxõxũ, Pa Agripax, i ngẽma Tupanaãrü orearü uruũgü nüxũ ixuxũ? Choma nüxũ chacuèx rû cuyaxõ —ñanagürü ga Pauru. ²⁸ Rû Pauruxũ nangãxũ ga Agripa, rû ñanagürü: —¿Éxna cuma nagu curüxínügu rû ngẽmaãcü noxre i curü oremaã na choxũ cuyaxõxẽxũ? —ñanagürü. ²⁹ Rû ñanagürü ga Pauru: —Woo noxre i oremaã rû woo muxũ i oremaã rû Tupana nanaxwèxe na cuyaxõxũ. Rû tama i cuxicatama, natürü guxũma i ñaã nuã choxũ ñnüèxũ rû ta, rû Tupana nanaxwèxe na chauxrüũ yixĩgüxũ, natürü tama chauxrüũ daa cadenagümaã na yanè̃xgüxũ —ñanagürü ga Pauru. ³⁰ Rû yexguma inachigü ga Agripa, rû Festu, rû Bereniche, rû guxũma ga yema namaã yéma rütogüxũ. ³¹ Rû yexguma ga nümagü rû noxrüwama naxĩ na yéma nügümaã Pauruchiga yadexagüxüçèx. Rû ñanagürügü: —Rû ngẽma yatü, rû taxuũma i chixexũ naxü na naxcèx yamáxũ rû éxna naxcèx napoxcuxũ —ñanagürügü. ³² Rû Festuxũ ñanagürü ga Agripa: —Ngẽxguma chi tama nümatama naxcèx ínacaxgu na Chécharu nüxna çaxüçèx, rû chi ítananguxuchixẽẽ —ñanagürü.

27

Pauruxũ Dumawa namugü

¹ Rũ yema ãëxgacügü rũ düxwa nagu narüxĩnũe na norü ãëxgacü ga Chécharu ga Itáriaanewa yexmacüxütawa na toxũ namugüxũ. Rũ norü churaragüarü capitáũna nanamu ga Pauru namaã ga ñuxre ga togü ga poxcuexũ na Chécharuxütawa nagagüãxücèx. Rũ guma capitáũ rũ Yúriu nixĩ ga naega, rũ norü churaragütücumü rũ Chécharuarü Dauruügü nixĩ ga naega.

² Rũ nagu tichoũ ga wüxi ga wapuru ga buanecümaã ixüxũne ga Adamíchiuwa ne üxũne ga Áchiaarü ãnegüwa üxchaxũne. Rũ towe ta nixüe ga Aritárcu ga Machedóniããnecüãx ga Techarónicawa ne üxũ. ³ Rũ moxüãcü rũ Chidáũarü türewa tangugü. Rũ Paurumaã namecüma ga capitáũ ga Yúriu. Rũ Ínanaxüexêe na yémacüãx ga namücügüxütagu naxüãneãxücèx ga Pauru, na nümagü nüxũ nangüxêëgüxücèx. ⁴ Rũ yéma itaxĩachi. Rũ Chiprearü capaxüarü tocüwaguama taxĩ, naxchaxwa ga buanecü, yerü towaama nabu. ⁵ Rũ yéma Chiprewa tixãũ ga taxtü rũ Chiríchiaanecutüwa tarüyicu. Rũ yemacütügu taxĩ, rũ Paũpíriaanewa tachopetü rũ ñuxmata Díchiaanewa yexmane ga ããne ga Mirawa tangugü. ⁶ Rũ yema capitáũ yexma nüxũ nayangau ga wüxi ga wapuru ga Aleyádríawa ne üxũne ga Itáriaanewa üxũne. Rũ gumagu toxũ nichoüxêe, rũ tomaã inaxüachi. ⁷ Natürü írarüwatama itañaxwetaxũ ga muxüma ga ngunexügu, rũ guxchaãcüma Guíduarü toxmèxtawa tangugü. Natürü towaama nabuema ga buanecü, rũ yemacèx capaxü ga Chamonaarü toxmèxtawa tachopetü rũ capaxü ga Crétaxũ ítachoeguachi. ⁸ Rũ guxchaãcüma nacütügu taxĩ ga yema capaxü, rũ wüxi ga nachica ga Mexũ ga Türegu

ãegaxũwa tangugü. Rũ ããne ga Dácheaarü ngaicamana nayexma. ⁹ Natürü marü poraãcü namagu tanuxcü ga na itaxĩxũ, rü marü naxãücüma ga na itaxĩãmaxũ yerü marü nawa nangu ga guma tauemacügü ga nagu nagáuanecü. Rũ yemacèx ga Pauru rü nayaxucuxê ga duũxügü, rü ñanagürü: ¹⁰ —Pa Chomücügüx, nüxũ chachuèx i ngêxguma chi ixĩãmagu, rü tá naxãücüma. Rũ daa wapuru rü tá inayarütaxu namaã i guxũma i naãcu. Rũ ngürüãchi i yixema rü tá ta tayue —ñanagürü. ¹¹ Natürü yema churaragüarü capitáũ rü yexeraãcü guma wapuruarü yoragaama naxĩnü, rü marinerugüarü capitáũgaama naxĩnü, rü tama aixcüma Pauruga naxĩnü. ¹² Natürü yema türe rü tama name ga yéma na tanangupetüxêêxũ ga gáuanexũ. Rũ yemacèx wixguxüchi guxũma ga duũxügü nagu narüxĩnüê rü narümemaê nixĩ ga na itaxĩãchixũ ga yéma. Rũ nanaxwèxegü ga chi Cueníchewa na tangugüxũ na yéma tanangupetüxêêxũ ga gáuanexũ, yerü yema nixĩ ga wüxi ga Crétaarü türe ga mexũ ga tama poraãcü buanecü ga taxũ nawa nguxũ.

Taxtüarü ngãxütügu nüxũ naxü ga buanecü ga tacü

¹³ Rũ inanaxügü ga na meãma topêxewaama nabuxũ ga buanecü, rü yemacèx ga nümagü ga marinerugü rü nüxũ nacuèxgügu rü chi meã ítangugü ga yema ítaxĩxũwa. Rũ yemacèx itaxĩãchi, rü nacutüarü ngaicamagu taxĩ ga yema Crétaarü capaxü. ¹⁴⁻¹⁵ Rũ natürü ngürüãchi yixcamaxüra rü wüxi ga buanecü ga taxüchicü ga capaxüarü tocüwawa ne üxcü ngãxütüwaama nanacue ga guma wapuru. Rũ taxuacüma itixütaũ nawaama ga buanecü. Rũ yemacèx düxwa ítayachaxãchi ga na tanatochinüxũ, rü toxũ ínicuetaũ. ¹⁶ Rũ wüxi ga capaxüxãcü ga Caudagu

ãegaxũãrũ tocüwawaama tachopetü ga ngextá tama poraãcü íyabuaxũwa. Rũ yéma poraãcü tapuracüe na guma wapurugu tanatúnagüxũ ga norü ngue ga yatúchigüne. ¹⁷ Rũ yexguma marü natúnagügüãgu ga guma ngue, rü napanaxãgü ga tanütaxũmaã nayanèixgütüwe ga guma wapuru. Rũ ñuxüchi nayawëgü ga yema naxchirutachinügü ga namaã yacuetaũxũ ga noxrix, yerü namuë ga na Chírutearü naxnücüwa yanangaixtaũgüxũ. Rũ yema buanecü toxũ nicuetaũmare. ¹⁸ Rũ moxüãcü ga buanecü rü tama nangupetüéga, rü yemacèx inanaxügü ga na ínawoũãcuãxũ. ¹⁹ Rũ norü tomaëxpüx ga ngunexügu, rü naxméxmaãtama ínanawoũ ga yema natüxügü ga guma wapuru, rü guxũma ga to ga norü yemaxügü. ²⁰ Rũ muxũma ga ngunexügu, rü tama nangox ga üèxcü rü èxtagü, rü tama nangupetüéga ga guma buanecü ga taxüchicü. Rũ düxwa nagu tarüxínüë ga marü täütáma na tamaxëxũ. ²¹ Rũ yexguma marü muxũma ga ngunexü tingegügu ga tama na tachibüexũ, rü yexguma guxũma ga yema duũxügütanüwa inachi ga Pauru, rü ñanagürü: —Narümemaë chi nixĩ, Pa Chomücügüx, ga chauga na pexínüëxũ, rü täü chima na ixĩachixũ ga Crétawa, rü täü chima ñuxmarüũ tüxũ naxüpetü i ñaã äücümaxũ rü taxuxũ chima i chixexũ tüxũ nangupetü. ²² —Natürü ꞑpetaëgü! erü wapuruxica tá inayarütaxu, natürü i yixema rü taxúetáma tayue. ²³ —Erü ngewèxarü chütaxügu ya Tupana ya nüxü chapuracücü ya chorü cori ixícü rü núma nanamu i wüxi i norü orearü uruũ i daxücüãx i chauxcèx ngóxũ. ²⁴ —Rü ñanagürü choxü:

“¡Tãxú i cumuũxũ, Pa Paurux! Erü äëxgacü ya Chécharupéxewa tá cingu, rü cugagu tá Tupana nana-maxëxëë i guxũma i ngëma cumücügü i cumaã ngëxma

wapurugu ìxũ”, ñanagürü choxũ. ²⁵ —Rü ngëmacèx, Pa Chomcüügüx, jrü petaãëgü! erü choma rü aixcüma Tupanaãxũ chayaxõ, rü aixcüma tá nixĩ i ngëmaãcü tá nangupetüxũ ngëxgumarüü i ngëma chomaã nüxũ yaxuxũ. ²⁶ —Natürü wüxi i capaxüwa tá tayarücüxcuchitaügü —ñanagürü ga Pauru. ²⁷ Rü yexguma taxre ga yüxü tingexgu ga na itaxĩxũ, rü taxũ ga taxtü ga Ariáticuwa tayexmagü, yerü ga buanecü rü núxĩca toxũ nacuetã. Rü ngãxücüügu nüxũ nicuèxãchitanü ga yema marinerugü ga na dauxchitacutüwa tangugüchaũxũ. ²⁸ Rü ínanataegü ga norü ngugütamaxũ rü 36 ga metru nixĩ ga norü má-tama. Rü yexguma marü írarüwa yaxüguxüra itaxĩxgu rü wenaxärü nanangugütamagü, rü 27 ga metru nixĩ ga norü mátama ga yexgumax. ²⁹ Rü namuũë ga na nutamaã yanañataügüxũ ga naxãnacüwa, rü yemacèx guma wapuruchinüwa ínanawoũ ga ägümücü ga aũ-clagü ga achugünaxcèx ga napanaxãmaã ixãtüxüxũ na yemaãcü íyachaxãchigüxëãxücèx ga guma wapuru. Rü nayumüxëgü ga paxa na yangunexücèx. ³⁰ Natürü ga yema marinerugü rü nibuxmüchaũ ga guma wapuruwa, rü yemacèx nanawãixëgü ga guma wapuruarü ngue, rü ñanagürügü: —Ngëma wapurupéxearü aũclagü tá ítawoũ na nataixücèx ya wapuru —ñanagürügüneta. ³¹ Natürü ga Pauru rü churaragüarü capitáũmaã rü norü churaragümaã nüxũ nixu rü ñanagürü: —Ngëxguma ñãã marinerugü rü tãütãma nuxã wapurugu nachoxgu, rü guxãma i pema rü tá peyue —ñanagürü. ³² Rü yexguma ga yema churaragü rü nayadaecunügü ga guma ngue, rü inananguxëëgü. ³³ Rü yexguma marü yangunechaũgu, rü Pauru nayaxucüxëgü ga guxũma na nachibüexücèx, rü ñanagürü: —Taxre i yüxü nixĩ i ñuxma na taguma

aixrügumarüü pechibüexü, rü bai i tacü na pengóxü yerü poraäcü pexoegaãëgü. ³⁴ Rü ñuxma rü pemaã nüxü chixu na pechibüexü na peporaexücèx, rü taxuüma pexü üpetüxücèx. Erü taxúetáma itayarütaxu rü bai i wüxi i peyaexüra inayarütaxu —ñanagürü. ³⁵ Rü yexguma marü yema ñaxgu, rü nanayaxu ga wüxi ga pãü, rü Tupanana moxë naxã napéxewa ga guxüma. Rü inanabücu ga yema pãü, rü inanaxügü ga na nangóõxü. ³⁶ Rü yexguma nataãëgü ga guxüma, rü nümagü rü ta nachibüe. ³⁷ Rü 276 tixīgü ga guxãma ga toma ga guma wapuru gu ixë. ³⁸ Rü yexguma marü nangãxëgu, rü ínanawoü ga yema trigu ga wapuru namaã äácuxü na nangünagüächixüraxücèx ga guma wapuru.

Inangu ga guma wapuru

³⁹ Rü yexguma yangunegu, rü yema marinerugü tama nüxü nacuaáne ga yéma. Natürü nüxü nadaugü ga wüxi ga axcuchixü ga naxnücüpechinüáxü, rü nagu narüxínüë ga yéma na yanangaixëëgüáxü ga wapuru. ⁴⁰ Rü yexguma nanadaü ga norü ngaxüxü ga aüclagü, rü yéma nana-wogü. Rü nayawëgü ga norü toxchinüxüärü nëixruügü, rü inananga ga yema napéxewa üxü ga naxchirutach-inü ga namaã iticuetaüxü. Rü itanaxügü ga nüxü na tingaicaxü ga yema naxnücüpechinü. ⁴¹ Natürü wüxi ga naxnücüarü nuxtamaxüwa tayarüngaixtaü. Rü yéma naxnücüwa nayarüwápéxe ga guma wapuru rü marü tama yéma itaxíachi. Rü yoxni ga nachinüwa, rü yuape nayapuxëë. ⁴² Rü yema churaragü rü nagu narüxínüë ga na nadaiáxü ga yema poxcuexü na taxuüma iñaxücèx ga yexguma naxãnacüwa nangugügu. ⁴³⁻⁴⁴ Natürü yema norü capitáü ga churaragü, rü Pauruxü namaxëëchaü, rü yemacèx tama nanaxwèxe ga na nadaiáxü ga yema

poxcuexĩ. Natürü nanamu na yema ixānũxũ rü nüxĩra ínayuxgũxũ na naxānacüwa nawēxgũxũcèx, rü yema togü rü mürapewagügu rü éxna yema wapurutüchigügu meã na ínachoũxũcèx. Rü yemaãcü guxāma meãma naxānacüwa tangugü.

28

Capaxũ ga Márta wa nayexma ga Pauru

¹ Rü yexguma meãma naxānacüwa tangugügu ga guxāma rü yexguma nüxũ tacuèxgü na Márta na yĩixũ ga naega ga yema capaxũ. ² Rü yema yémacũãxgü ga duũxũgü rü meãma toxũ nayauxgü ga guxāma. Rü nanangixtagü ga wüxi ga üxü ga taxüne. Rü toxcèx nacagü ga guxāma na yéma togü tanaixũgũxũcèx, yerü napu rü nagáuane. ³ Rü Pauru nanadetaquéxe ga ñuxre ga naíchacüügü, rü üxüxetüwa nayawocu. Natürü yexguma yéma yawocuãgu, rü üxüarü naĩēmaxũchaxwa inayago ga wüxi ga äxtape. Rü Pauruméxēwa nayuxu, rü yéma nayarütuãchi. ⁴ Rü yexguma yema yémacũãxgü nüxũ daugügu ga yema äxtape ga Pauruméxēwa na natuxũ, rü nügümaã ñanagürügü: —Naã yatü rü maneca wüxi i máētaxũ nixĩ. Rü woo taxtüwa yuwa na yañaxũ, natürü Tupana tama nanamaxēēchaũ —ñanagürügü. ⁵ Natürü guma üxüxetügu nanamaxũ ga yema äxtape, rü taxuũma nüxũ naxüpetü ga Pauru. ⁶ Natürü guxũma ga yema duũxũgü rü inananguxēēgü rü ngoxi tá nachamé rü éxna nayux. Rü marü nuxcürürama ga yema nüxũ na nadaunũxũ rü taxuũma nüxũ na üpetüxũ, rü düxwa togu narüxĩnũ rü inanaxügüe ga na ñagüxũ: —Maneca wüxi ya tupana nixĩ —ñagüxũ. ⁷ Rü yema nachicaarü ngaicamana nayexma ga norü nañe ga yema capaxũärü äëxgacü ga Púbiru ga

naega. Rü nüma meãma toxũ nayaxu, rü yexma toxũ napegüxẽẽ ga tomaẽxpüx ga ngunexũ. Rü tomaã namecü-maxũchi. ⁸ Rü guxema Púbiru nanatü rü ngürücarewa tayexma, yerü tixaxüne rü taduũ. Rü yéma tümaxütawa nangu ga Pauru, rü tümamaã nayumüxẽ, rü tümætügu naxüxméx, rü tüxũ narümexẽẽ. ⁹ Rü yexguma yemaxũ nadaugügu, rü Paurucèx yéma naxĩ ta ga guxũma ga togü ga idaaweexũ ga yema capaxücũãx, rü narümeẽ. ¹⁰ Rü nümagü rü muxũma toxna naxãmaregü. Rü yexguma itaxĩachigu, rü toxna nananagü ga guxũma ga tanaxwèx-exũ ga torü namawaũ ga õna.

Dumawa nangu ga Pauru

¹¹ Rü tomaẽxpüx ga tauemacü yéma capaxüwa tayexmagü. Rü ñuxüchi nagu tichoũ ga wüxi ga wapuru ga yema capaxüwa gáuanexũ ngupetüxèxene. Rü Aleyãdríacũãx nixĩ ga guma wapuru. Rü napéxeraũwa nayexmagü ga taxre ga norü tupanachicünèxägü ga Catu rü Porugu ãegagüxũ. ¹² Rü Chiracúchaarü türewa tangugü, rü tomaẽxpüx ga ngunexũ yéma tayexmagü. ¹³ Rü yéma itaxĩachi, rü nacutüarü ngaicamagu taxĩ ñuxmata Dequíuwa tangugü. Rü moxũãcü ínangu ga wüxi ga buanecü ga ítaxixüwaama bucü rü toxũ inicuetaũ. Rü yemaãrü moxũãcüama rü Puteriwa tangugü. ¹⁴⁻¹⁵ Rü yexma nüxũ tayangau ga ñuxre ga duũxügü ga yaxögüxũ. Rü toxna naxu na wüxi ga yüxü yexma naxütagu tarüchoxücèx. Rü marü wüxi ga yüxü ngupetügu rü itaxĩachi na namagu Dumawa taxixücèx. Rü marü toxũ nacuáchigagü ga yema yaxögüxũ ga Dumagugüxũ. Rü yema nama ga Ápiugu ãegaxügu naxĩ na yexma toxũ yangaugüxücèx. Rü

ñuxre rü yema nachica ga Tomaẽxpüx ga Taxepataũgu ãegaxũwa toxũ nayarünguxẽẽgü Rũ togü rü nachopetü ñuxmata yema nachica ga Ápiuarü Ngũẽchicagu ãegaxũwa nangugü. Rũ yexguma Pauru nüxũ dèuxgu ga yema yaxõgüxũ, rü Tupanana moxẽ naxã rü poraãcü nataãẽ. Rũ yemaãcü Dumawa tangugü. ¹⁶ Rũ yexguma Dumawa tangugügu rü wüxi ga İpatawa nananguxẽẽgü ga Pauru nüxĩca namaã ga wüxi ga churara ga nüxna dauxũ.

Dumawa nayexma ga Pauru

¹⁷ Rũ tomaẽxpüx ga ngunexũ marü yéma nayexmagu, rü Pauru naxcèx nangema ga yema Yudíugüarü ãẽxgacügü ga Dumawa yexmagüxũ. Rũ yexguma nangutaquẽxegügu, rü ñanagürü ga Pauru nüxũ: — Choma, Pa Chaueneẽgüx, rü taxuũma i chixexũ chaxü namaã i tatanüxügü, rü bai i nuxcümaũgüxũ i tórü oxigücümagümaã. Natürü Yerucharéũgu choxũ niyauxgü ga tatanüxügü, rü Dumacũãx ga churaragüna choxũ namugü. ¹⁸ Rũ yexguma marü choxna nacagüegu ga Dumacũãxgü, rü choxũ ningéxgüchaũ, yerü taxuũma ga tacü ga chixexũ chowa nadaugü na choxũ yamèxgüxücèx. ¹⁹ Natürü yema tatanüxügü ga Yudíugü rü nayamuẽtanü na tama choxũ yangéxgüxücèx, rü yemacèx düxwa naxcèx íchaca na nümatama ya ãẽxgacü ya Chécharu choxna çaxücèx. Natürü tama tatanüxügüxũ na íchaxuaxüxücèx nixĩ ga yemacèx íchaçaxũ. ²⁰ Rũ ngẽmacèx nixĩ i pexcèx nuã changemaxũ na pexũ chadauxücèx rü pemaã chidexaxücèx. Pema nüxũ pecuèx rü yixema i Yudíugü rü ítananguxẽẽ i na ínanguxũ ya Cristu. Rũ yima Cristucèx nixĩ i choma i ñuxma i daa cadenamaã chináixũ —ñanagürü. ²¹ Rũ nümagü

nanangãxüğü, rü ñanagürüğü: —Toma rü taxuüma i popera i Yudéawa ne muxü i cuchigagu ümatüxü tayauxgü. Rü ngëma taeneëgü i ngëma ne íxü rü núma ngugüxü rü bai i wüxi i nüxü ixuxü i tacü rü ore i chixexü i cuchiga. ²² Rü cuxütawa nüxü taxĩnüëchaü rü ¿ñuxü ñacuxü i cumax? Erü nüxü tacuëxgü rü guxüwama i Yudúgü rü chixri nachiga nidexagü i ngëma ore i ngexwacaxüxü i Ngechuchuchiga —ñanagürüğü. ²³ Rü yexguma Paurumaã inaxunetagü ga wüxi ga ngunexü, rü napatawa naxĩ ga muxüma ga duüxüğü. Rü Pauru namaã nüxü nixu ga Tupanaãrü ore ga ñuxãcü ãëxgacü na yĩxü ya Tupana. Rü pëxmama inanaxüğü, rü ñuxmata nachütaxü rü nüxü nanangúchaüxëë ga yema duüxüğü na Ngechuchuaxü yaxögüãxüçèx. Rü yemacèx Moíché ümatüxü ga mugüwa rü nuxcümaügüxü ga Tupanaãrü orearü uruüğü ümatüxü ga orewa namaã nüxü nixu ga Ngechuchuchiga. ²⁴ Rü nümaxü rü nayaxögü ga yema Pauru namaã nüxü ixuxü natürü ga togü rü tama nayaxögü. ²⁵ Rü yexguma tama wüxigu naxĩnüëgu ga yema duüxüğü, rü inanaxüğü ga na íyaxixü. Rü yemacèx ga Pauru rü ñanagürü nüxü: —Meã perü oxigümaã nidexa ga Tupanaãë i Üünexü ga yexguma Ichaxíaxü yadexaxëëgu rü ñaxgu:

²⁶ “¡Rü ngëma naxü, rü ngëma duüxüğümaã nüxü yarüxu rü ñacurüğü tá nüxü: ‘Rü woo nüxü pexĩnüëgu rü tãütáma aixcüma nüxü pecuëxgü. Rü woo nüxü perüdaunügu rü tãütáma aixcüma peyaxögü. ²⁷ Rü ngëmaãcü pixigü i ñuxmax, erü tama choxü pecuáxchaü i pemax. Rü tama nüxü pexĩnüë i chorü ore erü tama nüxü pexĩnüëchaü.

Rü tama nüxǘ peyaxõgü i ngẽma choma pexǘ
 nüxǘ chadauxẽẽxǘ erü tama nüxǘ peyaxõgüchaǘ.
 Rü tama peãewa chaugu perüxĩnüẽ erü tama
 nüxǘ perüxoechaǘ i pecüma i chixexǘgü rü
 tama chauxcèx pedaugüchaǘ na choma pexǘ
 chamaxẽẽxǘcèx! ”

ñanagürü ga Tupanaãẽ i Üünexǘ. ²⁸ Rü ñanagürü ta
 ga Pauru: —Rü name nixĩ i pema rü ta nüxǘ pecuèx
 rü ñuxma rü marü inaxǘgü na ngẽma tama Yudfügü
 ixĩgüxütanüwa naxunagüxǘ i ñãã Tupanaãrü ore i tüxǘ
 maxẽẽẽxǘ. Rü nümagü tá nixĩ i aixcüma inaxĩnüẽxǘ —
 ñanagürü. ²⁹ Rü yexguma Pauru yema ñaxgu, rü ínixĩ ga
 yema Yudfügü, rü poraãcü nügümaã íniporagatanücüü.
³⁰ Rü taxre ga taunecü ga mecü yéma nayexma ga Pauru
 nawa ga guma ï ga naxütanüne ga nagu na napexǘcèx.
 Rü yéma meãma nanayaxuxǘ ga guxǘma ga duüxǘgü
 ga naxütawa íyadaugüxǘxǘ. ³¹ Rü nüxǘ nixuchiga ga
 ñuxãcü ãẽxgacü na yĩixǘ ga Tupana. Rü taxúema nüxna
 tanachuxu na nangúexẽẽãxǘ ga Cori ya Ngechuchu ya
 Cristuchiga. Rü taxúema naxcèx tanachixewe.

Tupanaarü Ore i Tóriu Cori ya Ngechuchu ya Cristuchiga
New Testament in Ticuna (PE:tca:Ticuna)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ticuna

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ticuna

tca

Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Ticuna

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective

copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 28 May 2022

9d5dc22a-30be-5d26-85a9-76047f4c89e6